

27.

Til Fødevarestyrelsen
hoering@fvst.dk
Cc: Kirsten Sejlstrup, kise@fvst.dk
Karen Qvortrup Jensen, khq@fvst.dk

Hellerup, den 5. december 2013

KJ/ks
e-mail: kj@dsk.dk

Høring vedrørende udkast til bekendtgørelse om slagting og aflivning af dyr

DSK glæder sig over, at det fremover ikke vil være muligt – lovligt – at slagte uden bedøvelse i Danmark.

Vi håber, at ministeriet også vil arbejde for at få EU-reglerne ændret, så det heller ikke vil ske i de andre EU-lande.

DSK har blot en enkelt bemærkning til selve teksten i bekendtgørelsesudkastet. Der er i § 1, stk. 3, angivet "Ved slagting efter religiøse ritualer forstås slagting, hvor der anvendes en metode, som ikke er omfattet af forordningens bilag I." Det betyder strengt taget, at alene det at man bruger en bestemt bedøvelsesmetode (de metoder, der er omtalt i bekendtgørelsen), gør, at slagtingen sker efter religiøse ritualer. Det giver rent sprogligt ikke mening, da bedøvelsen kun er en del af det religiøse ritual – i almindeligt sprogbrug. Det religiøse ritual omfatter efter en almindelig opfattelse og helt sikkert af de religiøse forbrugere både selve den tekniske del af slagtingen, (herunder en særlig bedøvelsesmetode), og at processen udføres af en bestemt person, som udover den tekniske slagting også udfører/fremsiger "noget", som er fastlagt i den pågældende religion.

Uanset den sidstnævnte del egentlig ikke vedrører dansk lovgivning eller bør beskrives i bekendtgørelsen, mener vi dog, det er vigtigt, at man anerkender, at bedøvelsesmetoden alene ikke gør slagtingen til en slagting efter religiøse ritualer.

I vore butikker udbydes bl.a. halalslagtet oksekød, mærket efter reglerne om frivillig mærkning af oksekød. Det er klart, at de forbrugere, der efterspørger halalslagtet kød, kun vil opfatte kødet som halal, hvis dyret er slagtet efter de relevante religiøse ritualer, hvilket indebærer både den særlige bedøvelsesmetode og de egentlige religiøse ritualer i forbindelse hermed.

de samvirkende købmænd

Postboks 122 | Svanemøllevej 41 | DK-2900 Hellerup | Tlf. (+45) 39 62 16 16 | Fax (+45) 39 62 03 00
E-mail: dsk@dsk.dk | www.dsk.dk | CVR nr. 15 23 20 13 | Danske Bank 4180 4110212313

Med den foreslåede formulering i udkastet kunne der i værste fald opstå misforståelser, fordi man i bekendtgørelsen alene forholder sig til selve bedøvelsen, mens man i andre sammenhænge taler om hele forløbet, når der tales om religiøs slagtning.

Man kunne evt. bruge formuleringen "Ved slagtning efter religiøse ritualer forstås en slagtning, hvori indgår religiøse ritualer og en [eller herunder] forudgående bedøvelsesmetode efter reglerne i denne bekendtgørelse. I givet fald skal der ske konsekvensrettelser i den efterfølgende tekst.

Med venlig hilsen

Kirsten Jacobsen
Seniorkonsulen

Det Islamiske Forbund I Danmark

الرابطة الإسلامية في الدانمارك

Muslim Association of Denmark

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Att: Fødevarestyrelsen
Email: hoering@fvst.dk V. Ref. DK-MFLF-DEC2013/031
CC: email: Kise@fcst.dk ; khq@fvst.dk

København den 5-12-2013

Vedr. "Høring overbekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE"

Svar til høring angående afskaffelsen af Kosher og Halal slagtning på dansk jord.

Stagtning i Danmark udføres fuldt forsvarligt, med kontrol af fødevarestyrelsen. Østrig som er en del af EU, har oprettet sin egen halal standard, som dog følger de verdensgodkendte standardregler. Dette er noget som Dansk Standard er igang med at udarbejde, så dette kan forekomme og blive muligt i Danmark.

Når vi taler om religionsfrihed, så er det noget vi som mennesker sætter stor pris på i Danmark. Det eksisterer så minoriteter så som muslimer, jøder og andre trosretninger ikke behøver at tro i det skjulte. Vi anser denne form for behandling som et brud på religionsfriheden som er et punkt i den danske grundlov. Så hvordan vil man fremover kunne referere til et land som Danmark som værende demokratisk med religionsfrihed og tolerance, når man ikke kan efterleve at muslimer og jøder kan få lov til noget så enkelt som at spise hvad de ønsker.

Det handler ikke om dyrevelfærd, for der er den dag idag stadig ingen verificerede beviser på at dyr lider last når de slagtes efter den jødiske (Kosher) eller muslimske (Halal) metode. Den amerikanske professor Joe M. Regenstein, er ekspert i dette område og har blandt andet udtalt at man ved at afskære jøder og muslimer for deres mulighed for at købe kosher eller halal, samtidig smider religionsfriheden over bord.

Den tideliger veterinærdirektør Erik Stougård har også bekræftet, at den islamiske og den jødiske metode at slagte på, er helt smertefrit. De tyske forsker har tydet det, og der er en videnskabelig belæg for det. (Ekstrabladet 12-08-1987) se bilag.

Det Islamiske Forbund I Danmark
Hejrevej 3, 2400 København NV.
Tlf: 45-35 81 36 55 . Fax: 45-35 81 80 44 Mobil. 45-20718079
E-mail : mfalbarazi@hotmail.com , mfalbarazi2000@yahoo.dk
www.islamiskeforbund.dk

Det Islamiske Forbund I Danmark

الرابطه الإسلامية في الدانمارك

Muslim Association of Denmark

Danmark er medlem af EU. Det er tilladt i EU lovgivningen at slagte dyr uden bedøvelse, så længe dette foregår under jødiske eller muslimske standarder. Der henvises dermed til EU-lovgivning nr 32009R1099. (EF) nr. 1099/2009 af 24. september 2009 Kapitel 1. §2. , Kapitel 2. §9. og Paragraf §10, stykke 2,3, og 4.

Derfor håber vi at der ikke bliver sat begrænsninger i forhold til at slagte uden forudgående bedøvelse, ej heller at man påtvinger penetrerende boldt pistol for kvæg over 12 måneder. Men at man sørger for forbedring af forholdene for halal slagting, fx det som er nævnt i lovforslaget at der bruges boks til at slagte kvæg, og mere overvågning og kontrol, og vi håber på at man kan

komme med en god kompromis, så alle parter kan være tilfreds med, som ikke trodser muslimernes og jødernes ret til at slagte i følge deres religiøse overbevisning.

Med venlig hilsen

Dr. Mohammad Fouad Albarazi
Formand for Det Islamiske Forbund i Danmark

Det Islamiske Forbund I Danmark

Hejrevej 3, 2400 København NV.

Tlf: 45-35 81 36 55 . Fax: 45-35 81 80 44 Mobil. 45-20718079

E-mail : mfalbarazi@hotmail.com , mfalbarazi2000@yahoo.dk

www.islamiskeforbund.dk

Fødevarestyrelsen
hoering@fvst.dk
kise@fvst.dk
khq@fvst.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 3269 8905
MOBIL 3269 8905
MAF@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

J. NR. 540.10/300S3/MAF/EVA

HØRING OVER BEKENDTGØRELSE OM SLAGTNING OG AFLIVNING AF DYR, J.NR. 2013-15-2301-01358/KISE

4. DECEMBER 2013

Fødevarestyrelsen har ved e-mail af 8. november 2013 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til høring over udkast til bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr.

Bekendtgørelsesudkastet ændrer bekendtgørelse nr. 1302 af 17. december 2012 om slagtning og aflivning af dyr og indfører blandt andet et krav i § 9 om, at det fremover i Danmark kun vil være tilladt at slagte dyr efter religiøse ritualer med forudgående bedøvelse. Den nuværende bekendtgørelses krav om, at slagtningen foregår på et slagteri, og at kødet eller andre dele fra det slagtede dyr helt eller delvist skal forventes afsat til eller med henblik på videresalg til befolkningsgrupper, der efterspørger dyr slagtet efter religiøse ritualer, opretholdes. Bekendtgørelsen supplerer Rådets Forordning (EF) Nr. 1099/2009 af 24. september 2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet.

Instituttet har følgende bemærkninger:

MENNESKERETTEN

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 9 beskytter religionsfriheden, hvilket blandt andet omfatter retten til alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af rituelle forskrifter. Religionsfriheden er ligeledes beskyttet i artikel 18 i FN's konvention om civile og politiske rettigheder og artikel 10 i EU's charter om grundlæggende rettigheder. Indgreb i religionsfriheden skal være i overensstemmelse med national lovgivning, forfølge et legitimt formål og være nødvendig i et demokratisk samfund, jf. EMRK artikel 9, stk. 2.

I Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) afgørelse Cha'are Shalom Ve Tsedek mod Frankrig (afgørelse af 27. juni 2000, app. nr. 27417/95) fastslog domstolen, at rituel slagtning af dyr er omfattet af religionsfriheden i EMRK's artikel 9. Domstolen fremhævede, at Frankrig ved at give mulighed for dispensation for kravet om bedøvelse før slagtning aktivt fremmede respekten for religionsfriheden. Domstolen fastslog dog, at religionsfriheden ikke nødvendigvis omfatter en ret til at tage del i selve slagtningen efter religiøse ritualer men primært muligheden for at fremskaffe og spise kød, som opfylder en given religions forskrifter. Da organisationen Cha'are Shalom Ve Tsedek havde alternativ adgang kød slagtet efter deres religiøse forskrifter i Belgien og fra en række slagtere i Frankrig, fandt domstolen, at EMRK artikel 9 ikke var krænket. Domstolen afviste desuden, at der var tale om diskrimination efter EMRK artikel 14, jf. artikel 9.

Europarådets konvention af 10. maj 1979 om beskyttelse af slagtedyrl indeholder i artikel 12 et krav om bedøvelse af dyr umiddelbart før slagtning. Konventionens artikel 17 giver imidlertid mulighed for at undtage slagtning efter religiøse ritualer fra kravet om forudgående bedøvelse. Af forarbejderne til konventionen fremgår det, at rituel slagtning uden forudgående bedøvelse ved konventionens vedtagelse var tilladt i størstedelen af Europarådets medlemslande, men forbudt i Island, Norge Sverige, Schweiz og visse dele af Østrig.

Artikel 4 i EU Rådets forordning nr. 1099/2009 af 24. september 2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet indeholder ligeledes et krav, om at aflivning af dyr, som er omfattet af forordningen, skal ske i overensstemmelse med en række metoder og krav, herunder at dyret skal forblive bevidstløst og uden smerteopfattelse indtil sin død. Artikel 4, stk. 4 undtager dog slagtning foreskrevet af religiøse ritualer, forudsat at slagtningen finder sted på et slagteri. I punkt 18 til forordningens præambel fremhæves det, at fællesskabsbestemmelser vedrørende rituel slagtning er blevet gennemført forskelligt i de enkelte medlemslande, og at undtagelsen fra bedøvelseskravet derfor bør opretholdes i forordningen af hensyn til religionsfriheden.

INSTITUTTETS BEMÆRKNINGER

For at vurdere om bekendtgørelsesudkastet er i overensstemmelse med religionsfriheden, må der foretages en konkret vurdering af, om bekendtgørelsen reelt afskærer muligheden for at fremskaffe kød slagtet efter bestemte religiøse ritualer. Instituttet bemærker i den forbindelse, at ingen slagterier har anmeldt, at de foretager religiøse slagtninger uden forudgående bedøvelse efter de nugældende regler. Dette kan indikere, at der på nuværende tidspunkt ikke i Danmark er et

konkret behov for at kunne slagte dyr efter religiøse ritualer uden forudgående bedøvelse, og at sådant kød primært importeres fra andre lande end Danmark.

Instituttet bemærker endvidere, at en række lande, herunder Sverige og Norge, allerede har forbudt rituel slagtning uden forudgående bedøvelse. Det taler ligeledes for, at Danmark kan indføre et lignende forbud uden at krænke religionsfriheden.

Instituttet finder imidlertid, at Fødevarestyrelsen løbende bør være opmærksom på, hvorvidt en aftagende tilgængelighed af rituel slagtet kød i andre lande i fremtiden kan nødvendiggøre en mulighed for dispensation fra et dansk forbud mod slagtning uden forudgående bedøvelse. Såfremt en sådan situation i fremtiden opstår, finder instituttet, at der kan være behov for igen at tillade religiøs slagtning uden forudgående bedøvelse af hensyn til religionsfriheden.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder:

- at Fødevarestyrelsen løbende vurderer behovet for, af hensyn til religionsfriheden, at genindføre en dispensationsadgang til kravet om forudgående bedøvelse før slagtning efter religiøse forskrifter.
- at Fødevarestyrelsen i dialog med relevante religiøse organisationer i Danmark afklarer, hvorvidt bekendtgørelsens krav om forudgående bedøvelse ved rituel slagtning reelt hæmmer adgangen til rituel slagtet kød i Danmark eller på anden vis anses for problematisk i forhold til religionsfriheden.

Der henvises til j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE.

Venlig hilsen

Eva Maria Lassen og Martin Futtrup

HET- INSTITUTE OF HALAL Quality Control

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Att: Fødevarestyrelsen
Email: hoering@fvst.dk
CC: email: Kise@fcst.dk ; khq@fvst.dk

Bagsværd den 2-12-2013
V. Ref. DK-MFLF-DEC2013/031

Vedr. "Høring overbekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE"

Svar til høring angående afskaffelsen af Kosher og Halal slagtning på dansk jord.

Kosher og Halal-slagtning udføres under certificerede standard regler herunder den malaysiske standard for halal slagtning.

Østrig som er en del af EU, har oprettet sin egen halal standard, som dog følger de verdensgodkendte standardregler. Dette er noget som Dansk Standard er igang med at udarbejde, så dette kan forekomme og blive muligt i Danmark.

Når vi taler om religionsfrihed, så er det noget vi som mennesker sætter stor pris på i Danmark. Det eksisterer så Jøder og Muslimer ikke behøver at tro i skjul. Vi anser denne form for behandling som et brud på religionsfriheden som er et punkt i den danske grundlov. Så hvordan vil man fremover kunne referer til et land som Danmark som værende demokratisk med religionsfrihed, når man ikke kan efterleve at Jøder og Muslimer kan få lov til noget så enkelt som at spise hvad de ønsker.

Det handler ikke om dyrevelfærd, for der er den dag idag stadig ingen verificerede beviser på at dyr lider last når de slagtes efter den jødiske (Kosher) eller muslimske(Halal) metode. Den amerikanske proffesor Joe M. Regenstein, er ekspert i dette område og har blandt andet udtalt at man ved at afskære jøder og muslimer for deres mulighed for at købe kosher eller halal, samtidig smider religionsfriheden over bord.

Danmark er medlem af EU. Det er tilladt i EU lovgivningen at slagte dyr uden bedøvelse, sålænge dette foregår under jødiske eller muslimske standarder. Der henvises dermed til EU-lovgivning nr 32009R1099. (EF) nr. 1099/2009 af 24. september 2009 Kapitel 1. §2. , Kapitel 2. §9. og Parragraf §10, stykke 2,3, og 4.

Med venlig hilsen

HET-Institute of Halal

.....
Bagsvaerd Hovedgade 116B. 12D - 2880 Bagsvaerd – Denmark
Phone. +45 31501552 | Fax. +45 69802420 | info@hettech.com | www.hettech.com

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Fødevarestyrelsen

Stationsparken 31-33

2600 Glostrup

hoering@fvst.dk kise@fvst.dk khq@fvst.dk

den 4. december 2013

Høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE

Fødevarestyrelsen har den 8. november 2013 udsendt en høring vedrørende en ny bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr. Dansk Islamisk Trossamfund (DIT) er blevet bekendt med høringen gennem en henvendelse fra Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse.

Bekendtgørelsen om slagtning og aflivning af dyr supplerer Rådets Forordning (EF) Nr. 1099/2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet. Bekendtgørelsen erstatter bekendtgørelse nr. 1302 af 17. december 2012 om slagtning og aflivning af dyr.

Ifølge bekendtgørelsens § 9 skal der fremover kun foretages slagtning efter religiøse ritualer med forudgående bedøvelse. Mens den tidligere § 10 omfattende slagtning efter religiøse ritualer uden forudgående bedøvelse helt afskaffes. Således at det fremover overhovedet ikke er tilladt at slagte uden forudgående bedøvelse efter religiøse forskrifter.

Dansk Islamisk Trossamfund har følgende bemærkninger til bekendtgørelsen:

Det er Dansk Islamisk Trossamfunds vurdering, at bekendtgørelsen krænker retten til religionsfrihed, som blandt er beskyttet af artikel 9 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt artikel 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

Artikel 9 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention beskytter enhver ret til religionsfrihed, som blandt andet omfatter "... enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion ... gennem ... religiøse skikke og overholdelse af rituelle forskrifter". Dette betyder, at det skal være muligt at praktisere sin religion i samfundet. Halalslagtning er en religiøs rituel, som efter artikel 9 ikke kan underkastes en begrænsning. Undtagelsen i artikel 9, stk. 2 om begrænsningen af borgernes frihed til at praktisere sin religion, kan kun komme på tale af hensyn til den offentlige sikkerhed eller lignende. Man må kunne konstatere, at halalslagtning af dyr på ingen måde har en påvirkning på den offentlige orden eller må anses for at være nødvendigt i et demokratisk samfund. Tværtimod må et forbud anses for at være et brud på de demokratiske rettigheder man har som borger.

Artikel 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og artikel 18 i FN's Internationale konvention om civile og politiske rettigheder beskytter ligeledes retten til religionsfrihed og er lige så omfattende i sin ordlyd som artikel 9 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Det fremgår af det fremsendte, at man har valgt at benytte sig af muligheden i artikel 26, i Rådets Forordning (EF) Nr. 1099/2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet, til at fastsætte strengere nationale regler, hvad angår slagtning efter religiøse ritualer, jf. herved artikel 26's henvisning til forordningens artikel 4 (4), der under forudsætning af at slagtningen finder sted på slagteri, fritager slagtningen ved religiøse metoder fra bedøvelseskravene i artikel 4 (1).

Forordning indeholder en udtrykkelig henvisning til, at denne respekterer religionsfriheden og retten til at udøve sin religion eller tro, som omhandlet i artikel 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

Dansk Islamisk Trossamfund kan derfor ikke forstå nødvendigheden af, hvorfor Fødevarestyrelsen vil ændre den gældende § 11 i bekendtgørelsen, idet man må antage at bekendtgørelsen i dag indeholder velfungerende regler om slagtning, herunder slagtning efter religiøse ritualer uden forudgående bedøvelse. De betingelser der allerede stilles til disse former for slagtninger må anses for at være tilstrækkelige og ikke årsag til yderligere begrænsninger.

Det må ydermere påpeges, at bekendtgørelsens nuværende regler allerede sikrer dyrenes velfærd samtidig med at de er i overensstemmelse med retten til at udøve sin religion og dennes ritualer. Desuden skal det her nævnes, at Humane Slaughter Act i USA har i flere af sine rapporter pointeret, at det videnskabeligt ikke er bevist, at dyret lider mere ved en slagtning efter religiøse ritualer fremfor andre slagtemetoder. Endvidere er det konstateret, at slagtninger efter religiøse forskrifter, herunder uden forudgående bedøvelse, er lige så humane som de andre slagtemetoder. Ændringerne i bekendtgørelsen må derfor anses for at være overflødige og skaber en ubegrundet rettighedsfratagelse fra muslimske og ikke mindst jødiske borgere i det danske samfund. Det er nemlig hovedsagligt disse to religionsgrupper, der kommer i klemme med det nye forslag, som forbyder slagtning efter religiøse ritualer uden forudgående bedøvelse.

Det skal endvidere pointeres, at selvom der flere steder henvises til, at bedøvelse med ikke-penetrerende bolt pistol er accepteret blandt muslimer som en bedøvelsesmetode der er tilladt ved slagtning efter religiøse ritualer, så er det ikke blandt alle muslimer at der konsensus på dette område. Der er stadig mange muslimer, som kun accepterer slagtning efter religiøse ritualer uden forudgående bedøvelse, som værende den korrekte slagtemetode. Det må derfor ligges til grund, at denne gruppes ret til at udøve deres religion bliver begrænset og dermed overtrædes reglerne om retten til at udøve sin religion.

Hertil kan det oplyses, at Danmarks naboland Tyskland eksempelvis har ophævet forbuddet mod slagtning efter religiøse ritualer uden bedøvelse. Blandt andet har den tyske Forfatningsdomstol i Karlsruhe givet en muslimsk slagter medhold i, at han fortsat skal have tilladelse til at slagte efter religiøse forskrifter uden forudgående bedøvelse. Begrundelsen var blandt andet, at Forfatningsdomstolen anså det for værende påbudt indenfor flere muslimske retninger, at kød skal være slagtet i overensstemmelse med religiøse forskrifter. Det er således tilladt i Tyskland at slagte efter religiøse forskrifter uden forudgående bedøvelse.

Dansk Islamisk Trossamfund er bekymret for, at hvis bekendtgørelsen bliver vedtaget med de foreslåede ændringer kan det give anledning til, at en større gruppe i samfundet ikke vil have mulighed for at udøve deres religion samt følge de religiøse forskrifter som ellers er omfattet af retten til religionsfrihed.

Et decideret forbud mod slagting efter religiøse ritualer, som derved påtvinger den omfattede persongruppe en bestemt adfærd er ikke hensigtsmæssig og kan på ingen måde gavne det danske samfund.

Konsekvensen af forslagets gennemførelse vil uden tvivl medføre, at danske muslimer vil føle sig yderligere marginaliserede og uønskede i det danske samfund og at man fra muslimers side vil føle sig udsat for diskrimination fra samfundets øverste myndighed. Derfor ser Dansk Islamisk Trossamfund med stor bekymring på tendenser hos lovgiver, hvor man gennem restriktive regler forskelsbehandler borgerne på baggrund af religiøs oprindelse. Faktum er, at der ikke er noget krav om bestemt måde at slagte på efter Kristendommens forskrifter, modsat tilfældet med Islam og Jødedommen. Derfor vil loven alene ramme muslimer og jøder, og derved hindre dem i deres udøvelse af deres tro. Forbuddet er derfor uden tvivl en krænkelse af muslimers og jøders ret til gudsdyrkelse og religionsfrihed, da muslimer og jøder med forbuddet er nødsaget til at gå væk fra sit religiøst betingede slagtemetode for at kunne slagte i Danmark.

Det er lovgivers pligt og ansvar at overholde grundlæggende borgerrettigheder i udformningen af regler for samfundet. Såfremt man fra lovgivningsmagtens side ikke alene ønsker at overholde frihedsrettighederne for alle af samfundets borgere, men tillige ser det som sin dybfølte pligt gennem lovgivningen at sikre et samfund, der er samlet og ikke splittet, må man tillige se det som sin pligt og sit ansvar at gennemføre lovgivning, som inkluderer og ikke ekskluderer visse samfundsgrupper, som tilfældet er med nærværende ændringsforslag.

Dansk Islamisk Trossamfund noterer sig endvidere, at få muslimske trossamfund og organisationer fremgår af høringslisten. Dansk Islamisk Trossamfund anbefaler således, at andre relevante muslimske trossamfund og organisationer høres forud for vedtagelse af bekendtgørelsen, da disse grupper er dem der kan blive påvirket af afskaffelsen af bekendtgørelsens § 10.

Med venlig hilsen,

Ahmet DENIZ

Formand

Kirsten Sejlstrup (FVST)

Fra: husne altuntas <husne_altuntas@hotmail.com>
Sendt: 5. december 2013 22:49
Til: Fødevarestyrelsen høring
Cc: Kirsten Sejlstrup (FVST); Karen Qvortrup Jensen (FVST)
Emne: Høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE

Jeg er imod denne bekendtgørelse omkring forbud mod halal-slagtning i Danmark.

Vi muslimer i Danmark har været rigtig glade for at kunne købe forskellig slags kød, som har en halal stempel på emballagerne.
Det har gjort at vi kunne købe f.eks. kyllinger fra næsten alle slags mærker. På den måde undlod vi at købe kylling fra muslimske slagtere,
derimod købte vi og investerede vores penge i at købe fra supermarkeder.. Desuden betyder det rigtig meget for mig, at vi kan bevare vores tro i vores hverdag, så vi ikke får det besværligt.

Vi vil meget gerne bevare dette nuværende system som vi hidtil har haft i Danmark, og ønsker at denne bekendtgørelse ikke træder i kraft.
Vi håber på at høring omkring denne sag vil blive betragtet og at der findes en løsning som ikke kommer til at skade os muslimer.

Mv.

Kirsten Sejlstrup (FVST)

Fra: Moussa El Bahri <m_el_bahri@hotmail.com>
Sendt: 6. december 2013 10:57
Til: Fødevarestyrelsen høring
Cc: Kirsten Sejlstrup (FVST); Karen Qvortrup Jensen (FVST)
Emne: Høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE

Jeg er i mod denne lov.

Denne slagt metode har været kendt altid.

Og der er ikke beviser der indikere at dyret, lider mere ved halal el kosher slagtning.

Venlig hilsen

Moussa EL Bahri

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Fødevarestyrelsen

Stationsparken 31

2600 Glostrup

Att. hoering@fvst.dk

CC: kise@fvst.dk; khq@fvst.dk

Vedr. Høringssvar vedr. bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE

Odense d. 5. december 2013

Høringssvar vedr. bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE

Den Islamiske Union i Danmark (DIUID), er et organ bestående af 25 organisationer, foreninger og trossamfund (jf. medlemslisten nedenfor). DIUID repræsenterer med sine 25 medlemmer flere tusinde muslimer i Danmark, som denne lovændring rammer. Flere af dem står på høringslisten, og har efter modtagelse af skrivelse af 08.11.2013 fra ministeriet for fødevarer, Landbrug og Fiskeri (FVST) henvendt sig til DIUID med henblik på at sende dette fælles høringssvar.

På vegne af sine medlemmer kommer DIUID med nærværende svar til høring over ændring af bekendtgørelse om slagtning af dyr.

- "Det vil fremover i Danmark kun være tilladt at slagte efter religiøse ritualer med forudgående bedøvelse.":

EU-lovgivningen giver undtagelser fra bedøvelse for religiøse grupper, så længe dyrene er godt behandlet, EU-lovgivning nr. 32009R1099. (EU) nr. 1099/2009 af 24.09.2009 Kapitel 1 § 2, Kapitel 2 § 9, og paragraf § 10, stk. 2, 3 og 4. Korrekt og god behandling af dyr er et grundlæggende element og en betingelse i de muslimske religiøse tekster, hvorfor DIUID mener at denne undtagelse stadig bør være en mulighed. Desuden er det DIUID's overbevisning at dyr som slagtes uden forudgående bedøvelse ikke er værre stillede end dyr som slagtes med bolt-pistol.

DIUID er ikke tilfreds med, at der strammes op på bekendtgørelsen om slagtning og aflivning på en måde som forholdsvis rammer religiøse (bl.a. muslimske) gruppers ritualer. DIUID indstiller til, at man tager hensyn til de danske minoriteter og respektere religiøse ritualer og

kulturelle traditioner og dermed ikke forbyder muslimsk halal slagting, uden forudgående bedøvelse. Loven på dette område bør forblive som den er i dag, da disse slagterituer

anses vigtige for vores religiøse skikke, og et forbud betragtes som et angreb på vores rettigheder og integritet som minoritetsgruppe i Danmark, hvilket er i modstrid med Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende rettigheder 2000/C 364/01.

- ”Nedsættelse af aldersgrænsen fra 12 til 8 måneder for kvæg (og nu også gældende for får og geder) i forhold til anvendelse af den ikke-penetrerende bolt pistol til bedøvelse, jf. høringsudkastet § 10, stk. 1, nr. 1”:

DIUID står uforstående overfor nedsættelsen af aldersgrænsen fra 12 til 8 måneder for kvæg i forhold til anvendelse af den ikke-penetrerende bolt pistol til bedøvelse, når supplerende udtalelse fra Dyreværnsrådet dateret 12.06.2013 (Sagnr. 14229, Dok.nr. 553988) henviser til en rapport fra Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA), hvori det netop er anført, at ”bevidstløshed ved brug af ikke-penetrerende boltanordning opnås i 100 % af de voksne kreaturer og i 80 % af kalve under 6 måneder”. På baggrund af dette mener DIUID, at ændringen er foretaget på et tyndt grundlag.

Ændringen vil praktisk få betydning for mængden af kød, som kan slagtes efter religiøse ritualer (for de, som tillader brug af ikke-penetrerende bolt-pistol). Dette vil få konsekvenser i forhold til udstedelse af Halal-certificering af dansk kød, og i sidste ende for eksport af dansk kød til muslimske lande.

Med venlig hilsen

Samir El-Rifai

Formand

Den Islamiske Union i Danmark (DIUID)

Medlemsliste

Nedenstående organisationer, foreninger og trossamfund, er medlemmer af DIUID:

1. Islamisk Kulturcenter – København (Udsteder af Halal-certificeringen i DK)
2. Dansk Islamisk Råd – København
3. Masjid Al-Nur – København
4. Det Islamiske Forbund i Danmark – København
5. Moske Al-Sunna – København
6. Iqra Støtteforening – København
7. Den Islamiske Forening i Danmark – København
8. Den islamiske sociale service – København
9. Den palæstinensiske ingeniør forbund – København
10. Kulturforening – Kokkedal
11. Muslimske Kulturcenter – Vestegnen
12. Nour el Hak Forening – Slagelse
13. Familie Fond – Odense N
14. Det Islamiske Trossamfund på Fyn – Odense SØ
15. Den Muslimske Sammenslutning – Brabrand
16. Lighed Broderskab – Brabrand
17. Dansk Arabisk Venskabsforening – Skive
18. Vejle arabisk kultur forening – Vejle
19. Familie aktivitets huset – Haderslev
20. Det Islamiske Trossamfund i Ålborg – Ålborg
21. Ålborgs islamiske Trossamfund – Ålborg
22. Den arabiske kulturforening – Århus
23. Det somaliske forbund i Århus – Århus
24. Det palæstinensiske forum – Århus
25. Al Noor Forening – Århus

Kirsten Sejlstrup (FVST)

Fra: Kamran Shah <kshah@wakf.com>
Sendt: 6. december 2013 11:22
Til: Fødevarestyrelsen høring
Cc: Karen Qvortrup Jensen (FVST); Kirsten Sejlstrup (FVST)
Emne: Høringssvar til "Høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j. nr. 2013-15-2301-01358/KISE"

Vedhæftede filer: Høringssvar.docx; BILAG 1 Notat af 2011 udarbejdet af Halal komiteen for DIT Skandinavien.pdf; BILAG 2 Oversigt over videnskabelig undersøgelser der viser at dyr ikke har smerter m.m..pdf; BILAG 3 Kopi af Udtræk af tal fra Danmarks Statistik vedr. eksport af kødvarer 2012.pdf; BILAG 4 Notat fra justitministeriet vedr. Rituelle slagtninger i EU.pdf

Til rette vedkommende,

Se venligst vedhæftede høringssvar med tilhørende fire bilag.
Modtagelsen af denne mail må gerne bekræftes, på forhånd mange tak.

Med venlige hilsener

Kamran Shah
Religiøs rådgiver i Det Islamiske Trossamfund

Det Islamiske Trossamfund i Danmark
T: +45 3811 2225 / M: +45 2585 2481 / kshah@wakf.com
Dortheavej 43-45/ 2400 København NV / Danmark
www.wakf.com

Fødevarestyrelsen

6. december 2013

Høringssvar vedr. Deres j.nr.: 2013-15-2301-01358/KISE

Idet der refereres til Deres skrivelse af 8.11.2013 i ovennævnte sag følger hermed Det Islamiske Trossamfund i Danmarks (herefter benævnt "DIT") bemærkninger samt anbefalinger (anbefalinger) til det fremsatte ændringsforslag. Bemærkningerne og anbefalingerne er udarbejdet af DIT's bestyrelse i samarbejde med foreningens samarbejdspartnere samt relevante interessenter.

DIT er i sagens natur sammen med de øvrige muslimske organisationer de mest berørte af sagen i forhold til høringslisten, hvilket er relevant at medtage ved vægtningen af det følgende;

Nuværende situation

Bekendtgørelse nr. 1302 af 17. december 2012 jf. RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1099/2009 af 24. september 2009 (herefter benævnt "forordningen") hjemler aflivning af dyr uden forudgående bedøvelse.

Muslimere har for nuværende således adgang til halalslagtet kød som er slagtet indlands.

Dog har der været en del anmærkninger over, at specielt kyllingerne først kommer i et vandbad med strøm inden slagtningen. Dette sker angiveligt for at berolige kyllingerne. Kritikerne anfører, at visse af disse kyllinger, som følge af strømmen, afgår ved døden forinden aflivningen, hvorfor de i sagens natur ikke kan anses for at være halalslagtede.

Nuværende situation er herefter, at muslimerne har adgang til halalslagtet kød, men der er visse betænkeligheder ved, hvorvidt al kødet er halalslagtet i overensstemmelse med de tekniske principper for halalslagtningen.

Ad ændringsforslaget

Det fremgår ikke af det fremsendte, hvad motivationen for ændringsforslaget er. Det forudsættes dog, at det er generelle dyrevelfærdshensyn, der er tale om. Det skal i den forbindelse bemærkes, at DIT også, i tråd med de islamiske principper for slagtning af dyr, er meget optagede af dyrenes velfærd både før, under og efter aflivning. Principper der i øvrigt er og har været fulgt af troende i årtusinder. Det skal blot bemærkes, at der

ikke er entydigt videnskabeligt belæg for, at dyrene bliver udsat for mere smerte ved afblødning kontra andre aflivningsmetoder.

Det er derfor for nuværende ikke uomtvisteligt godtgjort, at en godtagelse af ændringsforslaget vil resultere i forbedring af dyrenes velfærd eller mere hensyntagen til denne.

Konsekvens

For at kødet kan kategoriseres som halalslagtet, er det afgørende, at samtlige betingelser herfor er opfyldte, herunder som nævnt dyrenes velfærd før, under og efter aflivningen. Det tilstræbes endvidere, at processen foregår så naturligt som muligt uden indblanding af udefrakommende faktorer såsom strøm, kemisk eller manuel bedøvelse m.m.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at der mellem de forskellige muslimske samt jødiske organisationer er fuld enighed om kriterierne for, hvornår der er tale om halalslagtet kød.

Der henvises til **Bilag 1 og 2** der beskriver de islamiske betingelser for halalslagtning samt giver en oversigt over de væsentligste videnskabelige undersøgelser, der findes på emnet.

Det er herefter DIT's vurdering, at en godtagelse af forslaget vil resultere i, at muslimer i Danmark de facto ikke længere vil have adgang til kød, der er halalslagtet indlands.

Det er DIT's vurdering, at forslaget vil være så indgribende, både for de konservative samt de mere pragmatiske, at muslimerne utvivlsomt vil se sig nødsagede til en alternativ løsning.

Det er DIT's vurdering, at muslimerne under ingen omstændigheder vil anse kødet produceret jf. forslaget som værende halalslagtet ligesom alle virksomheder, der annoncerer med halalkød, vil se sig nødsagede til alternative løsninger.

Økonomisk konsekvens

Halalkød der spises i Danmark er primært halalslagtet indlands. En vedtagelse af forslaget vil utvivlsomt medføre, at halalkødet fremover vil blive importeret fra udlandet.

Det bemærkes, at denne import er hjemlet ved forordningens artikel 26, stk. 4 ligesom retten er tilgodeset af princippet om varenes frie bevægelighed.

Det fremgår af **BILAG 3**, at Danmarks eksport af halalslagtet kød udgør mindst over kr. 150 mill. årligt, hvorfor ændringsforslaget vil medføre et væsentligt økonomisk tab, ligesom det vil koste arbejdspladser.

Sociale konsekvenser

DIT går meget op i at bygge broer mellem muslimer og det samfund, som de er en uadskillelig del af. DIT og muslimer generelt er meget taknemmelige for den grundlovssikrede religionsfrihed, som eksisterer i Danmark. Som muslim nyder man derfor privilegiet af til fulde at kunne udøve sin religion.

På den anden side er det ingen hemmelighed, at stemningen i den offentlige debat i Danmark er relativ hård, ligesom islamkritikere nyder en stor del af mediernes opmærksomhed.

DIT har derfor den betænkelighed, at en vedtagelse af ovennævnte forslag vil skabe dybere grøft og kunne forstærke parallelsamfundet.

Ad lovlighed

Da adgang til halalslagtet kød bogstaveligt talt er et spørgsmål om overlevelse, vil en vedtagelse af forslaget naturligvis blive mødt med juridisk modstand både ved de danske domstole såvel som ved de Europæiske.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at det fremgår af ordlyden af forordningens bemærkning nr. 18

"Ved direktiv 93/119/EF blev der givet undtagelse fra kravet om bedøvelse i forbindelse med rituel slagtning på slagterier. Eftersom fællesskabsbestemmelserne vedrørende rituel slagtning er blevet gennemført forskelligt afhængigt af den nationale kontekst, og i betragtning af at der i nationale bestemmelser tages hensyn til forhold, der går ud over formålet med denne forordning, er det vigtigt at bibeholde undtagelsen fra kravet om, at dyr skal bedøves før slagtning, idet hver medlemsstat dog gives en vis grad af subsidiaritet. Nærværende forordning respekterer følgelig religionsfriheden og retten til at udøve sin religion eller tro gennem gudstjeneste, undervisning, andagt og overholdelse af religiøse skikke som omhandlet i artikel 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder." (ITS's fremhævning)

Endvidere fremgår det af forordningens artikel 4, stk. 4:

"I forbindelse med dyr, der slagtes ved særlige metoder, der er foreskrevet af religiøse ritualer, finder kravene i stk. 1 ikke anvendelse, forudsat at slagtingen finder sted på et slagteri."

(ITS fremhævning)

Ordlyden af forordningens artikel 4, stk. 1:

"Dyr må kun aflives efter bedøvelse i overensstemmelse med metoderne og de specifikke krav, der er knyttet til anvendelsen af disse metoder, i bilag I. Dyret skal forblive bevidstløs og uden smerteopfattelse indtil sin død."

Det kan herefter konstateres, at en undtagelse fra bedøvelse er utvetydigt sikret gennem EU- retten. EU retten har forrang over for nationale regler og medlemsstaterne er forpligtede til at følge forordningerne. Der er ikke

ved forslaget for nuværende godtgjort forhold, der vil kunne retfærdiggøre brugen af "en vis grad af subsidiaritet".

En nations adgang til at implementere strengere regler end anbefalet af EU er hjemlet i forordningens artikel 26, stk. 2 litra c hvorefter:

"Medlemsstaterne kan vedtage nationale regler, der har til formål at sikre en mere omfattende dyrebeskyttelse på aflivningstidspunktet end den, der følger af reglerne i denne forordning..." (ITS fremhævning)

Det følger af naturlige grunde, at litra c, naturligvis ikke hjemler adgang til at fravige artikel 4, stk. 4 da det allerede i forordningen er vurderet, at en fravigelse af bedøvelsesreglerne i forbindelse med rituel slagting ikke er i strid med hensynet til dyrebeskyttelsen.

Forklaringen gives i artikel 26, stk. 3 hvorefter:

"Hvis en medlemsstat på grundlag af ny videnskabelig dokumentation skønner, at det er nødvendigt at træffe foranstaltninger, der har til formål at sikre en mere omfattende dyrebeskyttelse på aflivningstidspunktet for så vidt angår bedøvelsesmetoder som omhandlet i bilag I, underretter den Kommissionen om de påtænkte foranstaltninger. Kommissionen orienterer de øvrige medlemsstater herom." (ITS fremhævning)

DIT har ikke kendskab til, at der i forbindelse med ændringsforslaget skulle være fremlagt ny videnskabelig dokumentation der nødvendiggør en mere omfattende dyrebeskyttelse.

Det anses herefter for godtgjort, at en vedtagelse af forslaget vil være i strid med EU retten og derfor ulovligt og sandsynligvis også i strid med Grundlovens § 67 om religionsfrihed.

Endelig bemærkes, at i lande vi normalt sammenligner os med, har man for nuværende heller ikke fundet anledning til et ændringsforslag som det fremsatte. Der henvises til **Bilag 4**.

Ad proportionalitet

Sammenfattende ser DIT herefter på den ene side både et teknisk og lovmæssigt udokumenteret krav om mere beskyttelse, der er i strid med de internationale forpligtelser, og på den anden side har man som beskrevet hensynet til økonomiske, sociale og religiøse hensyn herunder EMRK art. 10 samt grundlovens § 67.

Det er herefter DIT's vurdering at forslaget i sin helhed er disproportionalt.

Konklusion

Det er DIT's anbefaling, at forslaget afvises i sin helhed. DIT ønsker endvidere at blive inddraget så meget som muligt i fødevarestyrelsens videre behandling og DIT står naturligvis til rådighed såfremt der er brug for

yderligere uddybning eller som hjælp til eventuelle spørgsmål, der måtte dukke op. Herudover ønsker DIT at blive oplyst om de øvrige høringsvar, som muligvis kan være grobund for yderligere kommentering.

Hassan Neffaa

Formand for Det Islamiske Trossamfund

Kamran Shah

Religiøs vejleder i Det Islamiske Trossamfund

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

I Allahs Navn, Den Mest Nådige, Den Mest Barmhjertige

Indledning

I relation til emnet slagtning af kreaturer er der behov for en nærmere beskrivelse af, hvornår døden indtræder, idet forudgående anvendelse af en bedøvende bolt pistol på et kreatur, mens det fortsat er i live, kan resultere i dets død, og således vil det være at betragte som maitah (selvdødt) på trods af, at det måtte være slagtet af en muslim umiddelbart efter med fremsigelse af *tasmiyah* (fremsigelse af bøn idet dyrets hals overskæres) og overskæring af de nødvendige strukturer.

Derfor opstod behovet for at gå nærmere ind i, hvornår man konstaterer, at et dyr er dødt, og således vil denne korte skrivelse omhandle følgende aspekter:

- ⌚ Definition af døden set udfra et verdsligt synspunkt
- ⌚ Definition af død set udfra et islamiske synspunkt
- ⌚ Videnskabelige undersøgelser, der primært vil fokusere på den gængse bedøvelse (penetrerende bolt pistol)
- ⌚ Konklusion

Definition af døden set udfra et verdsligt synspunkt

Tidligere blev døden defineret som ophør af hjerteaktivitet, hvor hjertet ikke længere slog dets slag. I nyere tid er man dog begyndt at gå bort fra denne definition, da man reelt set godt kan have et hjerte, der ikke selv pumper blodet rundt, men hvor diverse kredsløbsmaskiner sørger for cirkulationen af blodet. Desuden kan man i princippet – i tilfælde af blodprop i hjertet eksempelvis – opleve for kortere eller længere tid, at hjertet stopper komplet (asystoli), og ifølge de ældre definitioner ville mennesket derved være dødt. Det fremgår dog tydeligt, at denne definition derved er utilstrækkelig – også i islamisk terminologi - da en person ikke kan dø for derved at komme til live igen.

I juridisk regi defineres død som værende mangel på hjerneaktivitet på trods af, at respirationssystemet og kredsløbet samtidig måtte fungere upåklageligt. Dette spiller en rolle for, hvornår man kan tillade sig at

transplantere organer fra individer, der er i denne tilstand, og hvorom udtrykket – interessant nok – ”at holde nogen kunstigt i live” anvendes.

I nuværende tid finder diskussionen om hjertedødskriteriet versus hjernedødskriteriet fortsat sted, da der er et filosofisk element tilstede, der omkredser problemstillingen: hvornår er et menneske at betragte som værende dødt? Og er fravær af aktivitet i alle kroppens celler at sidestille med død og dermed bortgang af sjælen? Den videnskabelige tilgang til emnet gør dog, at sidestillingen af cellernes inaktivitet med død, synes at være lettere unøjagtig, da celleaktivitet ofte fortsætter op til flere timer efter personens død, hvorefter forrådnelsesprocessen pågår. Dermed er det foretrukne at se på, om dyret er død eller ej, at fokusere på mangel af hjerneaktiviteten. I afsnittet omkring de videnskabelige undersøgelser vil der derfor blive set nærmere på de metoder, der eksisterer til registrering af hjerneaktiviteten, herunder ECoG, EEG mm.

Definition af døden set udfra et islamisk synspunkt

Døden defineres i islamisk sammenhæng som sjælels endelige udtræden af kroppen. Sjælen har en midlertidig udtræden af kroppen i forbindelse med søvnen, hvor den besøger forskellige steder, og derfor er død defineret som sjælels endelige udtræden af kroppen. Umiddelbart kan dette ikke iagttages direkte af mennesket, men den islamiske tilgangsvinkel gør, at man afviser hjertedøds-kriteriet som værende et omdrejningspunkt i diskussionen om, hvorvidt sjælen har forladt kroppen endeligt eller ej. Dette skyldes det faktum, at ingen blandt de islamiske lærde vil give tilladelse til at opfatte mennesket, der bl.a. undergår en hjertetransplantation eller oplever et midlertidigt hjertestop, at fordele vedkommendes arv, at hustruen skal gå ind i sin 'Iddah (venteperiode) og, at begravelsesbønnen skal bedes over vedkommende. Og dermed fremtræder det tydeligt, at dét at hjertet ikke pumper/slår ej kan sidestilles med sjælels endelige fravær og forladelse af kroppen, den bebor.

Da sjælen ikke er en målelig størrelse, vil dens udtræden af sjælen ej heller kunne bestemmes konklusivt, hvad angår når man slagter kreaturer. Og derfor har de retslærde for et kreaturs vedkommende givet ledsagende støttebeviser (Qarâin), der ikke er absolutte, men som fungerer som indikation på, at sjælen har forladt kroppen, og dyret er dødt. Disse er relevante i forbindelse med selve slagtningsprocessen og således nævnes, at tegnene på at dyret er levende, når det slagtes er:

1. Kreaturet bevæger sig med stærke bevægelser
2. Blodet fosser ud af dyret vs. at sive langsomt ud

Det skal nævnes, at i nogle madhåhib er tilstedeværelsen af stærke bevægelser ikke at betragte som et decideret krav, men blot et ledsagende støttebevis. Ovenstående to tegn er af særlig interesse, da man i forbindelse med halalslagtning af dyr må sikre sig, at kreaturet ikke er dødt (sjælen udtaget) som følge af en

forudgående bedøvelse. Såfremt dyret blev dræbt forinden af den forudgående bedøvelse, vil man ikke skele til ovenstående to betingelser, da dyret per konsensus (Ijmâ') hos de retslærde er selvdødt, og dermed vil dets kød være forbudt (harâm) at indtage. Og således er relevansen af at se på selve bedøvelsesmetoden tilstede.

Vi har i det forgangne set, at hjertedødkriteriet ikke er det foretrukne kriterium til afgørelse af dødens indtræden, men at inaktivitet i hjernen er det foretrukne. I det næste afsnit vil vi se nærmere på de videnskabelige undersøgelser, der er foretaget indenfor dette område.

Videnskabelige undersøgelser

De fleste tilgængelige studier, der er foretaget i dette emne, har fokuseret på dyrenes rettigheder og derfor ser primært nærmere på, om selve bedøvelsen forårsager smerte eller ej. Omend dette emne også er interessant, da vil der for nærværende skrivelse ikke blive fokuseret på dette men primært på, om hvorvidt bedøvelsen forårsager død.

Generelt er der tre metoder til bedøvelse af dyr, hvortil flere undertyper hører:

- ⌚ Anvendelse af bolt pistol
- ⌚ Anvendelse af elektricitet, der ledes gennem hovedet, eller i en hoved-ryg konfiguration
- ⌚ Anvendelse af carbondioxid

Da den hyppigst anvendte forudgående bedøvelsesmetode i bl.a. Danmark til slagtning af større kreaturer som eksempelvis køer, kalve og tyre består i anvendelsen af bolt pistolen vil der blive set nærmere på dette. Det er bekræftet, at den gængse anvendelse af forudgående bedøvelse til slagtning af kalve og okse altovervejende består i brug af den penetrerende bolt pistol.

Historisk set anvendte man også forudgående bedøvelse af dyret, der skulle slagtes. Disse kunne bestå i enten anvendelse af en forhammer som i 1500 tallet i Kina eller en "pole axe" (en form for økse, der blev anvendt meget i 1800 tallet i Europa).

Bolt pistoler i dag er generelt af to slags: hammerbolt pistol (ikke penetrerende) og sømbolt pistol (penetrerende bolt pistol). Bolt pistolen kan enten aktiveres ved patroner eller trykluft. Sømbolt pistolen anvendes som udgangspunkt til alle former for slagtning, herunder også den muslimske slagtning i mange danske slagterier, hvorfor denne er af særlig interesse i forhold til om den forårsager død ved anvendelse på kreaturer eller ej.

Da vi vil anvende hjernedødkriteriet som vejledende faktor for, om dyret er dødt, og dermed om sjælen har forladt kroppen, da er det afgørende at afklare, hvorvidt anvendelse af sømbolt pistolen forårsager hjernedød og dermed ophør af al aktivitet i hjernen. For at afklare dette registrerer man i videnskabelig sammenhæng flere forskellige elementer, herunder tiden for mangel på provokeret respons

(somasensoriske og visuelt) samt spontan aktivitet i elektrokortikogram (ECoG), hvor hjerneaktiviteten måles direkte på hjernens overflade. Derudover kan man også måle hjerneaktiviteten på hudoverfladen vha. elektroencefalogram (EEG). Samtidig skal det nævnes, at man kan anvende en række andre faktorer, der alle sammen fungerer som støttetegn til at afklare, om dyret er dødt (ophør af hjerneaktivitet) eller ej.

Og da denne skrivelse primært koncentrerer sig om, hvad effekten af den penetrerende bolt pistol er, da vil dennes effekt kort blive beskrevet nedenfor i forhold til følgende punkter:

- ⌚ Hvilken fysisk skade opstår der ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?
- ⌚ Dør dyret ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?
- ⌚ Der er øget risiko for at overføre sygdomme
- ⌚ Hastigheden, hvormed blodet løber ud af kroppen på dyret, er væsentlig lavere end hos normalt slagtede dyr

Ovenstående punkter vil blive diskuteret nedenfor ved gennemgang af den tilgængelige, videnskabelige forskning og litteratur inshaAllah.

Hvilken fysisk skade opstår der ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?

Formålet med at forudbedøve et dyr, er at gøre det bevidstløs før slagtingen (Gregory 1998), og sømbolt pistolen anses i øjeblikket for at være den mest effektive til at opnå dette, hvad angår kvæg (Gracey et al 1999; EFSA 2004). Og i flg. Finnie (1996) opnås en effektiv forudbedøvelse, når tilstrækkelig svær skade/læsion er blevet gjort på hjernestammen og den nedre del af hjernehemisfærerne.

Spørgsmålet, der melder sig, er hvilken skade, der rent faktisk opstår, når den penetrerende bolt pistol gennembryder kraniekassen, og netop dette er bl.a. gennemgået i en artikel af Finnie (1993), hvor man undersøgte, hvilken påvirkning en sømbolt pistol har på hjernen hos får:

Et indgangshul skabes med en metalstang, der udgår fra selve pistolen. Indgangshullet måler ca. 1 cm oftest uden andre brud i kraniekassen, omend der fra tid til anden ses små fine brudliner udgående fra selve indgangshullet. Metalstangen producerer en lang dyb og veldefineret blødningsbane (hæmorrhagisk) med svær ødelæggelse og tab af hjernevæv fra cerebellum (lillehjernen) eller mellemhjernen oftest involverende andre hjernestrukturer (pons, medulla oblongata og cortex af de caudale hjernehemisfærer). Betydelige subarachnoidale og intraventrikulær blødninger var tilstede hver gang. Oftest fandt man også knoglefragmenter i de terminale dele af sårkanalen. Hjernestammeblødninger fandt man også i alle tilfældene.

Lignende resultater fik man i andre studier¹, hvor Finnie (2002) fokuserede på den fysiske skade af hjernevævet og mente, at det var kombinationen af den fokale skade omkring selve sårkanalen og den mere udbredte skade på de cerebrale hemisfærer, cerebellum og hjernestammen, der forårsagede hjernedød, mens et tidligere studie af Daly og Whittington (1989) konkluderede på baggrund af elektrofysiologiske parametre, at det ikke er penetreringen af boltens ind i hjernevævet, der medfører hjerneinaktivitet, men at den afgørende faktor snarere var boltens slag på kraniet.

I et nyere dansk studie foretaget på nyfødte kalve så man nærmere på effekten af den penetrerende boltspistol på disse hjerner:

Man undersøgte 8 nyfødte Jersey hankønskalve, der blev dræbt én dag efter, de blev født med en penetrerende boltspistol (Blitz, PTB-No; 3-69;Jopp), hvis metalstang havde en diameter på 12 mm og en ekstruderingslængde på 7,5 cm. Pistolen blev ladet med 9x17 mm blå patroner (Dynamite Nobel). Skuddet blev placeret centralt på panden og blev efterfulgt af overskæring af blodkar 3,5 til 5 min. efter. For hvert dyr noteredes følgende parametre: reaktion på skuddet med boltspistolen, blødning fra skudhullet, palpebral-refleks lige efter skuddet og indtil eksanguinering, motorisk aktivitet lige efter skuddet og indtil eksanguinering, åndedrætsfunktion, hjerterytme, puls, og tid fra skud til overskæring af halsens blodkar.

Konklusionen på denne undersøgelse var, at den penetrerende boltspistol er effektiv til at forårsage bevidstløshed. CT-skanninger af hjernen viste udbredte læsioner i hjernen med store synlige direkte kanaldannelser med blødning både fra disse og fra det omgivende ødelagte væv. Dette støttede observationen af, at de var gjort uigenkaldeligt bevidstløse. Man så også, at ikke kun fokalt i hjernen fandtes læsioner men over hele hjernen og i mellemhjernen. Dette stemmer overens med de fund, som man fandt i Finnies (2002) undersøgelse og andres. Således fremgår det, at det øjeblikkelige, udbredte traume, der medfører disintegration af store dele af cerebrum og vitale centre i hjernestammen, skaber øjeblikkelig og vedvarende bevidstløshed, hvilket er at betragte som hjernedød.

På baggrund af ovenstående kan opsummeres, at skaden, der påførtes ved anvendelse af den penetrerende boltspistol, består i følgende:

- ⌚ Kraniekassen gennembrydes.
- ⌚ Det vil typisk bløde fra indgangshullet i større eller mindre mængder.

¹ Finnie, 2002: 10 bedøvede 2 år gamle får blev skudt med den penetrerende boltspistol, og man fandt (ved hjælp af en række koronale snit og farvninger), at de strukturelle ændringer var en kombination af fokale skade langs sårkanalen og mere udbredt skade svt. de cerebrale hemisfærer, cerebellum og hjernestammen. Konklusionen på studiet var, at årsagen til ophør af respiratorisk kontrol og traumatisk tab af bevidsthed skyldtes skade på de centrale retikulære formationer, aksonale forbindelser samt den kortikale overflade.

- ⌚ Bolten, der skydes frem af en patron ind i hjernen (kan være af forskellige længder, bl.a. fra 6-7 cm til 12 cm) forårsager alle en sårkanal, svær rystelse af dyrets hoved og dermed svære indre blødninger i hjernen og især svarende til den bagerste del af denne samt svarende til hjernestammen.
- ⌚ Derudover er der en lokal skade svarende til det væv, som ødelægges direkte af selve bolt pistolen.
- ⌚ Pga. de svære blødninger opstår der meget hurtigt et overtryk i hjernen, som yderligere sammenpresser væv.
- ⌚ Effekten af ovenstående medfører øjeblikkelige og uigenkaldelig hjernedød.

I samme sammenhæng skal nævnes, at hammerbolt pistolen også kan forårsage lignende effekter til en vis grad men ikke hver gang.²

Dør dyret ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?

I det forgangne har vi gennemgået den fysiske skade af hammerbolt pistolen, og i dette afsnit vil der blive set nærmere på, om dyret også dør af den penetrerende bolt pistol. De fysiske skader i sig selv er nok til, at dyret dør, dog for at understøtte dette har mange forskere fokuseret på mere objektive undersøgelser for at fastslå dette, ikke mindst for også at konstatere den tid, der går fra dyret rammes af bolt pistolen og indtil, det dør.

Således finder vi i en review artikel fra 2000 af Neville Gregory og Frank Shaw, hvor man gennemgår den tilgængelige litteratur i relation til sømbolt pistolen (captive bolt stunning with a penetrating bolt) effekt på bevidstheden, og der nævnes, at adskillige referencer bekræfter, at sømbolt pistolen forårsager hjernedød. Herunder er der studiet af Lambooy og Spanjaard (1981), der vha. et EEG (elektroencefalogram) konkluderede at sømbolt pistolen anvendelse fortil på dyrets panderegion medførte med overbevisende sikkerhed næsten altid øjeblikkelig bevidstløshed. Daly, Gregory, Wotton og Whittington (1986) anvendte somatosensoriske og VER (visual-evoked-responses) til at vurdere hjernefunktionen efter sømbolt pistolen anvendelse på får og konkluderede, at den medfører øjeblikkelig og gennemgående hjernesvigt. Blackmore og Delany (1988) har påvist, at når sømbolt pistolen affyres i den rigtige position svt. dyrets frontale region, og der anvendes et projektil af tilstrækkelig styrke, da fås øjeblikkelig og permanent hjerneinaktivitet i det pågældende dyr (dog er dyrets art ikke udspecificeret). For fårs vedkommende har Daly, Gregory og Wotton (1985) ligeledes påvist, at VER - hvis tilstedeværelse er et tegn på, at hjernen fungerer - var fraværende i får, der blev skudt med sømbolt pistolen og efterfølgende fik skåret halsen over. VER blev endda forsøgt målt i tidsintervallet fra, når fåret blev skudt, og indtil dets hals var skåret over (5 min), og ingen VER kunne måles eller registreres.

² Finnie 1995: Således fandt man i et andet studie, at hammerbolt pistolen (Cash Knocker, Accles and Shelvoke, Birmingham) forårsagede øjeblikkelig tab af bevidsthed på 12 kalve, fraktur af kraniekassen fortil og svær udbredt subaraknoidal blødning, især svarende til under stedet, hvor pistolen blev anvendt, temporal- og frontallapperne og omkring hjernestammen. Der var også blødning svt omkring basalganglierne og thalamus.

Herudover går der i detaljer med hvilke faktorer en forudgående bedøvelse med sømboltpistol er afhængig af for at forårsage hjernedød, og der er bl.a. hastigheden af selve patronen (og dermed selve patrontypen), da Daly (1987 og Daly et al 1985) påviser, at VER er tilstede ved lavere hastigheder end sammenlignet med højere hastigheder. Derudover er der et studie af Daly og Whittington (1989) og Daly (1991), der omfatter mere end 2500 kvæg, der har påvist, at typen af dyr også spiller en rolle (større okser er sværere at forårsage øjeblikkelig hjernedød på) samt præcisionen af skydepositionen.

I 2007 undersøgte Gregory et al (i Meat Science) 1608 stykker kvæg (kalve og okse) fra et slagtehus i forhold til ophør af hjerneaktivitet eller ej ved anvendelse af den penetrerende boltpistol, og der var fem kriterier, der blev anvendt som udtryk for dette: Øjeblikkeligt kollaps af dyret, intet behov for at anvende boltpistolen to gange på samme dyr, fravær af blinkerefleksen, øjenæblets fremadrettede position (ikke roteret) og fravær af normale rytmiske åndedrætsbevægelser (dette taget fra tidligere studier fra Gregory 1998 og Gregory og Shaw 2000). To yderligere kriterier blev tilføjet, og man fandt, at dyret døde øjeblikkeligt, men at når afstanden fra sømboltpistolen var mere end 2 cm fra den ideelle position, da var der større risiko for, at dyret kun blev bedøvet overfladisk.

I det danske studie i 2008 af O. Svendsen konkluderede man, at alle kalve havde overordnet set samme kliniske og tekniske reaktion, og mere detaljeret var disse resultater som følgende: Alle 8 kalve blev øjeblikkeligt bevidstløse. Svær blødning (pulserende) blev set fra skudkanalen fra seks ud af otte. Palpebralrefleksen og åndedrættet stoppede øjeblikkeligt efter skuddet. Hjertefrekvens og pulsen stoppede langsomt, indtil halskarrene blev overskåret, hvorefter pulsen stoppede med det samme. Der var ingen kalve, der viste nogen reaktion efter, at halskarrene blev overskåret eller i løbet af den efterfølgende forblødning. Motoriske bevægelser (som spark) blev observeret 30-90 sekunder efter skuddet efterfulgt af en lille pause og derefter endnu en episode med spark.

I Staffords artikel af 2002 er der også en reference til Blackmore, der påviste, at brug af den penetrerende boltpistol på panden af kalve resulterede i øjeblikkelig og permanent tab af bevidsthed (hjernedød).

Grandin (2009) siger direkte, at en penetrerende boltpistol dræber dyret og gør det bevidstløst øjeblikkeligt.

Kallweit i et tysk studie (1989) nævner, at man efter anvendelse af den penetrerende boltpistol absolut på ingen måde kunne fremprovokere nogen hjerneaktivitet (VER eller somatosensoriske potentialer) men, at der var hjerneaktivitet i den religiøse slagtning (uden boltpistol) i op til 126 sekunder efter overskæring af halsen.

Som en sidebemærkning skal Dennis et al studie (1988) i forhold til hunde og kaniner også nævnes, da det er påvist, at den penetrerende boltpistol forårsager hjernedød næsten *øjeblikkeligt*.

På baggrund af ovenstående kan følgende opsummeres:

- ⌚ Når den penetrerende boltpistol anvendes, forårsager den i langt de fleste tilfælde øjeblikkelig hjernedød af dyret og herunder også øjeblikkelig ophør af åndedrættet.
- ⌚ I de tilfælde hvor ovenstående ikke finder sted, da kan dette tilskrives flere faktorer: forkert anvendelse af boltpistolen (lang afstand fra dyrets pande, skæv vinkel mm), forkert opbevaring af

patroner, lav patronstyrke i relation til dyrets størrelse og vægt mm. Dvs. at når den penetrerende boltipistol anvendes som foreskrevet, dræber den dyret.

Der er øget risiko for at overføre sygdomme

I denne sammenhæng er det interessant at bemærke, at man i USA i 2004 forbød anvendelsen af den penetrerende boltipistol, og at man i EU regi har anbefalet, at man ikke benytter den penetrerende boltipistol på dyr, der skal anvendes til fremstilling af medicinalprodukter. Dette gælder også i Danmark. Dette kan synes paradoksalt, når man anvender den i stor stil til slagting af dyr, der "blot" skal indtages af mennesker.

Årsagen til ovennævnte begrænsninger i brugen af den penetrerende boltipistol skyldes det store antal af undersøgelser, der har påvist, at man ved den penetrerende undersøgelse kan risikere spredning af hjernevæv i blodbanen, og dermed kan forårsage smitte af bl.a. BSE (Bovine Spongiform Encephalopathy, der også er kendt som kogalskab), der hos mennesker manifesterer sig som Kreutzfeldt-Jakob sygdom, der er en hjernesygdom, der manifesterer sig med fremadskridende psykiske og neurologiske forstyrrelser.

Blandt nogle af de undersøgelser, der er foretaget kan Anil et al studie (2001) nævnes:

Boltipistoler kan forårsage hæmatogen spredning af CNS-væv, der kan træde ind i fårets kød. Yderligere undersøgelser fra arbejdsgruppen på universitetet i Bristol påviste klart, at den penetrerende boltipistol var i sig selv i stand til at sprede hjernevæv via det cirkulatoriske system.

Også Algers et al (2007) kom ind på dette, hvor man også med de pneumatiske lufttrykpistoler kunne se, at de forårsagede mere hjernevævsskade og større blødning især svarende til det bagerste af hjernen, hvilket forfatterne forklarer med, at hjernen rystes mere voldsomt, når dyret rammes af denne pistol.

Hastigheden, hvormed blodet løber ud af kroppen på dyret, er væsentlig lavere end hos normalt slagtede dyr

Det er interessant også at se på, hvor hurtigt blodet løber ud af kroppen, når dyret skydes med den penetrerende boltipistol, da det i flere madhåb er af afgørende faktor, for om dyret kan spises eller ej, såfremt man antager, at dyret ikke døde af den penetrerende boltipistol. Især i Madhab Abu Hanîfah finder vi mange af de store 'Ulamâ', hvis primære omdrejningspunkt er, om blodet fosser ud af dyret efter slagtingen med *samme styrke og hastighed*, som hvis det var sundt og levende [Se blandt andet Radd al-Muhtâr, Hashiyah Ibn 'Âbidîn m.fl.].

Således finder vi bl.a., at Blackmore (1981) ser nærmere på hastigheden, hvormed blodet løb ud af dyr, der blev bedøvet og efterfølgende slagtet, og han fandt denne væsentligt reduceret i de dyr, hvor bedøvelsen tilsligtede at skabe hjertestop hos dyret (elektrisk bedøvelse a.m. head-to-back). Således beretter man, at i får, hvor hjertet stoppede, da medførte det, at blodet løb ud af dyret med en langt lavere hastighed (6,1 g/sek. i løbet af de første 60 sekunder) sammenlignet med andre studier, hvor de ikke blev så voldsomt

bedøvede (elektrisk bedøvelse am head only), og hvor blodet løb mere kraftigt ud (bl.a. 22,4 g/sek. i løbet af de første 60 sekunder).

Det er i denne sammenhæng interessant at bemærke at forsøg med den penetrerende bolt pistol gør, at blodet ligeledes løber væsentligt langsommere (8,3 g/sek. i løbet af de første 60 sekunder). Dette undersøgte bl.a. Blackmore i et studie, der involverede 116 får. [Blackmore et al, 1976: Effects of different slaughter methods on bleeding sheep]. Overordnet set synes der ikke at være den store forskel i mængden af blod ifølge det nuværende studie, men der er andre studier, der viser at selv mængden af blod, der løber ud er mindre hos de dyr, som undergår en forudgående bedøvelse, men dette forklares ved, at der er en speciel måde at slagte på, hvor blodet samles i organerne (thoracic cut).

Således kan opsummeres:

- ⌚ Blodet løber væsentligt langsommere ud af de dyr, der er blevet forudgående bedøvet (enten stærk elektrisk bedøvelse eller penetrerende bolt pistol) sammenlignet med de dyr, der blot blev bedøvet overfladisk (med elektricitet).
- ⌚ Der synes ikke at være nogen forskel i mængden af blod, der løber ud.

Konklusion

Set ud fra ovennævnte kan samlet konkluderes, at anvendelsen af den penetrerende bolt pistol medfører som udgangspunkt øjeblikkelig hjernedød og øjeblikkelig åndedrætsophør. Dermed vil der ifølge konsensus hos de retslærde ikke være nogen skelen til, hvad der måtte ske efter dette i form af, at en muslim overskærer halsens nødvendige strukturer m.v., da dyret er at betragte som selvdødt (maitah), og derfor ikke må indtages under nogen normale omstændigheder.

I de tilfælde, hvor dyret ikke dør, kan dette tilskrives flere forskellige faktorer, såsom lav patronstyrke sammenlignet med størrelsen og vægten af dyret, skæv skydevinkel på dyrets pande, lang afstand mellem dyrets pande og sømbolt pistolen mm. Derudover er der også flere studier, der påviser, at det ikke nødvendigvis kun er den penetrerende virkning af bolt pistolen, der forårsager dyrets øjeblikkelige død, men at det er selve slagstyrken, der også har en afgørende faktor. Dette er relevant for de blandt slagterne, som angiver, at sålænge der kun er tale om en lille længde af bolt (4 cm), da vil det ikke spille nogen rolle, da de undersøgelser, der er foretaget af fagfolk, påviser anderledes.

Det skal i denne sammenhæng pointeres, at såfremt nogle dyr på baggrund af ovenstående ikke dør, men slagtes efterfølgende korrekt, da har det ingen effekt på slutresultatet, da kødet af disse dyr ikke kan skelnes fra kødet af de selvdøde dyr. Og når man har halâl og harâm, der sammenblandes, påhviler det den enkelte muslim at afholde sig fra det hele, som den velkendte regel siger:

إذا اجتمع الحلال والحرام غلب الحرام

Når Halâl og Harâm samles, da vil harâm have forrang.

Derudover skal også nævnes, at hammerbolt-pistolen (der ikke penetrerer kraniekassen) kan forårsage samme resultater som den penetrerende bolt-pistol, men dette er afhængig af flere faktorer, der alle går tilbage til relationen mellem slagstyrken og dyrets vægt/alder. Dermed opstår behovet for konstant overvågning og kontrol med de dyr, der undergår forudgående bedøvelse med hammerbolt-pistolen.

De lovmæssige krav frikender ikke anvendelsen af bolt-pistolen, selvom det hedder sig officielt, at religiøse trossamfund kan søge om dispensation om anvendelse af forudgående bedøvelse, da det viser sig, at dyret (såfremt dispensation er indhentet) skal skydes med bolt-pistol umiddelbart **efter** den rituelle slagting. Således er man i Danmark lovmæssigt forpligtet til anvendelse af bolt-pistol enten før eller efter slagtingen. For at der ikke kan opstå tvivl om det slagtede er anbefalingen, at der ikke anvendes forudgående bedøvelse men søges om den dispensation, der er tilgængelig for bedøvelse efter den rituelle slagting. Det Islamiske Trossamfund opfordrer i denne henseende de slagterier, der anvender bolt-pistol, til kun at anvende den ikke-penetrerende type og med tilstrækkelig lav patronstyrke, så dyret ikke dræbes ved selve skuddet (der henvises til tidligere udsendte pressemeddelelse indeholdende de nødvendige krav, der skal være til stede, før dyret kan anses for at være slagtet islamisk korrekt). Derudover er der et behov for uafhængig kontrol fra et selvstændigt halal-certificeringsorgan, der også kan certificere slagterne og deres slagtemetoder, således, at de islamiske retningslinjer opretholdes. Dette kontrolorgan er noget, som alle de større muslimske organisationer bør støtte op omkring og være en aktiv del af således, at der er en fælles front mod de mange års fejlslagting af dyr og salg af harâm kød til muslimer, der i god tro har købt og spist dette kød sammen med deres familier.

Set i lyset af de tilgængelige videnskabelige undersøgelser er der overbevisende data for, at dyr, der skydes med den penetrerende bolt-pistol, dør med det samme. Og da de dør med det samme, da er de at betragte som maitah og dermed harâm at indtage. Afslutningsvis må der henledes til, at den velkendte regel i Fiqh (Qâ'idah Fiqhiyyah) siger:

الاصل في الذبائح التحريم

Som udgangspunkt er slagtede dyr harâm [at indtage]

Sagt på en anden måde da er det ikke tilladt at indtage slagtede dyr helt generelt, medmindre der foreligger helt klare og tydelige beviser på, at dyret er at betragte som halâl-slagtet. Og da de tilgængelige videnskabelige undersøgelser i den grad påviser, at dyret dør forinden og i allerbedste fald at en lille procentdel af de slagtede dyr ikke dør, da kan dette på ingen måde tjene til at fungere som et klar eller tydeligt bevis på, at dyret er halâl-slagtet, hvorfor det bibeholder sin oprindelige status: at det er harâm.

Og Allâh ved bedst.

Halâl-komiteen

Det Islamiske Trossamfund i Skandinavien

Bibliografi

Nedenfor følger en ikke-prioriteret, ikke-systematiseret liste over den anvendte videnskabelige litteratur, der er anvendt i denne skrivelse. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at der i selve teksten typisk henvises til årstal og forfatter, som der så kan indhentes yderligere referencer til nedenfor.

Publikationsdato	Titel	Forfattere	Tidsskrift
2000	Penetrating captive boltstunning and exsanguination of cattle in abattoris	Neville Gregory og Frank Shaw	Journal of applied animal welfare science, 3 (3), 215-230.
2009	Assesment of the efficiency of captive-bolt stunning in cattle and feasibility of associated behavioural signs	KG Gouveia et al.	Animal Welfare 2009, 18: 171-175
2004	The effects of electrical stunning and percussive captive bolt stunning on meat quality of cattle processed by Turkish slaughter procedures	A. Önenc, A. Kaya	Meat Science 66 (2004) 809-815.
1993	Brain damage caused by a captive bolt pistol	J. W. Finnie	J. Comp. Path. 1993, Vol. 109, 253-258
1987	Captive Bolt stunning of cattle: Effects on brain functions and role of bolt velocity	C. C. Daly, N. Gregory and S. B. Wotton	Br. Vet. J. (1987). 143, 574
2007	Depth of concussion in cattle shot by penetrating captive bolt	Neville G. Gregory, Claire J. Lee, Joanne P. Widdicombe	Meat Science 77 (2007) 409-503
2002	Brain damage in sheep from penetrating captive bolt stunning	JW Finnie et al.	Aust Vet J, Vol 80 no 1 & 2, January, February 2002
1990	The role of the vertebral arteries in maintaining spontaneous electrocortical activity after electrical stunning and slaughter in calves	F. D. Shaw, F. Bager and C.E. Devine	New Zealand Veterinary Journal 38, 14-16, 1990
2004	Physiological insights into Shechita	S. D. Rosen	Veterinary Record (2004), 154, 759-765

2009	A re-evaluation of the need to stun calves prior to slaughter by ventral-neck incision: An introductory review	DJ Mellor, TJ Gibson and CB Johnson	New Zealand Veterinary Journal 57 (2), 74-76, 2009
2009	Components of electroencephalographic responses to slaughter in halothane-anesthetised calves: Effects of cutting neck tissues compared with major blood vessels	Tj Gibson et al	New Zealand Veterinary Journal 57 (2), 84-85, 2009
2009	Electroencephalographic responses of halothane-anesthetised calves to slaughter by ventral-neck incision without prior stunning.	Tj Gibson et al	New Zealand Veterinary Journal 57 (2), 77-83, 2009
2008	Observation on newborn calves rendered unconscious with a captive bolt gun	O. Svendsen et al	The Veterinary Record, January 19, 2008
1995	Neuropathological changes produced by the non-penetrating captive bolt stunning of cattle	J. F. Finnie	New Zealand Veterinary Journal 43, 183, 1995
2001	Jugular Venous emboli of brain tissue induced in sheep by the use of captive bolt guns	M. H. Anil et al	The Veterinary Record, May 19, 2001
2007	Stun quality in relation to cattle size, gun type and brain haemorrhages	B. Algers and S. Atkinson (Swedish University of Agricultural Sciences, Department of Animal Environment and Health)	ISAH-2007 Tartu
1981	Stunning and slaughter of sheep and calves in New Zealand	D. K. Blackmore and G. V. Petersen	New Zealand Veterinary Journal 29: 99-102, 1981
2002	Advances in animal welfare in New Zealand	KJ Stafford et al.	New Zealand Veterinary Journal 50 (3): 17-21, 2002
2008	Measure of efficiency and quality of stunning by penetrating captive bolt in beef cattle.	V. Marzin et al.	Revue Méd. Vet., 2008, 159, 8-9, 423-430
1982	The effect of different slaughter methods on the post mortem glycolysis of muscle in lambs	GV Petersen and DK Blackmore	New Zealand Veterinary Journal 30: 195-198, 1982
2009	Recommended Captive Bolt Stunning Techniques for Cattle	Temple Grandin	www.grandin.com / humane/cap.bolt.tips.html

1989	Physiologic reactions during the slaughter of cattle and sheep with and without stunning	E Kallweit et al.	Deutsche Tierärztliche Wochenschrift. 96(3):89-92, 1989 Mar.
1988	Use of captive bolt as a method of euthanasia in larger laboratory animal species	MB Jr Dennis et al	Laboratory Animal Science. 38(4):459-62, 1988 Aug

Øversigt over tilgængelig litteratur - Det Islamiske Trossamfund

Nedenfor følger en oversigt over nogle af de videnskabelige undersøgelser, der er relaterede til rituel slagtning og bedøvelse. Denne oversigtskrivelse er udgivet som følge af debatten i sommeren 2008 og er direkte på foranledning af forespørgsel fra journalist fra programmet DR detektor. Der blev ønsket belæg for DIT's udtalelser i den offentlige debat om at halalslagtning (herunder underforstået uden forudgående bedøvelse) var mindre smertefuldt og sundere end slagtning med forudgående bedøvelse.

Øversigtsskrivelsen er ikke offentliggjort og skal betragtes som en indledende skrivelse med mulighed for senere redigering sprogligt. Referencekilderne er dog endelige. Skrivelsen er delt op i følgende overskrifter:

- Smerter ved Halalslagtning
- Det er sundere at foretage Halal og Kocher slagtning end ved anvendelse af boltipistol som bedøvende middel
- Anvendelse af boltipistol efterfulgt af slagtning sammenlignet med slagtning uden bedøvelse gør at der ophobes mere blod i dyret, hvilket anses for at kunne være sygdomsfremkaldende og kan være med til at ødelægge kødet:
- Mængden af blod er mindre fordi at hjertet ved den rituelle slagtning fortsat slår kraftigt, og dette har sine fordele udfra et helbreds og hygiejnemæssigt perspektiv.
- Der kan som følge af ovenstående være færre bakterier i kød slagtet rituelt

Kamran Shah

Religiøs vejleder

Det Islamiske Trossamfund

SMERTER VED HALALSLAGTNING?

- Tidligere danske veterinærdirektør Erik Stougård (Ekstrabladet, 1987) har ang. Halal- og Kocher slagtning sagt at den er mere effektiv end boltipistol i forhold til smerte, da der er flere smerter forbundet med anvendelse af boltipistolen (Cash knocker) såfremt blot kniven er skarp nok, hvilket er en forudsætning både i muslimsk og jødisk ritus. Han bygger sine udtalelser på en undersøgelse af professor W. Schulze på Den Veterinære Højskole i Hannover som citeret nedenfor
- Der er ingen smerter ved Halalslagtning, hvis den udføres korrekt: Attempts to Objectify Pain and Consciousness in Conventional (captive bolt pistol stunning) and Ritual (halal, knife) Methods of Slaughtering Sheep and Calves [W. Schulze et al, Deutsche Tierärztliche Wochenschrift, vol 85 (1978), pp 62-66]
- Samme undersøgelsesresultater er fået ved Dr. Rosen i 2004 og mange flere (se nedenfor).

Videnskabelige undersøgelser relateret til rituel slagting og bedøvelse 21. august 2013

- Der er derudover mange undersøgelser der tyder på, at rituelt slagtede dyr ikke har smerter:

Grandin and Regenstein (1994) observed over 3000 cattle and veal calves in three different U.S. kosher slaughter plants (the plants had state of the art upright restraint systems). In all restraint systems, the animals had little or no reaction to the throat cut. There was a slight flinch when the blade first touched the throat, but this was much less vigorous than an animal's reaction to an ear tag punch. There was no further reaction as the cut proceeded. Both carotids were severed in all animals. It appears that the animal is not aware that its throat has been cut. Rosen (2004) reviewed a number of studies relating to behavioural responses and assessment of pain following shechita and concluded that shechita is a painless and humane method of animal slaughter because: (1) it is generally accepted that a functioning, conscious brain is necessary for the perception of pain. Within the brain, the cerebral cortex is essential for the perception of pain; (2) the shape and structure of the brain is maintained by the pressure of cerebrospinal fluid within the cerebral ventricles and by the gradient between the relatively high pressure of the arterial blood flowing into it and the lower pressure in the veins draining it. Sudden change in these pressures would have a devastating effect on the brain function; (3) after shechita incision, blood loss is extremely rapid. This applies not only to the blood that passes from the aorta, up the brachiocephalic trunk to the carotid arteries, but also to the blood that runs through the brachiocephalic trunk to the vertebral arteries; and (4) the fall in blood pressure in the brain is greater than the fall anywhere else in the arterial tree. This rapid and important fall in blood pressure causes loss of consciousness within a few seconds.

Derudover er det videnskabeligt belæg for at hovedbedøvelse med elektricitet reelt set er dårligere (smertemæssigt) end hvis der ikke anvendes nogen bedøvelse:

Zivotofsky and Strous (2012) used compelling arguments to challenge the widely accepted view that head-only electrical stunning is good procedure for improving the welfare of animals during slaughter. The authors likened the effect of electrical stunning to unmodified human electro-convulsive therapy (ECT) rather than epilepsy and argued that electrically stunned animals may suffer some of the negative aspects of ECT such as high incidence of fractures, muscle pain and severe anxiety. They (Zivotofsky & Strous, 2012) further argued that an animal that is mis-stunned or appropriately stunned but experiences "subconvulsive stimulation" – events that could occur under the best of circumstances during electrical stunning – may have its welfare compromised more than the animal slaughtered without stunning.

Andre eksperter, der har udtalt sig:

Statement made by Lord Horder, G.C.V.O., M.D., F.R.C.P.

"Careful and critical scrutinizing of this method of slaughtering leaves me in no doubt whatever that it is fraught with less risk of pain to the animal than any other method at present practiced".

Statement made by Sir C. A. Lovatt Evans, D.Sc. F.R.S. (Emeritus Professor of Physiology, London University)

"My opinion as a physiologist is that I should think this method is as humane as any other method in use or likely to be brought into use for the purpose. To consider that the animal suffers appreciable pain is, in my opinion, quite absurd. I consider the method to be equal to any".

Selv *The Farm Animal Welfare Council* i England har noteret at det synes svært at vurdere smerte og stress i løbet af slagtingen på en objektiv videnskabelig måde (s. 34, paragraph 194), hvorfor vi i dag kan finde modstridende studier, og da der er modstridende studier, hvordan kan man så i den offentlige debat åbenlyst og skråsikkert hævde, at der er smerter forbundet med den rituelle slagting, når langt størstedelen af disse studier ikke formår at skelne objektivt mellem den korrekte religiøse slagting, som foreskrevet i Islam vs. et

tilfældigt slagteri, hvor der er en muslimsk slagter tilstede, da det langt fra er tilfældet, at sidstnævnte slagter på den korrekte måde.

DET ER SUNDERE AT FORETAGE HALAL OG KOCHER SLAGTNING END VED ANVENDELSE AF BOLTPISTOL SOM BEDØVENDE MIDDEL:

Anil, Love, Helps, and Harbour (2002) compared penetrating captive bolt, non-penetrating captive bolt and electrical stunning of cattle and sheep and found that there was a risk of haematogenous dissemination of central nervous system tissue with the use of pneumatically- or cartridge-operated penetrating captive bolt. The dissemination of central nervous system tissue poses a threat to public health in relation to possible slaughter of animals with preclinical BSE (Anil et al., 2002). It is known that captive bolt stunning can result in brain material passing to the lungs via the jugular veins. If future studies show that BSE prions pass beyond the lungs to the edible carcass, there will be a move away from captive bolt stunning in large cattle towards electrical stunning (Gregory, 2005). Eight years since Gregory (2005) made that observation, captive bolt stunning is still in use in the production of red meat in spite of the fact that it can lead to cross-contamination of edible meat with BSE specified risk material (SRM) (Pitardi et al., 2013).

Ovenstående er fra et review i Meat Sciences: Advances in the industrial production of halal and kosher red meat, Farouk M, 2013.

Ovenstående fokuserer på anvendelse af sømboltpistol og der er også andre studier, der viser at der er en hæmatogen spredning af CNS-væv (proteiner fra hjernevæv i blodet) v. anvendelse af hammerboltpistolen, da kraniekassen også kan revne. Se f.eks:

Finnie, Blumbergs, Manavis, Summersides, and Davies (2000) reported that non-penetrating bolt stunning resulted in skull fracture in some lambs

Mængden af blod fosser meget hurtigere ud ved rituel slagtning sammenlignet med ikke-rituel slagtning (anvendelse af boltpistol) som defineret af Dr. Thornton i hans bog: Meat Hygiene. Og det er velkendt, at jo mindre blod der er i dyret, desto sundere er det, da blod over en længere periode kan gå i musklerne og forårsage ændringer af dette.

ANVENDELSE AF BOLTPISTOL EFTERFULGT AF SLAGTNING SAMMENLIGNET MED SLAGTNING UDEN BEDØVELSE GØR AT DER OPHOBES MERE BLOD I DYRET, HVILKET ANSES FOR AT KUNNE VÆRE SYGDOMSFREMKALDENDE OG KAN VÆRE MED TIL AT ØDELÆGGE KØDET:

The slow decline in blood pressure following a head-only stun and a neck cut causes blood splash (ecchymosis) in cattle. These are caused by burst blood vessels and produce obvious blood blisters, up to about 1 cm in diameter, in a range of muscles and also the heart, lungs and very occasionally the liver. Blood splash usually means downgrading the affected muscles and this can be a major cost (Gregory, 2005). The causes and mitigations of blood splash were discussed by Gregory (2007).

Dr. Majid Katme har også påvist i flere af sine studier at mængden af blod i ikke-rituelt slagtede dyr er større, og at det også kan have sundhedsmæssige ulemper. Derudover er der

også andre interesser involveret i dette, da blod i dyret medfører, at det vejer mere, hvilket desværre i nogles øjne kan være en vægtig fordel, da det medfører en økonomisk gunst.

Herudover næver Dr. Rosen, at når den rituelle slagting (u. bedøvelse) foretages korrekt, så vil blodtabet være ganske stort og hurtigt, så at 33 % af dyrets totale blodvolumen er ude af dets krop på 30 sekunder og 50 % indenfor 1 minut, hvilket fører til at blodflowet til hjernen markant mindre meget hurtigt, hvorfor dyret taber dets bevidsthed og "bedøves" derved indenfor få sekunder. De bevægelser man måtte se efterfølgende skyldes primært reflekser og er ikke tegn på, at dyret er i en vågen tilstand. Og når blodtabet dermed er større, så vil det også være at karakterisere som værende sundere, jvfr. de øvrige referencer i denne sektion. Se derudover nedenfor Physiological insights into Shechita af S. D. Rosen:

After the Shechita incision, blood loss is extremely rapid. In Dukes's classical studies (Dukes 1958), 33 per cent of the animal's entire blood volume was lost in approximately 30 seconds and 50 per cent within one minute. The decrease in blood flow to the brain has been measured by means of a manometer placed in the internal maxillary artery, and the fall in blood pressure in the brain has been shown to be greater than the fall anywhere else in the arterial tree (Spörri 1965). As a consequence, flow through this artery was zero after Shechita. These rapid and important falls in blood pressure were associated with loss of consciousness within a few seconds. Since the carotid arteries are severed at Shechita, blood flows out of them at a great rate. This applies not only to the blood that passes from the aorta, up the brachiocephalic trunk to the carotid arteries, but also to the blood that runs through the brachiocephalic trunk to the vertebral arteries. In the case of carotid severance (as in Shechita) blood flowing through the vertebral arteries follows the route of lowest resistance, which is, in fact, back to the distal stump of the carotid (Fig 2). The importance of restraint for post-Shechita bleed out might also explain the variable period to loss of function reported in an experiment in cattle by Blackmore (1984). In this study, there was a manual cut of exteriorised neck vessels, but 'after incision of the neck, all restraint was immediately released'. This could produce re-occlusion of the vessels, which should not occur in Shechita.

MÆNGDEN AF BLOD ER MINDRE FORDI AT HJERTET VED DEN RITUELLE SLAGTING FORTSAT SLÅR KRAFTIGT, OG DETTE HAR SINE FORDELE UDFRA ET HELBREDS OG HYGIEJNEMÆSSIGT PERSPEKTIV.

The heart continues to beat for a few minutes after the *Shechita* incision. For the first minute, the force of contraction is maintained as venous blood from the periphery of the body continues to flow back to the heart despite the arterial blood being lost through the severed carotids. Within approximately one minute, lack of venous return leads to a reduction in cardiac preload. Cardiac contractility is diminished because of this, as well as the reduction in oxygen reaching the myocardium. In contrast with the cardiac arrest immediately provoked in head-back electrical stunning, the fact that, after *Shechita*, the heart can continue to beat for a few minutes means that this method of slaughter contributes very positively to exsanguination. This has positive health and hygiene implications. In summary, the collapse in the arterial blood pressure that follows on from the severance of the carotid arteries at *Shechita* causes a dramatic fall in cerebral perfusion. The cerebral cortex is particularly sensitive to this (see, for example, Noell and Chinn 1950). Consciousness is lost rapidly (within approximately two seconds) and irreversibly.

DER KAN SOM FØLGE AF OVENSTÅENDE VÆRE FÆRRE BAKTERIER I KØD SLAGTET RITUELT:

Hajmmer, Marsden, Crozier-Dodson, Basheer, and Higgins (1999) reported that kosherisation of beef briskets reduced the APC, coliforms, *Escherichia coli* and salmonella counts on the samples compared to initial counts.

Videnskabelige undersøgelser relateret til rituel slagtning og bedøvelse 21. august 2013

Derudover er det interessant at bemærke at der også synes at være forskel i kvaliteten af kødet, som foreslået af Dr. Majid Katme i nogle af hans studier som præsenteret v. konference for Halal i Kuwait 2011. Argumentet lyder på ophobningen af blodet skaber forskellen i kvaliteten af kødet og dermed også smagen. Udtalelser fra ham nedenfor:

Stunning causes "salt and pepper hemorrhage" inside the meat and blood can not be taken out, also by causing some animals to die when the heart stops, this will cause less bleeding out and more blood inside. It has been proved that the direct method of slaying the animal without stunning as in dhabh (ritual slaughter) causes more bleeding out.

Blood is harmful to health as it is full of bacteria, infective agents and waste and harmful substances. Chemical changes in the meat... Making the meat less healthy and less nutritious.

Værdi af import (1000 kr.) efter im- og eksport, SITC-hovedgrupper, land og tid

		2012	
Eksport	Kød og kødvarer	Afghanistan	60
		Bahrain	1997
		Bangladesh	0
		Bosnien-Hercegovina	89
		Egypten	4848
		Forenede Arabiske Emirater	36014
		Gaza og Jericho	0
		Indonesien	20
		Irak	0
		Iran	0
		Jordan	5531
		Kuwait	6926
		Malaysia	67307
		Maldiverne	958
		Marokko	0
		Mauritanien	0
		Oman	4391
		Pakistan	60
		Qatar	12440
		Saudi-Arabien	21364
		Somalia	0
		Sudan	0
		Syrien	0
		Tunesien	0
		Tyrkiet	2667
		Yemen	37

Udtræk på lande i SITC2 og SITC5 kan give forskellige resultater. I SITC5 er der på grund af hemmeligheder placeret handel på landekoden "Diskretioneret".

JUSTITSMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Folketinget
Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Christiansborg
1240 København K

Dato: 16. juni 2009
Kontor: Dyrevelfærdskontoret
Sagsnr.: 2009-151-0292
Dok.: TRM40541

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 386 (Alm. del), som Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har stillet til justitsministeren den 20. maj 2009.

Brian Mikkelsen

/
Cristina A. Gulisano

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 386 (Alm. del) fra Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri:

”Vil ministeren i forlængelse af besvarelse af FLF alm. del – samrådsspørgsmål BB den 20. maj 2009 oversende et notat, der redegør for rituelle slagtninger i de andre EU lande, herunder om forskelle og ligheder med brug af rituelle slagtninger på danske slagterier?”

Svar:

1. For så vidt angår de danske regler om rituel slagtning uden forudgående bedøvelse, kan følgende oplyses:

Efter § 7, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 583 af 6. juni 2007 om slagtning og aflivning af dyr (slagte- og aflivningsbekendtgørelsen) er det tilladt at slagte husdyr (dog ikke strudsefugle) uden forudgående bedøvelse, når slagtningen foregår efter jødisk eller islamisk ritus. Det er en betingelse, at slagtningen finder sted på et slagteri.

Hvis husdyr (bortset fra fjerkræ) slagtes uden forudgående bedøvelse, skal slagtningen ifølge slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 2, finde sted på et slagteri, der har en eksportautorisation. Endvidere følger det af slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 2, at slagtningen af husdyr (bortset fra fjerkræ) skal overvåges af embedsdyrlægen, og at dyret skal fastholdes på forsvarlig måde. Ved slagtning af kvæg skal der anvendes en boks, der sikrer, at dyret fastholdes i opretstående stilling, ligesom boksen skal kunne justeres efter dyrets størrelse, således at hoved og krop fikseres så skånsomt som muligt.

Hvis fjerkræ slagtes uden forudgående bedøvelse, skal slagtningen ifølge slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 3, overvåges af en embedsdyrlæge, og hvert dyr skal fastholdes manuelt, når halssnittet lægges, og indtil døden er indtrådt.

Efter slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal en rituel slagtning uden forudgående bedøvelse foregå ved, at begge halspulsårer og halsvener manuelt overskæres, umiddelbart efter at dyret er fikseret. Ved slagtning af kvæg skal dyret endvidere bedøves ved skydning med en bolt pistol umiddelbart efter, at halssnittet er foretaget.

Efter slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 5, skal slagterier, der ønsker at foretage slagtning uden forudgående bedøvelse, forud anmelde dette til Fødevarestyrelsen.

Justitsministeriet kan i øvrigt henvise til besvarelsen af spørgsmål nr. 388 fra Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, hvoraf det fremgår, at der ikke findes danske slagterier, som har indgivet anmeldelse til Fødevarestyrelsen om, at de ønsker at foretage rituel slagtning uden forudgående bedøvelse.

2. For så vidt angår rituelle slagtninger uden forudgående bedøvelse i de øvrige EU-medlemslande har Justitsministeriet anmodet Udenrigsministeriet om oplysninger herom. På den baggrund kan følgende oplyses:

Belgien

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt og kan udføres på samtlige generelt autoriserede slagterier. Et slagteri skal forud for gennemførelsen af den første rituelle slagtning anmelde dette til den lokale kompetente myndighed. Efterfølgende slagtninger på samme slagteri skal ikke anmeldes.

Den person, der udfører en rituel slagtning uden forudgående bedøvelse, skal anmode om autorisation hertil fra det pågældendes trossamfunds religiøse myndighed i Belgien.

Bulgarien

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse tillades i forbindelse med religiøse ritualer hos registrerede trosretninger. Der gælder ikke noget krav om, at den rituelle slagtning skal ske under tilstedeværelse af officielle repræsentanter for de veterinære myndigheder.

Cypern

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt. Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er imidlertid sjældent forekommende, men udføres dog årligt på et lille antal dyr. I disse tilfælde anmoder den pågældende religiøse myndighed de veterinære myndigheder om en særlig tilladelse. Den religiøse myndighed handler under overvågning af embedsdyrlægen.

Estland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Hvis en person eller organisation ønsker at udføre en rituel slagting uden forudgående bedøvelse, skal denne senest 10 dage før slagtingen ansøge det estiske veterinær- og fødevarekontor om tilladelse hertil. Slagtingen skal overvåges af en repræsentant fra den kompetente myndighed, og denne repræsentant skal aflive dyret ved brug af en elpistol straks efter, at halsnittet er foretaget. Den person, der udfører slagtingen, skal kunne dokumentere de nødvendige færdigheder.

Siden de estiske regler om rituel slagting uden forudgående bedøvelse trådte i kraft, er der udført cirka 10 rituelle slagtinger uden forudgående bedøvelse.

Finland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal foregå på en offentlig slagteplads eller et slagteri, og der skal være en certificeret dyrlæge til stede ved slagtingen. Det er et krav, at dyrene bedøves, når blodårene overskæres.

Frankrig

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. En rituel slagting uden forudgående bedøvelse skal foregå på et slagteri under veterinært kontrollerede forhold. Endvidere må slagtingen kun foretages af personer, der er bemyndiget af autoriserede religiøse organisationer udpeget af indenrigsministeren via landbrugsministeren.

Grækenland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt for så vidt angår det muslimske mindretal i Nordgrækenland. Det er et krav, at slagtingen foregår på et godkendt slagteri.

Holland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Der er i lovgivningen fastsat nærmere krav til, hvorledes en rituel slagting uden forud-

gående bedøvelse skal gennemføres, herunder regler om fikseringen af dyr, der slagtes uden forudgående bedøvelse.

Der slagtes i Holland årligt 2 millioner dyr uden forudgående bedøvelse.

Irland

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt. Den religiøse myndighed, der udfører slagtingen, skal være kompetent hertil og skal sikre overholdelsen af den gældende lovgivning. Endvidere skal den religiøse myndighed handle under en registreret dyrlæges ansvar.

Italien

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen kan alene udføres på slagterier, der er godkendt hertil af de regionale myndigheder.

Letland

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er ikke tilladt. Der er imidlertid blevet fremsat et lovforslag om ophævelse af forbudet mod rituel slagtning uden forudgående bedøvelse.

Litauen

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt.

Luxembourg

Dyr skal som udgangspunkt bedøves forud for afblødningen. De kompetente myndigheder kan dog dispensere fra kravet om forudgående bedøvelse for så vidt angår dyr, der slagtes ved særlige metoder, der kræves i forbindelse med visse religiøse riter. Slagtingen skal foregå under forhold, der forhindrer, at dyret udsættes for smerter, lidelse eller ophidselse, og uden at dyret tilføjes læsioner eller kvæstelser.

Malta

Der er ikke fastsat særlig national lovgivning vedrørende religiøse rituelle slagtinger.

Der blev i 2008 indgået en aftale med overhovedet for det muslimske samfund på Malta, hvorefter alle halalslagtinger af drøvtyggere skal foregå efter forudgående bedøvelse.

Polen

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. De slagteanlæg, der udfører rituel slagting uden forudgående bedøvelse, er registrerede.

Portugal

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er ikke tilladt.

Rumænien

Rumænsk lovgivning stiller ikke krav om, at dyr skal bedøves før afblødningen, og rituel slagting uden forudgående bedøvelse er derfor tilladt. Det fremgår bl.a. af lovgivningen, at alle slagtinger skal overvåges af en veterinær inspektør.

Slovakiet

Slagting uden bedøvelse er kun tilladt i undtagelsestilfælde. Hvis en organisation ønsker at udføre rituel slagting uden forudgående bedøvelse, skal der indgives anmodning herom til det statslige veterinær- og fødevarerektor, som herefter udsteder en tilladelse, der er gyldig for ét år. Rituel slagting uden forudgående bedøvelse kan endvidere kun udføres på et godkendt slagteri, og der må på dette slagteri kun være dyr til stede, som skal slagtes rituelt.

Den person, som forestår den rituelle slagting, skal være certificeret slagter, og de regionale veterinære myndigheder skal mindst én dag i forvejen underrettes om slagtingen, således at der kan sendes en veterinær inspektør til slagteriet. Under slagtingen skal dyret bedøves umiddelbart efter, at slagtingen er påbegyndt.

Ifølge veterinærmyndighedernes statistik er der siden 2005 kun givet fire tilladelser til rituel slagting uden forudgående bedøvelse, heraf tre til slagting af fjerkræ og én til slagting af kvæg.

Slovenien

Som udgangspunkt skal alle dyr bedøves før afblødningen. Rituel slagting uden forudgående bedøvelse kan dog foretages, hvis myndighederne har givet tilladelse hertil, og en række yderligere betingelser opfyldes. Der er på nuværende tidspunkt ikke udstedt tilladelser til rituel slagting uden forudgående bedøvelse.

Spanien

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal overvåges og udføres efter aftale med en autoriseret dyrlæge. Den ansvarlige for slagtingen skal på forhånd underrette de relevante myndigheder herom.

Storbritannien

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal foretages af certificerede jødiske eller muslimske slagtere og må kun finde sted på et certificeret slagteri.

Der er i lovgivningen fastsat en række krav til gennemførelsen af en rituel slagting uden forudgående bedøvelse, herunder krav om, at kvæg skal slagtes i en opretstående position fastspændt i en bås godkendt til formålet.

Sverige

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er ikke tilladt.

Tjekkiet

De kompetente myndigheder kan give tilladelse til, at en kirke eller et trossamfund foretager rituel slagting uden forudgående bedøvelse. Kun godkendte slagterier har tilladelse til at udføre slagtingen.

En rituel slagting uden forudgående bedøvelse skal overvåges af en dyrlæge og af en repræsentant for det pågældende trossamfund. Selve slagtingen skal udføres af en person, der har de fornødne kompetencer til at sikre, at dyret spares for unødvendig smerte.

Under slagtingen skal dyret fastholdes. Der skal – til brug for nødstilfælde – være mulighed for at bedøve eller aflive dyret straks. Der gælder ikke noget krav om, at dyret skal bedøves, efter at halssnittet er foretaget.

Omfanget af rituel slagting i Tjekkiet uden forudgående bedøvelse kan kun vanskeligt fastslås, idet det ikke registreres, hvor mange dyr der årligt slagtes rituelt uden forudgående bedøvelse.

Tyskland

Som udgangspunkt skal dyr aflødes efter forudgående bedøvelse. De kompetente veterinærmyndigheder kan dog udstede dispensation, hvis religiøse forskrifter for medlemmer af trossamfund tvingende påbyder rituel slagting eller forbyder indtagelse af kød fra dyr, der ikke er rituelt slagtet. Rituelle slagtinger skal foretages af en sagkyndig person på et godkendt slagteri og overvåges af veterinærmyndighederne.

Dispensationer udstedes kun, hvis der foreligger en velbegrundet ansøgning fra et trossamfund, og det i den forbindelse bliver sandsynliggjort, at kødet fra de rituelt slagtede dyr konsumeres af trossamfundets medlemmer.

Rituelle slagtinger uden forudgående bedøvelse forekommer kun i begrænset omfang.

Ungarn

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal overvåges af en dyrlæge, som er godkendt af de kompetente myndigheder.

På nuværende tidspunkt findes der 10 slagterier, hvor der må foretages rituelle slagtinger uden forudgående bedøvelse.

Østrig

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Den rituelle slagting skal foretages i et dertil særligt indrettet og myndighedsgodkendt slagteri.

En rituel slagting uden forudgående bedøvelse må kun foretages, når slagtingen er nødvendig på grund af et anerkendt trossamfunds tvingende religiøse påbud eller forbud, og der foreligger en myndighedstilladelse til slagting uden forudgående bedøvelse. En sådan tilladelse må kun gives, hvis en række betingelser er opfyldt, herunder at slagtingen overvåges af en dyrlæge, og at dyrene umiddelbart efter åbningen af blodkarrene bedøves effektivt.

36.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31-33
DK-2600 Glostrup
E-mail: hoering@fvst.dk

Dyreværnsrådet

Dato: 6. december 2013
Sags nr.: 14229
Dok. nr.: 608633

Høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, j.nr. 2013-15-2301-01358/KISE

Ved e-mail af 8. november 2013 har Fødevarestyrelsen sendt bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr i høring.

Dyreværnsrådet skal i denne forbindelse henvise til rådets supplerende udtalelse af 12. juli 2013 om anvendelse af ikke-penetrerende boltanordning i forbindelse med bedøvelse af kreaturer, der slagtes efter religiøse ritualer. Derudover har rådet ingen bemærkninger til bekendtgørelsesudkastet.

På vegne af rådet

Charlotte Røgild Knudsen
Fuldmægtig, Cand. jur.
Sekretær for Dyreværnsrådet

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Fødevarestyrelsen

RØDOVRE D. 6. DECEMBER 2013

Muslimernes Fællesråd

Hørings svar vedr. Deres j.nr.: 2013-15-2301-01358/KISE

H. J. Holst Vej 28
2610 Rødovre
Danmark

Med reference til Deres skrivelse af d. 8.11.2013 vedr. høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, med ovennævnte j.nr., følger hermed Muslimernes Fællesråds (MFR) bemærkninger samt anbefalinger i forhold til det fremsatte lovændringsforslag.

Imran bin Munir

Bestyrelsesmedlem
Muslimernes Fællesråd
E-mail: munir@mfr.nu
Mobil: +45 2628 1408

Det bør bemærkes at MFR indsender dette høringssvar, uden direkte at have modtaget brevet, men efter opfordring fra en af vore medlemsforeninger (Muslim Cultural Institute), som modtog brevet fra Fødevarestyrelsen. Vi er først for nyligt blevet opmærksomme på høringen.

Da MFR repræsenterer mere end 35.000 muslimer i Danmark, udgør vi den part der mest berøres af lovændringsforslaget, men vi føler ikke at vi har haft nok tid til selv at undersøge sagen i detaljer og fremsende et veldokumenteret svar. Vi vil derfor anmode om at fristen for høringssvar forlænges, således at vi kan sikre at alle argumenter bliver overvejet, og en evt. uhensigtsmæssig forhastet vedtagelse af lovændringsforslaget kan undgås.

Vi fremsender dog alligevel – i vores øjne – yderst kortfattede indledningsvise bemærkninger, da en mere detaljeret besvarelse ikke er mulig inden for en så kort tidsfrist. Vi anmoder Dem medtage det følgende i overvejelserne og vægtningen af sagen:

*

På nuværende tidspunkt tillader loven slagtning og aflivning af dyr, hvad der kaldes »*Slagtning efter religiøse ritualer uden forudgående bedøvelse*«. Da lovforslaget tilsigter at fratage religiøse denne rettighed, bør det godtgøres iht. en kritisk og objektiv forskningsstandard at det er fordelagtigt, eller at det er skadeligt at undlade denne lovændring, hvilket dog ikke lader til at være tilfældet.

Tværtimod vil det medføre stort besvær for religiøse minoriteter i Danmark at sikre adgang til kød hvis status som halalslagtet er hævet over enhver tvivl. Denne holdning kan også sprede sig til de lande der importerer dansk halalslagtet kød, og dermed skade Danmarks eksport på sigt.

MFR skønner også at det foreliggende forslag til lovændringen er i strid med EU-retten, og derfor dybt problematisk. Vi skønner også at den strider imod ånden i den danske Grundlov, samt sandsynligvis også ordlyden i Grundlovens § 67 om religionsfrihed.

Vi anbefaler i stedet at man ser til andre lande, som tillader religiøs slagtning, i stedet for at være et forgangsland i at indføre yderligere forbud og begrænsninger af religiøse minoriteters rettigheder og frihed.

Vi gør opmærksom på at de islamiske forskrifter for halalslagtning omfatter og er meget optagede af dyrenes velfærd. Som sådan er det vores overbevisning at dyrenes velfærd skal vægtes meget højt og at dyret skal beskyttes mod enhver unødvendig smerte, overlast eller lidelse.

Vi gør endvidere opmærksom på at der ikke findes endegyldigt videnskabelig dokumentation for at religiøs slagtning (uden forudgående bedøvelse) skulle påføre dyret mere smerte end andre metoder. Tværtimod bør det undersøges nærmere om ikke slaget, der har til hensigt at slå dyret bevidstløs, ikke i virkeligheden påfører dyret mere smerte end det som er absolut nødvendigt i forbindelse med selve slagtningen.

Vi finder det ikke for godt gjort at det er nødvendigt med en lovændring, da belægget forekommer os at være mangelfuldt. Det er ikke godt gjort at en godtagelse af lovændringsforslaget vil sikre bedre velfærd for dyrene, men det vil imidlertid sende et signal i den muslimske verden der kan skade Danmarks eksport, idet det medfører at halalslagtningen foretaget i Danmark ikke opfylder en standard der anerkendes af alle muslimer. Sandsynligheden for at halalslagtningen ikke er foretaget korrekt vil også blive forøget, i så fald at slaget der tilsigter bevidstløshed i dyret i stedet resulterer i aflivning allerede før slagtning.

Med ovenstående for øje anbefaler MFR at lovændringsforslaget forkastes i sin helhed.

Med venlig hilsen

Imran Munir

Bestyrelsesmedlem
Muslimernes Fællesråd

Muslimernes Fællesråd

H. J. Holst Vej 28
2610 Rødovre
Danmark

Imran bin Munir

Bestyrelsesmedlem
Muslimernes Fællesråd
E-mail: munir@mfr.nu
Mobil: +45 2628 1408

6. december 2013

Att.: Kirsten Sejlstrup
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevestyrelsen
Stationsparken 31
2600 Glostrup

Vedr. høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr.

Det Dyreetiske Råd har modtaget en henvendelse fra Fødevestyrelsen dateret d. 8. november 2013 vedr. høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr (J.nr.: 2013-15-2301-01358/KISE).

Det Dyreetiske Råd afgav bemærkninger til bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr ved høringen i november 2012. Her fremsatte Rådet bl.a. følgende bemærkninger til bekendtgørelsen, som stadig findes relevante i forbindelse med indeværende høring:

Ad kapitel 3 "Slagtning og aflivning uden for slagterier", i høringssvar fra 2012 § 4, i indeværende høring § 6:

"Her anføres at: "slagtning eller aflivning af dyr af hesteslægten, kvæg og strudsefugle må kun foretages af dyrlæger, slagtere, personer med jagttegn eller andre personer, der har modtaget uddannelse i slagtning eller aflivning". Det Dyreetiske Råd finder det betænkeligt, at andre dyr som fx får, geder, svin, fjerkræ og kaniner ikke er omfattet af denne bestemmelse. Rådet er opmærksomt på, at indeværende bekendtgørelse er et supplement til forordningen om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet men kan ikke se, at der her stilles specifikke krav til kompetenceniveauet ved slagtning uden for slagterier (i forordningens art. 7, stk. 1 nævnes blot et "fornødent kompetenceniveau", og jf. art. 10 gælder dette kun for nogle dyrearter). Det er således op til andre personer selv at vurdere, om de har det fornødne kompetenceniveau til – inden for dyreværnslovens rammer – at kunne slagte og aflive dyr af de arter, der ikke er omfattet af denne bestemmelse.

Det Dyreetiske Råd mener, at dette rejser en principiel problemstilling om "lægpersoners" adgang til at slagte og aflive dyr. I dag er færre personer end tidligere vokset op med fx en landbrugsmæssig baggrund, hvor de har lært at slagte og aflive dyr. Samtidig skærpes den lovmæssige beskyttelse af dyr til stadighed på en række områder, herunder krav i relation til slagtning og aflivning. Rådet mener derfor, at det er utidssvarende, at personer lovligt kan slagte og aflive større dyr som får, geder og svin uden at have modtaget uddannelse eller instruktion heri. Rådet er ligeledes betænkeligt ved adgangen til at kunne slagte og aflive mindre dyr som fjerkræ og kaniner, men disse dyr er dog typisk ikke så store og kan være lettere at håndtere, og risikoen for at overtræde dyreværnsloven kan dermed være mindre. Rådet anbefaler derfor, at i hvert fald får, geder og svin, men principielt set helst alle dyr af de ovenfor nævnte arter tilføjes til § 4. Såfremt der stadig skal være adgang til hjemmeslagtning af mindre dyr til eget forbrug, anbefaler Rådet, at der til § 4 tilføjes et stk. 2, hvor der stilles krav om, at når det gælder andre personers mulighed for at slagte og aflive eget fjerkræ eller kaniner, skal disse personer have modtaget instruktion heri fra en person med de i § 4, stk. 1 nævnte kompetencer."

Det Dyreetiske Råd mener fortsat, at denne principielle problemstilling om ”lægpersoners” adgang til at slagte og aflive dyr, især når det gælder får, geder og svin, bør adresseres med lovmæssige tiltag.

I relation til slagtning efter religiøse ritualer fremsatte Rådet i 2012 bl.a. følgende bemærkninger til bekendtgørelsen:

Ad kapitel 4 ”Slagtning efter religiøse ritualer”, i indeværende høring § 9 og § 10:

”Det Dyreetiske Råd har tidligere udtalt sig om rituelle slagtninger (i 1997 og 2005) [...].

Rådet udtalte i 2005 følgende vedrørende muligheden for at foretage halssnit, uden at dyret er bedøvet:

”Det Dyreetiske Råd er i enighed nået frem til, at det ikke kan anses for etisk forsvarligt, at der foretages halssnit, uden at dyret er bedøvet. Det bør være et krav, at dyret bedøves med boltpistol eller på anden velegnet måde, inden halssnittet foretages.”

Rådet udtalte videre følgende i relation til mindre drøvtyggere:

”Det Dyreetiske Råds anbefaling om at bedøve dyret inden halssnittet foretages gælder både kvæg og mindre drøvtyggere som får og lam. [...]”

Vedr. mærkning af kød fra rituelt slagtede dyr:

”Endelig udtalte Rådet sig i 2005 også om behovet for mærkning af kød fra rituelt slagtede dyr:

”Det er efter Rådets opfattelse principielt set betænkeligt, at kød fra dyr, som er slagtet rituelt uden forudgående bedøvelse, bliver solgt uden mærkning. Der er nemlig grund til at formode, at en væsentlig del af forbrugerne af etiske grunde ville fravælge sådant kød, hvis det var mærket.

En del af de dyr, der slagtes rituelt, sælges til almindelig konsum, uden at det fremgår, at dyret er slagtet rituelt.[...] I sin udtalelse i 1997 drøftede Det Dyreetiske Råd den problemstilling, at kød fra dyr, der er slagtet uden forudgående bedøvelse, kan distribueres uden at forbrugerne har mulighed for vide, at kødet stammer fra rituelt slagtede dyr. Der var dengang enighed i Rådet om, at dette er en væsentlig problemstilling, som bør tages op i forbindelse med en politisk stillingtagen til rituelle slagtninger uden forudgående bedøvelse. Det Dyreetiske Råd finder stadig situationen problematisk og kan tilslutte sig anbefalingen fra 1997.”

Det Dyreetiske Råd har i forbindelse med denne høring ikke haft mulighed for at tage emnet rituelle slagtninger op igen til nærmere drøftelse. De nuværende medlemmer af Rådet kan dog umiddelbart tilslutte sig de anførte konklusioner fra 2005. Rådet hilser således velkomment, at der i indeværende høring lægges op til, at alle dyr, og dermed også får og geder, skal bedøves før halssnittet lægges.

Rådet efterlyser dog fortsat, at kød fra rituelt slagtede dyr, der er slagtet uden forudgående bedøvelse, og som sælges til almindelig konsum, bliver mærket, så forbrugere, der ønsker det, har mulighed for at vælge det fra. Rådet er opmærksomt på, at dette med indeværende forslag fremover kun vil være relevant for importeret kød. Rådet er endvidere opmærksomt på, at ikke alt kød fra rituelt slagtede dyr, der importeres, nødvendigvis stammer fra dyr, der er slagtet uden forudgående bedøvelse. Rådet peger derfor på, at en sådan mærkning bør angive, at der ikke er anvendt forudgående bedøvelse, hvis dette er tilfældet, og ikke blot om kødet stammer fra dyr, der er rituelt slagtet.

Med venlig hilsen,

Stine B. Christiansen
Sekretariatsleder

DANSK TYRKISK ISLAMISK STIFTELSE

39.

Glostrup, d. 5. dec. 2013

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31-33
2600 Glostrup

Høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr

Vi, Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse, vil hermed takke for at have fået muligheden for at kunne komme med vores bemærkninger.

Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse, DTIS, er en landsdækkende organisation, der bl.a. administrerer 32 moskeer og har ca. 37.000 aktive medlemmer i Danmark. For at kunne udarbejde denne høring har DTIS samarbejdet med 8 andre større muslimske organisationer. Denne høring er således udtryk for holdningen blandt af næsten alle muslimer med tyrkisk baggrund i Danmark.

Indledningsvis vil vi bemærke, at vi mangler baggrunden for at ændre den gældende bekendtgørelse nr. 1302 af 17. december 2012. Det er jo knap under et år siden, at denne bekendtgørelse trådte i kraft. Vi kunne godt tænke os at vide nærmere, hvad der er sket af betydning i løbet af 2013, siden der kommer et forslag om en så væsentlig ændring af de nugældende regler, således muligheden for slagtning efter religiøse ritualer som for eksempel i henhold til den islamiske og den jødiske tro uden forudgående bedøvelse fuldstændig udgår?

Helt konkret vil vi alene forholde os til ændringen i kapitel 4, § 10 i den gældende bekendtgørelse. Kapitel § 10 i kapitel 4 tillader at slagte dyr uden forudgående bedøvelse, når slagtingen foretages efter jødiske eller islamiske ritus. Men netop denne bestemmelse udgår helt, da den ikke videreføres i den nye bekendtgørelse. Dermed forsvinder muligheden for rituel slagtning ifølge islamiske og jødiske tro.

Hvad er rituel slagtning

Det er i den forbindelse relevant at definere, hvad rituel slagtning i islam er. Udgangspunktet må være, at den enkelte religion selv definerer det i henhold til sine egne forskrifter som for eksempel i islam og jødedom. Ifølge den øverst ansvarlige enhed "Supreme Board of Religious Affairs of the Diyanet" bestående af landets eksperter indenfor religiøse emner er der fuld enighed om, at religiøs rituel slagtning i henhold til islam er, at dyret

- skal slagtes ved at sige Allah's navn

- skal slagtes således, at udover dyrets luftrør og spiserør slagtes samtidig med minimum en af de to store pulsår ved hver side af halsen jf. (Kuran, Surah Hac, vers 22/36) "Supreme Board of Religious Affairs" af d. 24. maj 2011, nr. B.02.1.DIB.0.10.104-416)

Det grundlæggende ved slagtning ifølge islam er at slagtning skal ske uden forudgående bedøvelse.

Rituel slagtning er endvidere også omtalt i EU ret. Således defineres det i Forslag til Rådets Forordning om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet, 2008/0180 (CNS), KOM (2008) 553 endelig, artikel 2, pkt. g, at "rituel slagtning" er en række forskrifter i forbindelse med slagtning af dyr, som findes inden for religioner som for eks. islam og jødedommen. I selve forordningen, Rådets forordning, R/Fo nr. 1099/2009 lyder definitionen som "religiøst ritual": en række handlinger i forbindelse med slagtning af dyr, som er foreskrevet af en religion, jf. R/Fo nr. 1099/2009.

Som det tydeligt fremgår af EU ret, lades det til op til den enkelte religion selv at definere, hvad rituel slagtning er og hvordan det skal foregå uden at begrænse, forbyde eller påvirke det. Det er religionen selv og de religiøse forskrifter i de forskellige religioner, der må fortælle, hvordan slagtningen skal foregå. Den forslåede ændringsforslag i bekendtgørelsen vil medføre en række begrænsninger og forbud for dette. Det vil betyde, at slagtning i forhold til islamiske ritualer vil ikke finde sted, hvilket naturligvis vil være en begrænsning af religionsfriheden, hvilket værdsættes højt i Danmark.

Der er i ændringsforslaget tale om et meget alvorligt indgreb i en tilladelse, som hele tiden har været der i Danmark. Indgrebet er hverken forklaret eller begrundet. Men vil formentlig få meget alvorlige konsekvenser. Det er ikke proportionalt.

Retlig vurdering

R/FO 1099/2004 tillader ligefrem at der i forbindelse med dyr, der slagtes ved særlige metoder, der er foreskrevet af religiøse ritualer, finder hovedreglen om at dyr kun må aflives efter bedøvelse ikke anvendelse, jf. art. 4, nr. 4, jf. art. 4. nr. 1. Hvad definitionen på rituel slagtning er, henvises der til afsnittet om "Hvad er rituel slagtning".

Formålet med at lave en forordning i 2009 fremfor en ny direktiv, er, at der skal skabes ensartethed i reglerne anvendelse i medlemsstaterne. Dette fremgår i begrundelsen i forslaget til forordningen. I den forbindelse har man dog valgt at bibeholde undtagelsen fra kravet om, at dyr skal bedøves før slagtning samtidig med at man skal være opmærksom på subsidiaritetsprincippet. Betragtning 18 i både forslaget og selve forordningen begge understreger, at religionsfriheden i henhold til Europæiske Menneskerettighedskonvention og retten til at udøve religion i henhold til art. 10 i Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder respekteres. Dette må forslagsstilleren tage hensyn til.

Hvis formålet med at regulere området med en forordning fremfor et direktiv er at opnå ensartethed, hvilket det er, så bør Danmark være opmærksom på forholdene i de andre EU lande. I næsten samtlige EU lande er rituel slagtning uden bedøvelse tilladt og der stilles stort set de samme krav som for eksempel at slagtningen skal foregå på et slagteri og det skal under kontrol af en veterinær. Der er kun Sverige og Polen, der har forbudt rituel slagtning. De halal-certifikater, der gives i disse lande er omstridt i følge islam. Vi håber overhovedet ikke, at Danmark kommer i en lignende situation.

Afslutning

Afslutningsvis kan DTIS oplyse, at vi til enhver tid står til rådighed, ligesom vi er åbne for at drøfte og samarbejde omkring dyrvelfærd. I den forbindelse skal det bemærkes, at vi følger denne udvikling nøje og modtager gerne oplysninger om Fødevarestyrelsens viderearbejde i denne anledning.

Vi mener, at rituel slagting i henhold til den nuværende/gældende bekendtgørelse skal bevares i sin nuværende form, i hvert fald i forhold til § 10, der tillader rituel slagting ifølge islam og jødedom uden forudgående bedøvelse.

Vi håber på at man fortsat tillader rituel slagting i henhold til islam og jødedom, og vi håber at denne ændring i bekendtgørelsen ikke nødvendiggør en retlig efterspil.

Med venlig hilsen

Bestyrelsen for Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse

DYREFONDET

- arbejder for dyrs velfærd

Udgiver af bladet:

DYREFONDET

- bladet for dyrevenner

Protector:

Alexandra, grevinde af
Frederiksborg

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Fødevarestyrelsen

J.nr. 2013-15-2301-01358/KISE

Gentofte, den 5. december 2013

Dyrefondets høringssvar til høring over bekendtgørelse om slagting og aflivning af dyr.

Slagtning uden bedøvelse er efter Dyrefondets opfattelse klart uacceptabelt – og ingen begrundelse for den manglende bedøvelse er acceptabel. Derfor hilser vi forslag til ændring af ovennævnte bekendtgørelse velkommen, da denne indeholder helt nødvendige præciseringer.

Endvidere er vi i Dyrefondet meget glade for, at får og geder nu også er medtaget under bestemmelsen om slagting og aflivning efter religiøse ritualer med forudgående bedøvelse.

I Dyrefondet havde vi dog gerne set, at alle de nævnte dyr uden hensyn til alder eller størrelse var sikret det samme regelsæt, men det er dog positivt med nedsættelse af aldersgrænsen.

Der bør arbejdes herimod, at dyr der er slagtet i udlandet/importeres som minimum er mærket med en oplysning om den anvendte slagtemetode, så forbrugeren er velinformeret inden evt. køb.

I Dyrefondet er vi helt enige i, at ændringerne bør træde i kraft hurtigst muligt.

Med venlig hilsen

Vibeke Haslund

direktør

Dyrefondet

Ericaparken 23, 2820 Gentofte, tlf. 39 56 30 00. Konto 9570-818 2310. CVR nr. 56490612. www.dyrefondet.dk

Dyrefondet er en dyreværnsorganisation, der arbejder med praktisk og forebyggende dyreværn. Dyrefondet kan løse sine mange dyreværnsopgaver takket være privat støtte. Dyrefondet er godkendt som almenevelgørende organisation med skattemæssige fordele for bidragydere, og arvebeløb er helt fritaget for afgift. Dyrefondet er tilsluttet den internationale dyreværnsorganisation WSPA, World Society for the Protection of Animals.

DYRENES BESKYTTELSE

Alhambravej 15
1826 Frederiksberg C
Tlf. 33 28 70 00
db@dyrenesbeskyttelse.dk
www.dyrenesbeskyttelse.dk

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevarestyrelsen
Att.: Kirsten Sejlstrup
Stationsparken 31
2600 Glostrup

6. december 2013
Dok. Nr. D13-55579

Vedr.: Høringssvar vedr. bekendtgørelse om slagting og aflivning af dyr

Med henvisning til skrivelse af 8. november 2013 fra Fødevarestyrelsen (FVST), hvormed forslag til ændring af 'Bekendtgørelse om slagting og aflivning af dyr'¹ - der supplerer EU's Aflivningsforordning² - sendes i høring, skal Dyrenes Beskyttelse (DB) bemærke som følger:

Overordnet:

Det er DB's opfattelse, at alle dyr skal bedøves inden afblødning i forbindelse med slagting, d.v.s. at religiøs slagting uden forudgående bedøvelse (f.eks. én form for muslimsk halal og jødisk schächtning), ikke bør finde sted.

Det er derfor meget tilfredsstillende, at der lægges op til, at det fremover i Danmark kun vil være tilladt at slagte dyr efter religiøse ritualer med forudgående bedøvelse.

Ad § 10, stk. 1:

DB mener ikke, at bestemmelsen om, at der ikke må anvendes ikke-penetrerende bolt pistol til dyr på < 8 mdr. eller tyre på > 24 mdr., er tilstrækkelig vidtgående til at undgå, at der dels laves utilsigtet penetration af kranieknoglerne, dels at der forsøges bedøvet dyr med kranieknogler, der er for tykke til at opnå tilsigtet bedøvende effekt.

DB stiller sig altså tvivlende over for, om der foreligger tilstrækkelig dokumentation til at fastsætte de ovenfor nævnte aldersgrænser – og at der således ikke er tale om arbitrært fastsatte grænser. Der bør tages hensyn til, at der kan være individuel, kønsbestemt og racemæssig variation i kraniets udformning, knogletykkelser m.v.

DB vil venligst opfordre FVST til at fremlægge velunderbygget dokumentation for, at anvendelse af ikke-penetrerende bolt pistol skulle være forsvarlig for dyr på ≥ 8 mdr. og tyre på ≤ 24 mdr. En sådan er vi ikke bekendt med skulle eksistere.

Dyrenes Beskyttelse anser det for et kritisabelt, at man nu lægger op til at nedsætte aldersgrænsen for kreaturer fra 12 til 8 mdr. i relation til anvendelse af den ikke-penetrerende bolt pistol. Det er en klar svækkelse af dyrebeskyttelsen og et skridt i den forkerte retning.

Dyrenes Beskyttelse finder anledning til at kritisere det forhold, at man lægger en supplerende udtalelse³ (i forlængelse af tidligere udtalelse⁴) fra Dyreværnsrådet til

¹ Fødevareministeriets bekendtgørelse nr. 1302 af 17. december 2012 om slagting og aflivning af dyr

² Rådets Forordning (EF) Nr. 1099/2009 af 24. september 2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet ("Aflivningsforordningen")

³ Supplerende udtalelse af 12. juli 2013 fra Dyreværnsrådet om anvendelse af ikke-penetrerende boltanordning i forbindelse med bedøvelse af kreaturer, der slagtes efter religiøse ritualer

grund, eftersom denne baserer sig på en gammel og tyndbenet rapport⁵ (1996) fra EU's Videnskabelige Komité. Det ville forekomme mere professionelt, og i overensstemmelse med nyeste opdaterede viden, at basere sig på den nyere udtalelse fra EFSA (2004), som i praksis har afløst førnævnte. Den viden og litteratur, man baserer lovgivning på, bør vel sikre, at man fastsætter regler på det bedst mulige og mest oplyste grundlag.

I den forbindelse vil DB henvise til, at EU-Kommissionens rejsehold (FVO) i 2006 gennemførte en inspektion⁶ i Danmark, som påviste kraniebrud på kreaturer, som var ældre (dvs. op til 12 mdr.) end den aldersgrænse, som man nu lægger op til at indføre. Dette var faktisk baggrunden for indførelse af 12 mdr.-grænsen, der blev indført på givne indikation. En grænse på 8 eller 10 mdr. var angiveligt ikke tilstrækkelig på det pågældende tidspunkt, ej heller for nuværende: der kan ikke peges på kontrollerede undersøgelser, som dokumenterer det modsatte. Det er mildest talt foruroligende og stærkt bekymrende.

Forholdet har en sådan karakter, at DB vil forholde sig ret til at bringe omstændighederne til offentlighedens nærmere kendskab.

På det foreliggende grundlag mener DB slet ikke, at den ikke-penetrerende boltspistol (i.e. 'cash knocker') bør anvendes som bedøvelsesmetode, da den er upålidelig, og der er for mange praktiske problemer forbundet med anvendelsen heraf.

I den forbindelse kan bl.a. nævnes kraniebrud ved for kraftigt skud; utilstrækkelig bedøvelse ved for svagt skud; reversibel bedøvelse, hvor dyr risikerer at vågne op før afblødning samt undersøgelser, der fremhæver metoden som værende mindre effektiv til bedøvelse end penetrerende boltspistol.

Der synes således ikke p.t. at foreligge tilfredsstillende dokumentation for, at metoden er tilstrækkelig effektiv. Denne holdning er i overensstemmelse med dels en videnskabelig rapport⁷ fra den europæiske fødevarerikkerhedsautoritet, EFSA (2004) (jf. Kap. 13.2.3), dels anbefalingerne fra den tilhørende EFSA-udtalelse⁸ (2004) (jf. Kap. 8.4.3).

DB finder det meget beklageligt, at man på den ene side anser det for betryggende at anvende ikke-penetrerende boltspistol som bedøvelsesmetode, blot fordi det finder sted i relation til "religiøse ritualer", mens selv samme metode ikke tillades til drøvtyggere på > 10 kg under "normale omstændigheder".

Hvis ikke der mod forventning bliver fastsat en bestemmelse om, at ikke-penetrerende boltspistol ikke må anvendes, vil DB opfordre til, at det eksplicit anføres, at der ikke må opstå "kraniebrud", eftersom dette er en afgørende betingelse for metodens effektivitet (i.e. såfremt energien overføres til knoglebrud, vil den ønskede bedøvende effekt blive markant svækket).

⁴ Udtalelse af 18. april 2012 fra Dyreværnsrådet om anvendelse af ikke-penetrerende boltanordning i forbindelse med bedøvelse af kreaturer, der slagtes efter religiøse ritualer.

⁵ Report on the slaughter and killing of animals, 30 October 1996, The European Commission, Scientific Veterinary Committee, Animal Welfare Section.

⁶ Final Report of a mission carried out in Denmark from 06/02/2006 to 10/02/2006 in order to assess animal welfare at slaughter. DG(SANCO)/8039/2006. Food and Veterinary Inspection. European Commission.

⁷ "Welfare Aspects of Animal Stunning and Killing methods". Scientific Report of the Scientific Panel for Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to welfare aspects of animal stunning and killing methods. European Food Safety Authority (EFSA) – AHAW/04-027. Accepted on the 15th of June 2004.

⁸ Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to welfare aspects of the main systems of stunning and killing the commercial species of animals, *The EFSA Journal* (2004), 45, 1-29.

Det bemærkes, at der netop er mulighed for at indføre nationale særregler i relation til slagtning efter religiøse ritualer.

Herudover kan der henvises til forslag til ændringer i kapitler vedr. bl.a. slagtning fra den internationale dyresundhedsorganisation OIE's zoosanitære kodeks vedrørende landdyr⁹, som netop har været i høring i regi af Den Nationale Komité, hvori den ikke-penetrerende boltpistol er kritisk omtalt i Tabellen ('Summary analysis of stunning methods and the associated animal welfare issues') i Artikel 7.5.8, der anfører, at metoden ikke bør anvendes til kvæg og får, når der eksisterer alternative metoder. Hvilket der jo netop gør.

Øvrige bemærkninger:

Aflivning af pattegrise:

Ad § 7, stk. 2: Det er udbredt praksis, at ejere af svinebesætninger med karantæne-regler afliver smågrise på under 5 kg ved at slå deres hoveder ned i en betonkant eller -gulv.

Dyrenes Beskyttelse vil indstille til, at det præciseres, at sådanne slag i hoved/nakke alene kan anses for at være en bedøvelsesform - og ikke som en sikker aflivningsmetode. Der bør derfor fastsættes krav om efterfølgende afblødning, hvilket ikke er en praksis, som efterleves i besætningerne for nærværende.

At det er noget, som bør give anledning til bekymring, fremgår dels af en videnskabelig rapport fra den europæiske fødevarerikkerhedsmyndighed EFSA (2004) (jf. Kap. 13.2.3), dels i anbefalingerne fra tilhørende EFSA-udtalelse (2004) (jf. Kap. 8.4.3).

Heraf fremgår det, at det slag i hovedet af pattegrise ikke altid forårsager død, og derfor ikke altid er effektiv. Dette angår både slagets hurtighed og kraft, men også den præcision – eller rettere mangel på samme – hvormed dette appliceres. Sidstnævnte er overordentlig problematisk, da det kan afstedkomme gentagne slag mod dyr, som er ved bevidsthed.

Dette bør ses i sammenhæng med en specifik udtalelse¹⁰ fra Dyreværnsrådet vedr. en konkret forespørgsel om denne problematik, hvoraf det fremgår, at aflivning af pattegrise med den anførte metode *kun* kan anses for dyreværnsmæssigt forsvarlig, hvis aflivningen *udføres korrekt*, således at pattegrisen dør omgående.

På baggrund af ovenstående beskrivelse af et reelt dyreværnsmæssigt problem vil DB hermed opfordre FVST til at adressere forholdet ved eksplicit at fastsætte regler herom, hvilket netop er muligt i henhold til Aflivningsforordningen (jf. Artikel 26, stk. 2).

El-bedøvelse af slagtekyllinger:

Ad § 11: Grundlæggende mener Dyrenes Beskyttelse, at der bør indføres forbud mod brug af el-vandbade til bedøvelse af fjerkræ, da der er for store dyrevelfærdsmæssige problemer forbundet hermed. Der tænkes i den forbindelse bl.a. på stress ved op-hængning af fugle, benbrud, frakturer, dislokationer af led, vingeskader, blødninger i muskulaturen, utilsigtede elektriske stød før bedøvelse, forsinket bedøvelse, mangelfuld bedøvelse, opvågning før halssnitning m.v.

⁹ Terrestrial Animal Health Code. OIE. World Organisation for Animal Health (September 2013).

¹⁰ Dyreværnsrådets svarskrivelse af 9. juli 2010 på en henvendelse vedrørende aflivning af pattegrise.

Der henvises til nylig rapport fra EFSA (2012) vedr. bedøvelse af fjerkræ i vandbad¹¹. Heraf fremgår det da også, at hvis ikke de skitserede problemer ved brug af elektrisk vandbad løses, bør der anvendes andre bedøvelsesformer (jf. anbefaling nr. 5, p.5).

Med venlig hilsen

Britta Riis
Direktør

Søren Kent Pedersen
Projektleder, dyrlæge, ph.d.

¹¹ EFSA Panel on Animal Health and Welfare (AHAW); Scientific Opinion on electrical requirements for waterbath equipment applicable for poultry. EFSA Journal 2012;10(6):2757. 80 pp.

Fødevarestyrelsen

København, d. 6. december 2013

Høring over bekendtgørelse om slagtning og aflivning af dyr, i.nr.: 2013-15-2301-01358/KISE

Danish Halal består af og repræsenterer 53 organisationer jf. bilag 1. Danish Halal er en organisation som bl.a. har til opgave at sikre, at kød der er mærket som Halal rent faktisk også kan certificeres Halal.

Danish Halal er derfor væsentligt berørt af den aktuelle høring med j.nr.: 2013-15-2301-01358/KISE, hvorfor vi på egen opfordring, jf. aftale med styrelsen, har valgt at udtale os.

Vi kan til fulde tilslutte os den af DIT fremsendte høringsvar, som for en god ordens skyld er vedhæftet som Bilag 2.

Med venlig hilsen

Ben Yones Essabar
Formand for Danish Halal

Bilag 1.

Organisationerne bag Danish Halal

Al-Tekaful Forening

Arabisk Ungdoms Klub

Ar-Risala Moske

Barakah Søstre

Dansk Arabisk Venskabsforening

Dansk Islamisk Råd

Dansk Islamisk Trossamfund

Dansk Marokkans Dialog

Dansk Somalisk Venskabsforening

Den Arabisk forening

Den Arabisk Kultur forening

Den Islamisk Forening

Den Islamiske Forening for Irakiske Turkmenere

Den Kulturelle Forening for børn og unge

Den Somaliske forening

Den Somaliske forening i Esbjerg

Det Islamiske Trossamfund i Danmark

Det Islamiske Trossamfund på Fyn

DMK

Familie Aktiviteter Huset

Familie Aktiviteter Wakf

Familie Fonden Odense

Forening Al-Karama

Fr. værk Multikultural Forening

Imam Malik Institut

Islamic Moroccan Council in Scandinavia

Klub 38

Lighed Broderskab

Marokkansk Kultur Center

Masjid Al-Fatima

Masjid Al-Nur

Minhajul Quran Danmark

MKC – Vestegen

Munida

Nour El Hak Forening

Næstved Moske - Tauba Moske

Oliven klub/Den Arabiske Dansk klub

Omar Ibn-ul Khattab Moske

Rahmah

Rebaat

Roserskolen

Somalisk kKultur og Ungdoms forening

Stjerne klub

Talba Moske

Vaukf

Venskabforening - Faloga

Venskabforening - Kolding

Venskabsforening

Wakf Århus

Zamzam Islamisk Study

Østlig forening

Århus Union Forbundet af Islamiske foreninger

Fødevarestyrelsen

6. december 2013

Høringsvar vedr. Deres j.nr.: 2013-15-2301-01358/KISE

Idet der refereres til Deres skrivelse af 8.11.2013 i ovennævnte sag følger hermed Det Islamiske Trossamfund i Danmarks (herefter benævnt "DIT") bemærkninger samt anbefalinger (anbefalinger) til det fremsatte ændringsforslag. Bemærkningerne og anbefalingerne er udarbejdet af DIT's bestyrelse i samarbejde med foreningens samarbejdspartnere samt relevante interessenter.

DIT er i sagens natur sammen med de øvrige muslimske organisationer de mest berørte af sagen i forhold til høringslisten, hvilket er relevant at medtage ved vægtningen af det følgende;

Nuværende situation

Bekendtgørelse nr. 1302 af 17. december 2012 jf. RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1099/2009 af 24. september 2009 (herefter benævnt "forordningen") hjemler aflivning af dyr uden forudgående bedøvelse.

Muslimere har for nuværende således adgang til halalslagtet kød som er slagtet indlands.

Dog har der været en del anmærkninger over, at specielt kyllingerne først kommer i et vandbad med strøm inden slagtingen. Dette sker angiveligt for at berolige kyllingerne. Kritikerne anfører, at visse af disse kyllinger, som følge af strømmen, afgår ved døden forinden aflivningen, hvorfor de i sagens natur ikke kan anses for at være halalslagtede.

Nuværende situation er herefter, at muslimerne har adgang til halalslagtet kød, men der er visse betænkeligheder ved, hvorvidt al kødet er halalslagtet i overensstemmelse med de tekniske principper for halalslagtingen.

Ad ændringsforslaget

Det fremgår ikke af det fremsendte, hvad motivationen for ændringsforslaget er. Det forudsættes dog, at det er generelle dyrevelfærdshensyn, der er tale om. Det skal i den forbindelse bemærkes, at DIT også, i tråd med de islamiske principper for slagting af dyr, er meget optagede af dyrenes velfærd både før, under og efter aflivning. Principper der i øvrigt er og har været fulgt af troende i årtusinder. Det skal blot bemærkes, at der

ikke er entydigt videnskabeligt belæg for, at dyrene bliver udsat for mere smerte ved afblødning kontra andre aflivningsmetoder.

Det er derfor for nuværende ikke uomtvisteligt godtgjort, at en godtagelse af ændringsforslaget vil resultere i forbedring af dyrenes velfærd eller mere hensyntagen til denne.

Konsekvens

For at kødet kan kategoriseres som halalslagtet, er det afgørende, at samtlige betingelser herfor er opfyldte, herunder som nævnt dyrenes velfærd før, under og efter aflivningen. Det tilstræbes endvidere, at processen foregår så naturligt som muligt uden indblanding af udefrakommende faktorer såsom strøm, kemisk eller manuel bedøvelse m.m.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at der mellem de forskellige muslimske samt jødiske organisationer er fuld enighed om kriterierne for, hvornår der er tale om halalslagtet kød.

Der henvises til **Bilag 1 og 2** der beskriver de islamiske betingelser for halalslagtning samt giver en oversigt over de væsentligste videnskabelige undersøgelser, der findes på emnet.

Det er herefter DIT's vurdering, at en godtagelse af forslaget vil resultere i, at muslimer i Danmark de facto ikke længere vil have adgang til kød, der er halalslagtet indlands.

Det er DIT's vurdering, at forslaget vil være så indgribende, både for de konservative samt de mere pragmatiske, at muslimerne utvivlsomt vil se sig nødsagede til en alternativ løsning.

Det er DIT's vurdering, at muslimerne under ingen omstændigheder vil anse kødet produceret jf. forslaget som værende halalslagtet ligesom alle virksomheder, der annoncerer med halalkød, vil se sig nødsagede til alternative løsninger.

Økonomisk konsekvens

Halalkød der spises i Danmark er primært halalslagtet indlands. En vedtagelse af forslaget vil utvivlsomt medføre, at halalkødet fremover vil blive importeret fra udlandet.

Det bemærkes, at denne import er hjemlet ved forordningens artikel 26, stk. 4 ligesom retten er tilgodeset af princippet om varernes frie bevægelighed.

Det fremgår af **BILAG 3**, at Danmarks eksport af halalslagtet kød udgør mindst over kr. 150 mill. årligt, hvorfor ændringsforslaget vil medføre et væsentligt økonomisk tab, ligesom det vil koste arbejdspladser.

Sociale konsekvenser

DIT går meget op i at bygge broer mellem muslimer og det samfund, som de er en uadskillelig del af. DIT og muslimer generelt er meget taknemmelige for den grundlovssikrede religionsfrihed, som eksisterer i Danmark. Som muslim nyder man derfor privilegiet af til fulde at kunne udøve sin religion.

På den anden side er det ingen hemmelighed, at stemningen i den offentlige debat i Danmark er relativ hård, ligesom islamkritikere nyder en stor del af mediernes opmærksomhed.

DIT har derfor den betænkelighed, at en vedtagelse af ovennævnte forslag vil skabe dybere grøft og kunne forstærke parallelsamfundet.

Ad lovlighed

Da adgang til halalslagtet kød bogstaveligt talt er et spørgsmål om overlevelse, vil en vedtagelse af forslaget naturligvis blive mødt med juridisk modstand både ved de danske domstole såvel som ved de Europæiske.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at det fremgår af ordlyden af forordningens bemærkning nr. 18

"Ved direktiv 93/119/EF blev der givet undtagelse fra kravet om bedøvelse i forbindelse med rituel slagtning på slagterier. Eftersom fællesskabsbestemmelserne vedrørende rituel slagtning er blevet gennemført forskelligt afhængigt af den nationale kontekst, og i betragtning af at der i nationale bestemmelser tages hensyn til forhold, der går ud over formålet med denne forordning, er det vigtigt at bibeholde undtagelsen fra kravet om, at dyr skal bedøves før slagtning, idet hver medlemsstat dog gives en vis grad af subsidiaritet. Nærværende forordning respekterer følgelig religionsfriheden og retten til at udøve sin religion eller tro gennem gudstjeneste, undervisning, andagt og overholdelse af religiøse skikke som omhandlet i artikel 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder." (ITS's fremhævning)

Endvidere fremgår det af forordningens artikel 4, stk. 4:

"I forbindelse med dyr, der slagtes ved særlige metoder, der er foreskrevet af religiøse ritualer, finder kravene i stk. 1 ikke anvendelse, forudsat at slagtingen finder sted på et slagteri."

(ITS fremhævning)

Ordlyden af forordningens artikel 4, stk. 1:

"Dyr må kun aflives efter bedøvelse i overensstemmelse med metoderne og de specifikke krav, der er knyttet til anvendelsen af disse metoder, i bilag I. Dyret skal forblive bevidstløst og uden smerteopfattelse indtil sin død."

Det kan herefter konstateres, at en undtagelse fra bedøvelse er utvetydigt sikret gennem EU- retten. EU retten har forrang over for nationale regler og medlemsstaterne er forpligtede til at følge forordningerne. Der er ikke

ved forslaget for nuværende godtgjort forhold, der vil kunne retfærdiggøre brugen af "en vis grad af subsidiaritet".

En nations adgangs til at implementere strengere regler end anbefalet af EU er hjemlet i forordningens artikel 26, stk. 2 litra c hvorefter:

"Medlemsstaterne kan vedtage nationale regler, der har til formål at sikre en mere omfattende dyrebeskyttelse på aflivningstidspunktet end den, der følger af reglerne i denne forordning..." (ITS fremhævning)

Det følger af naturlige grunde, at litra c, naturligvis ikke hjemler adgang til at fravige artikel 4, stk. 4 da det allerede i forordningen er vurderet, at en fravigelse af bedøvelsesreglerne i forbindelse med rituel slagtning ikke er i strid med hensynet til dyrebeskyttelsen.

Forklaringen gives i artikel 26, stk. 3 hvorefter:

"Hvis en medlemsstat på grundlag af ny videnskabelig dokumentation skønner, at det er nødvendigt at træffe foranstaltninger, der har til formål at sikre en mere omfattende dyrebeskyttelse på aflivningstidspunktet for så vidt angår bedøvelsesmetoder som omhandlet i bilag I, underretter den Kommissionen om de påtænkte foranstaltninger. Kommissionen orienterer de øvrige medlemsstater herom."
(ITS fremhævning)

DIT har ikke kendskab til, at der i forbindelse med ændringsforslaget skulle være fremlagt ny videnskabelig dokumentation der nødvendiggør en mere omfattende dyrebeskyttelse.

Det anses herefter for godtgjort, at en vedtagelse af forslaget vil være i strid med EU retten og derfor ulovligt og sandsynligvis også i strid med Grundlovens § 67 om religionsfrihed.

Endelig bemærkes, at i lande vi normalt sammenligner os med, har man for nuværende heller ikke fundet anledning til et ændringsforslag som det fremsatte. Der henvises til Bilag 4.

Ad proportionalitet

Sammenfattende ser DIT herefter på den ene side både et teknisk og lovmæssigt udokumenteret krav om mere beskyttelse, der er i strid med de internationale forpligtelser, og på den anden side har man som beskrevet hensynet til økonomiske, sociale og religiøse hensyn herunder EMRK art. 10 samt grundlovens § 67.

Det er herefter DIT's vurdering at forslaget i sin helhed er disproportionalt.

Konklusion

Det er DIT's anbefaling, at forslaget afvises i sin helhed. DIT ønsker endvidere at blive inddraget så meget som muligt i fødevarerstyrelsens videre behandling og DIT står naturligvis til rådighed såfremt der er brug for

yderligere uddybning eller som hjælp til eventuelle spørgsmål, der måtte dukke op. Herudover ønsker DIT at blive oplyst om de øvrige høringssvar, som muligvis kan være grobund for yderligere kommentering.

Hassan Neffaa

Formand for Det Islamiske Trossamfund

Kamran Shah

Religiøs vejleder i Det Islamiske Trossamfund

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

I Allahs Navn, Den Mest Nådige, Den Mest Barmhjertige

Indledning

I relation til emnet slagtning af kreaturer er der behov for en nærmere beskrivelse af, hvornår døden indtræder, idet forudgående anvendelse af en bedøvende bolt pistol på et kreatur, mens det fortsat er i live, kan resultere i dets død, og således vil det være at betragte som maitah (selvdødt) på trods af, at det måtte være slagtet af en muslim umiddelbart efter med fremsigelse af *tasmiyah* (fremsigelse af bøn idet dyrets hals overskæres) og overskæring af de nødvendige strukturer.

Derfor opstod behovet for at gå nærmere ind i, hvornår man konstaterer, at et dyr er dødt, og således vil denne korte skrivelse omhandle følgende aspekter:

- ⌚ Definition af døden set udfra et verdsligt synspunkt
- ⌚ Definition af død set udfra et islamiske synspunkt
- ⌚ Videnskabelige undersøgelser, der primært vil fokusere på den gængse bedøvelse (penetrerende bolt pistol)
- ⌚ Konklusion

Definition af døden set udfra et verdsligt synspunkt

Tidligere blev døden defineret som ophør af hjerteaktivitet, hvor hjertet ikke længere slog dets slag. I nyere tid er man dog begyndt at gå bort fra denne definition, da man reelt set godt kan have et hjerte, der ikke selv pumper blodet rundt, men hvor diverse kredsløbsmaskiner sørger for cirkulationen af blodet. Desuden kan man i princippet – i tilfælde af blodprop i hjertet eksempelvis – opleve for kortere eller længere tid, at hjertet stopper komplet (asystoli), og ifølge de ældre definitioner ville mennesket derved være dødt. Det fremgår dog tydeligt, at denne definition derved er utilstrækkelig – også i islamisk terminologi - da en person ikke kan dø for derved at komme til live igen.

I juridisk regi defineres død som værende mangel på hjerneaktivitet på trods af, at respirationssystemet og kredsløbet samtidig måtte fungere upåklageligt. Dette spiller en rolle for, hvornår man kan tillade sig at

transplantere organer fra individer, der er i denne tilstand, og hvorom udtrykket – interessant nok – ”at holde nogen kunstigt i live” anvendes.

I nuværende tid finder diskussionen om hjertedøds kriteriet versus hjernedøds kriteriet fortsat sted, da der er et filosofisk element tilstede, der omkredser problemstillingen: hvornår er et menneske at betragte som værende dødt? Og er fravær af aktivitet i alle kroppens celler at sidestille med død og dermed bortgang af sjælen? Den videnskabelige tilgang til emnet gør dog, at sidestillingen af cellernes inaktivitet med død, synes at være lettere unøjagtig, da celleaktivitet ofte fortsætter op til flere timer efter personens død, hvorefter forrådnelsesprocessen pågår. Dermed er det foretrukne at se på, om dyret er død eller ej, at fokusere på mangel af hjerneaktiviteten. I afsnittet omkring de videnskabelige undersøgelser vil der derfor blive set nærmere på de metoder, der eksisterer til registrering af hjerneaktiviteten, herunder ECoG, EEG mm.

Definition af døden set udfra et islamisk synspunkt

Døden defineres i islamisk sammenhæng som sjælens endelige udtræden af kroppen. Sjælen har en midlertidig udtræden af kroppen i forbindelse med søvnen, hvor den besøger forskellige steder, og derfor er død defineret som sjælens endelige udtræden af kroppen. Umiddelbart kan dette ikke iagttages direkte af mennesket, men den islamiske tilgangsvinkel gør, at man afviser hjertedøds kriteriet som værende et omdrejningspunkt i diskussionen om, hvorvidt sjælen har forladt kroppen endeligt eller ej. Dette skyldes det faktum, at ingen blandt de islamiske lærde vil give tilladelse til at opfatte mennesket, der bl.a. undergår en hjertetransplantation eller oplever et midlertidigt hjertestop, at fordele vedkommendes arv, at hustruen skal gå ind i sin 'Iddah (venteperiode) og, at begravelsesbønnen skal bedes over vedkommende. Og dermed fremtræder det tydeligt, at dét at hjertet ikke pumper/slår ej kan sidestilles med sjælens endelige fravær og forladelse af kroppen, den bebor.

Da sjælen ikke er en målelig størrelse, vil dens udtræden af sjælen ej heller kunne bestemmes konklusivt, hvad angår når man slagter kreaturer. Og derfor har de retslærde for et kreaturs vedkommende givet ledsagende støttebeviser (Qarâin), der ikke er absolutte, men som fungerer som indikation på, at sjælen har forladt kroppen, og dyret er dødt. Disse er relevante i forbindelse med selve slagtningsprocessen og således nævnes, at tegnene på at dyret er levende, når det slagtes er:

1. Kreaturet bevæger sig med stærke bevægelser
2. Blodet fosser ud af dyret vs. at sive langsomt ud

Det skal nævnes, at i nogle madhåhib er tilstedeværelsen af stærke bevægelser ikke at betragte som et decideret krav, men blot et ledsagende støttebevis. Ovenstående to tegn er af særlig interesse, da man i forbindelse med halalslagning af dyr må sikre sig, at kreaturet ikke er dødt (sjælen udtaget) som følge af en

forudgående bedøvelse. Såfremt dyret blev dræbt forinden af den forudgående bedøvelse, vil man ikke skele til ovenstående to betingelser, da dyret per konsensus (Ijmâ') hos de retslærde er selvdødt, og dermed vil dets kød være forbudt (harâm) at indtage. Og således er relevansen af at se på selve bedøvelsesmetoden tilstede.

Vi har i det forgangne set, at hjertedødkriteriet ikke er det foretrukne kriterium til afgørelse af dødens indtræden, men at inaktivitet i hjernen er det foretrukne. I det næste afsnit vil vi se nærmere på de videnskabelige undersøgelser, der er foretaget indenfor dette område.

Videnskabelige undersøgelser

De fleste tilgængelige studier, der er foretaget i dette emne, har fokuseret på dyrenes rettigheder og derfor ser primært nærmere på, om selve bedøvelsen forårsager smerte eller ej. Omend dette emne også er interessant, da vil der for nærværende skrivelse ikke blive fokuseret på dette men primært på, om hvorvidt bedøvelsen forårsager død.

Generelt er der tre metoder til bedøvelse af dyr, hvortil flere undertyper hører:

- 🕒 Anvendelse af bolt pistol
- 🕒 Anvendelse af elektricitet, der ledes gennem hovedet, eller i en hoved-ryg konfiguration
- 🕒 Anvendelse af carbondioxid

Da den hyppigst anvendte forudgående bedøvelsesmetode i bl.a. Danmark til slagtning af større kreaturer som eksempelvis køer, kalve og tyre består i anvendelsen af bolt pistolen vil der blive set nærmere på dette. Det er bekræftet, at den gængse anvendelse af forudgående bedøvelse til slagtning af kalve og okse altovervejende består i brug af den penetrerende bolt pistol.

Historisk set anvendte man også forudgående bedøvelse af dyret, der skulle slagtes. Disse kunne bestå i enten anvendelse af en forhammer som i 1500 tallet i Kina eller en "pole axe" (en form for økse, der blev anvendt meget i 1800 tallet i Europa).

Bolt pistoler i dag er generelt af to slags: hammerbolt pistol (ikke penetrerende) og sømbolt pistol (penetrerende bolt pistol). Bolt pistolen kan enten aktiveres ved patroner eller trykluft. Sømbolt pistolen anvendes som udgangspunkt til alle former for slagtning, herunder også den muslimske slagtning i mange danske slagterier, hvorfor denne er af særlig interesse i forhold til om den forårsager død ved anvendelse på kreaturer eller ej.

Da vi vil anvende hjernedødkriteriet som vejledende faktor for, om dyret er dødt, og dermed om sjælen har forladt kroppen, da er det afgørende at afklare, hvorvidt anvendelse af sømbolt pistolen forårsager hjernedød og dermed ophør af al aktivitet i hjernen. For at afklare dette registrerer man i videnskabelig sammenhæng flere forskellige elementer, herunder tiden for mangel på provokeret respons

(somatosensoriske og visuelt) samt spontan aktivitet i elektrokortikogram (ECoG), hvor hjerneaktiviteten måles direkte på hjernens overflade. Derudover kan man også måle hjerneaktiviteten på hudoverfladen vha. elektroencefalogram (EEG). Samtidig skal det nævnes, at man kan anvende en række andre faktorer, der alle sammen fungerer som støttetegn til at afklare, om dyret er dødt (ophør af hjerneaktivitet) eller ej.

Og da denne skrivelse primært koncentrerer sig om, hvad effekten af den penetrerende bolt pistol er, da vil dennes effekt kort blive beskrevet nedenfor i forhold til følgende punkter:

- ⌚ Hvilken fysisk skade opstår der ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?
- ⌚ Dør dyret ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?
- ⌚ Der er øget risiko for at overføre sygdomme
- ⌚ Hastigheden, hvormed blodet løber ud af kroppen på dyret, er væsentlig lavere end hos normalt slagtede dyr

Ovenstående punkter vil blive diskuteret nedenfor ved gennemgang af den tilgængelige, videnskabelige forskning og litteratur inshaAllah.

Hvilken fysisk skade opstår der ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?

Formålet med at forudbedøve et dyr, er at gøre det bevidstløs før slagtingen (Gregory 1998), og sømbolt pistolen anses i øjeblikket for at være den mest effektive til at opnå dette, hvad angår kvæg (Gracey et al 1999; EFSA 2004). Og i flg. Finnie (1996) opnås en effektiv forudbedøvelse, når tilstrækkelig svær skade/læsion er blevet gjort på hjernestammen og den nedre del af hjernehemisfærerne.

Spørgsmålet, der melder sig, er hvilken skade, der rent faktisk opstår, når den penetrerende bolt pistol gennembryder kraniekassen, og netop dette er bl.a. gennemgået i en artikel af Finnie (1993), hvor man undersøgte, hvilken påvirkning en sømbolt pistol har på hjernen hos får:

Et indgangshul skabes med en metalstang, der udgår fra selve pistolen. Indgangshullet måler ca. 1 cm oftest uden andre brud i kraniekassen, omend der fra tid til anden ses små fine brudliner udgående fra selve indgangshullet. Metalstangen producerer en lang dyb og veldefineret blødningsbane (hæmorrhagisk) med svær ødelæggelse og tab af hjernevæv fra cerebellum (lillehjernen) eller mellemhjernen oftest involverende andre hjernestrukturer (pons, medulla oblongata og cortex af de caudale hjernehemisfærer). Betydelige subarachnoidale og intraventrikulær blødninger var tilstede hver gang. Oftest fandt man også knoglefragmenter i de terminale dele af sårkanalen. Hjernestammeblødninger fandt man også i alle tilfældene.

Lignende resultater fik man i andre studier¹, hvor Finnie (2002) fokuserede på den fysiske skade af hjernevævet og mente, at det var kombinationen af den fokale skade omkring selve sårkanalen og den mere udbredte skade på de cerebrale hemisfærer, cerebellum og hjernestammen, der forårsagede hjernedød, mens et tidligere studie af Daly og Whittington (1989) konkluderede på baggrund af elektrofysiologiske parametre, at det ikke er penetreringen af boltten ind i hjernevævet, der medfører hjerneinaktivitet, men at den afgørende faktor snarere var boltens slag på kraniet.

I et nyere dansk studie foretaget på nyfødte kalve så man nærmere på effekten af den penetrerende bolt pistol på disses hjerner:

Man undersøgte 8 nyfødte Jersey hankønskalve, der blev dræbt én dag efter, de blev født med en penetrerende bolt pistol (Blitz, PTB-No; 3-69;Jopp), hvis metalstang havde en diameter på 12 mm og en ekstruderingslængde på 7,5 cm. Pistolen blev ladet med 9x17 mm blå patroner (Dynamite Nobel). Skuddet blev placeret centralt på panden og blev efterfulgt af overskæring af blodkar 3,5 til 5 min. efter. For hvert dyr noteredes følgende parametre: reaktion på skuddet med bolt pistolen, blødning fra skudhullet, palpebral-refleks lige efter skuddet og indtil eksanguinering, motorisk aktivitet lige efter skuddet og indtil eksanguinering, åndedrætsfunktion, hjerterytme, puls, og tid fra skud til overskæring af halsens blodkar.

Konklusionen på denne undersøgelse var, at den penetrerende bolt pistol er effektiv til at forårsage bevidstløshed. CT-skanninger af hjernen viste udbredte læsioner i hjernen med store synlige direkte kanaldannelser med blødning både fra disse og fra det omgivende ødelagte væv. Dette støttede observationen af, at de var gjort uigenkaldeligt bevidstløse. Man så også, at ikke kun fokalt i hjernen fandtes læsioner men over hele hjernen og i mellemhjernen. Dette stemmer overens med de fund, som man fandt i Finnies (2002) undersøgelse og andres. Således fremgår det, at det øjeblikkelige, udbredte traume, der medfører disintegration af store dele af cerebrum og vitale centre i hjernestammen, skaber øjeblikkelig og vedvarende bevidstløshed, hvilket er at betragte som hjernedød.

På baggrund af ovenstående kan opsummeres, at skaden, der påførtes ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol, består i følgende:

- ⌚ Kraniekassen gennembrydes.
- ⌚ Det vil typisk bløde fra indgangshullet i større eller mindre mængder.

¹ Finnie, 2002: 10 bedøvede 2 år gamle får blev skudt med den penetrerende bolt pistol, og man fandt (ved hjælp af en række koronale snit og farvninger), at de strukturelle ændringer var en kombination af fokale skade langs sårkanalen og mere udbredt skade svt. de cerebrale hemisfærer, cerebellum og hjernestammen. Konklusionen på studiet var, at årsagen til ophør af respiratorisk kontrol og traumatisk tab af bevidsthed skyldtes skade på de centrale retikulære formationer, aksonale forbindelser samt den kortikale overflade.

- ⌚ Bolten, der skydes frem af en patron ind i hjernen (kan være af forskellige længder, bl.a. fra 6-7 cm til 12 cm) forårsager alle en sårkanal, svær rystelse af dyrets hoved og dermed svære indre blødninger i hjernen og især svarende til den bagerste del af denne samt svarende til hjernestammen.
- ⌚ Derudover er der en lokal skade svarende til det væv, som ødelægges direkte af selve bolt pistolen.
- ⌚ Pga. de svære blødninger opstår der meget hurtigt et overtryk i hjernen, som yderligere sammenpresser væv.
- ⌚ Effekten af ovenstående medfører øjeblikkelige og uigenkaldelig hjernedød.

I samme sammenhæng skal nævnes, at hammerbolt pistolen også kan forårsage lignende effekter til en vis grad men ikke hver gang.²

Dør dyret ved anvendelse af den penetrerende bolt pistol?

I det forgangne har vi gennemgået den fysiske skade af hammerbolt pistolen, og i dette afsnit vil der blive set nærmere på, om dyret også dør af den penetrerende bolt pistol. De fysiske skader i sig selv er nok til, at dyret dør, dog for at understøtte dette har mange forskere fokuseret på mere objektive undersøgelser for at fastslå dette, ikke mindst for også at konstatere den tid, der går fra dyret rammes af bolt pistolen og indtil, det dør.

Således finder vi i en review artikel fra 2000 af Neville Gregory og Frank Shaw, hvor man gennemgår den tilgængelige litteratur i relation til sømbolt pistolens (captive bolt stunning with a penetrating bolt) effekt på bevidstheden, og der nævnes, at adskillige referencer bekræfter, at sømbolt pistolen forårsager hjernedød. Herunder er der studiet af Lambooy og Spanjaard (1981), der vha. et EEG (elektroencefalogram) konkluderede at sømbolt pistolens anvendelse fortil på dyrets panderegion medførte med overbevisende sikkerhed næsten altid øjeblikkelig bevidstløshed. Daly, Gregory, Wotton og Whittington (1986) anvendte somatosensoriske og VER (visual-evoked-responses) til at vurdere hjernefunktionen efter sømbolt pistolens anvendelse på får og konkluderede, at den medfører øjeblikkelig og gennemgående hjernesvigt. Blackmore og Delany (1988) har påvist, at når sømbolt pistolen affyres i den rigtige position svt. dyrets frontale region, og der anvendes et projektil af tilstrækkelig styrke, da fås øjeblikkelig og permanent hjerneinaktivitet i det pågældende dyr (dog er dyrets art ikke udspecificeret). For fårs vedkommende har Daly, Gregory og Wotton (1985) ligeledes påvist, at VER - hvis tilstedeværelse er et tegn på, at hjernen fungerer - var fraværende i får, der blev skudt med sømbolt pistolen og efterfølgende fik skåret halsen over. VER blev endda forsøgt målt i tidsintervallet fra, når fåret blev skudt, og indtil dets hals var skåret over (5 min), og ingen VER kunne måles eller registreres.

² Finnie 1995: Således fandt man i et andet studie, at hammerbolt pistolen (Cash Knocker, Accles and Shelvoke, Birmingham) forårsagede øjeblikkelig tab af bevidsthed på 12 kalve, fraktur af kraniekassen fortil og svær udbredt subaraknoidal blødning, især svarende til under stedet, hvor pistolen blev anvendt, temporal- og frontallapperne og omkring hjernestammen. Der var også blødning svt omkring basalganglierne og thalamus.

Herudover gås der i detaljer med hvilke faktorer en forudgående bedøvelse med sømboltpistol er afhængig af for at forårsage hjernedød, og der er bl.a. hastigheden af selve patronen (og dermed selve patrontypen), da Daly (1987 og Daly et al 1985) påviser, at VER er tilstede ved lavere hastigheder end sammenlignet med højere hastigheder. Derudover er der et studie af Daly og Whittington (1989) og Daly (1991), der omfatter mere end 2500 kvæg, der har påvist, at typen af dyr også spiller en rolle (større okser er sværere at forårsage øjeblikkelig hjernedød på) samt præcisionen af skydepositionen.

I 2007 undersøgte Gregory et al (i Meat Science) 1608 stykker kvæg (kalve og okse) fra et slagtehus i forhold til ophør af hjerneaktivitet eller ej ved anvendelse af den penetrerende boltpistol, og der var fem kriterier, der blev anvendt som udtryk for dette: Øjeblikkeligt kollaps af dyret, intet behov for at anvende boltpistolen to gange på samme dyr, fravær af blinkerefleksen, øjenæblets fremadrettede position (ikke roteret) og fravær af normale rytmiske åndedrætsbevægelser (dette taget fra tidligere studier fra Gregory 1998 og Gregory og Shaw 2000). To yderligere kriterier blev tilføjet, og man fandt, at dyret døde øjeblikkeligt, men at når afstanden fra sømboltpistolen var mere end 2 cm fra den ideelle position, da var der større risiko for, at dyret kun blev bedøvet overfladisk.

I det danske studie i 2008 af O. Svendsen konkluderede man, at alle kalve havde overordnet set samme kliniske og tekniske reaktion, og mere detaljeret var disse resultater som følgende: Alle 8 kalve blev øjeblikkeligt bevidstløse. Svær blødning (pulserende) blev set fra skudkanalen fra seks ud af otte. Palpebralrefleksen og åndedrættet stoppede øjeblikkeligt efter skuddet. Hjertefrekvens og pulsen stoppede langsomt, indtil halskarrene blev overskåret, hvorefter pulsen stoppede med det samme. Der var ingen kalve, der viste nogen reaktion efter, at halskarrene blev overskåret eller i løbet af den efterfølgende forblødning. Motoriske bevægelser (som spark) blev observeret 30-90 sekunder efter skuddet efterfulgt af en lille pause og derefter endnu en episode med spark.

I Staffords artikel af 2002 er der også en reference til Blackmore, der påviste, at brug af den penetrerende boltpistol på panden af kalve resulterede i øjeblikkelig og permanent tab af bevidsthed (hjernedød).

Grandin (2009) siger direkte, at en penetrerende boltpistol dræber dyret og gør det bevidstløst øjeblikkeligt.

Kallweit i et tysk studie (1989) nævner, at man efter anvendelse af den penetrerende boltpistol absolut på ingen måde kunne fremprovokere nogen hjerneaktivitet (VER eller somatosensoriske potentialer) men, at der var hjerneaktivitet i den religøse slagtning (uden boltpistol) i op til 126 sekunder efter overskæring af halsen.

Som en sidebemærkning skal Dennis et als studie (1988) i forhold til hunde og kaniner også nævnes, da det er påvist, at den penetrerende boltpistol forårsager hjernedød næsten *øjeblikkeligt*.

På baggrund af ovenstående kan følgende opsummeres:

- ⌚ Når den penetrerende boltpistol anvendes, forårsager den i langt de fleste tilfælde øjeblikkelig hjernedød af dyret og herunder også øjeblikkelig ophør af åndedrættet.
- ⌚ I de tilfælde hvor ovenstående ikke finder sted, da kan dette tilskrives flere faktorer: forkert anvendelse af boltpistolen (lang afstand fra dyrets pande, skæv vinkel mm), forkert opbevaring af

patroner, lav patronstyrke i relation til dyrets størrelse og vægt mm. Dvs. at når den penetrerende bolt pistol anvendes som foreskrevet, dræber den dyret.

Der er øget risiko for at overføre sygdomme

I denne sammenhæng er det interessant at bemærke, at man i USA i 2004 forbød anvendelsen af den penetrerende bolt pistol, og at man i EU regi har anbefalet, at man ikke benytter den penetrerende bolt pistol på dyr, der skal anvendes til fremstilling af medicinalprodukter. Dette gælder også i Danmark. Dette kan synes paradoksalt, når man anvender den i stor stil til slagting af dyr, der "blot" skal indtages af mennesker.

Årsagen til ovennævnte begrænsninger i brugen af den penetrerende bolt pistol skyldes det store antal af undersøgelser, der har påvist, at man ved den penetrerende undersøgelse kan risikere spredning af hjernevæv i blodbanen, og dermed kan forårsage smitte af bl.a. BSE (Bovine Spongiform Encephalopathy, der også er kendt som kogalskab), der hos mennesker manifesterer sig som Kreutzfeldt-Jakob sygdom, der er en hjernesygdom, der manifesterer sig med fremadskridende psykiske og neurologiske forstyrrelser.

Blandt nogle af de undersøgelser, der er foretaget kan Anil et al studie (2001) nævnes:

Boltpistoler kan forårsage hæmatogen spredning af CNS-væv, der kan træde ind i fårets kød. Yderligere undersøgelser fra arbejdsgruppen på universitetet i Bristol påviste klart, at den penetrerende bolt pistol var i sig selv i stand til at sprede hjernevæv via det cirkulatoriske system.

Også Algers et al (2007) kom ind på dette, hvor man også med de pneumatiske luftrykspistoler kunne se, at de forårsagede mere hjernevævsskade og større blødning især svarende til det bagerste af hjernen, hvilket forfatterne forklarer med, at hjernen rystes mere voldsomt, når dyret rammes af denne pistol.

Hastigheden, hvormed blodet løber ud af kroppen på dyret, er væsentlig lavere end hos normalt slagtede dyr

Det er interessant også at se på, hvor hurtigt blodet løber ud af kroppen, når dyret skydes med den penetrerende bolt pistol, da det i flere madhåb er af afgørende faktor, for om dyret kan spises eller ej, såfremt man antager, at dyret ikke døde af den penetrerende bolt pistol. Især i Madhab Abu Hanîfah finder vi mange af de store 'Ulamâ', hvis primære omdrejningspunkt er, om blodet fosser ud af dyret efter slagtingen med *samme styrke og hastighed*, som hvis det var sundt og levende [Se blandt andet Radd al-Muhtâr, Hashiyah Ibn 'Âbidîn m.fl.].

Således finder vi bl.a., at Blackmore (1981) ser nærmere på hastigheden, hvormed blodet løb ud af dyr, der blev bedøvet og efterfølgende slagtet, og han fandt denne væsentligt reduceret i de dyr, hvor bedøvelsen tilsigtede at skabe hjertestop hos dyret (elektrisk bedøvelse a.m. head-to-back). Således beretter man, at i får, hvor hjertet stoppede, da medførte det, at blodet løb ud af dyret med en langt lavere hastighed (6,1 g/sek. i løbet af de første 60 sekunder) sammenlignet med andre studier, hvor de ikke blev så voldsomt

bedøvede (elektrisk bedøvelse am head only), og hvor blodet løb mere kraftigt ud (bl.a. 22,4 g/sek. i løbet af de første 60 sekunder).

Det er i denne sammenhæng interessant at bemærke at forsøg med den penetrerende bolt pistol gør, at blodet ligeledes løber væsentligt langsommere (8,3 g/sek. i løbet af de første 60 sekunder). Dette undersøgte bl.a. Blackmore i et studie, der involverede 116 får. [Blackmore et al, 1976: Effects of different slaughter methods on bleeding sheep]. Overordnet set synes der ikke at være den store forskel i mængden af blod ifølge det nuværende studie, men der er andre studier, der viser at selv mængden af blod, der løber ud er mindre hos de dyr, som undergår en forudgående bedøvelse, men dette forklares ved, at der er en speciel måde at slagte på, hvor blodet samles i organerne (thoracic cut).

Således kan opsummeres:

- ⌚ Blodet løber væsentligt langsommere ud af de dyr, der er blevet forudgående bedøvet (enten stærk elektrisk bedøvelse eller penetrerende bolt pistol) sammenlignet med de dyr, der blot blev bedøvet overfladisk (med elektricitet).
- ⌚ Der synes ikke at være nogen forskel i mængden af blod, der løber ud.

Konklusion

Set ud fra ovennævnte kan samlet konkluderes, at anvendelsen af den penetrerende bolt pistol medfører som udgangspunkt øjeblikkelig hjernedød og øjeblikkelig åndedrætsophør. Dermed vil der ifølge konsensus hos de retslærde ikke være nogen skelen til, hvad der måtte ske efter dette i form af, at en muslim overskærer halsens nødvendige strukturer m.v., da dyret er at betragte som selvdødt (maitah), og derfor ikke må indtages under nogen normale omstændigheder.

I de tilfælde, hvor dyret ikke dør, kan dette tilskrives flere forskellige faktorer, såsom lav patronstyrke sammenlignet med størrelsen og vægten af dyret, skæv skydevinkel på dyrets pande, lang afstand mellem dyrets pande og sømbolt pistolen mm. Derudover er der også flere studier, der påviser, at det ikke nødvendigvis kun er den penetrerende virkning af bolt pistolen, der forårsager dyrets øjeblikkelige død, men at det er selve slagstyrken, der også har en afgørende faktor. Dette er relevant for de blandt slagterne, som angiver, at så længe der kun er tale om en lille længde af bolten (4 cm), da vil det ikke spille nogen rolle, da de undersøgelser, der er foretaget af fagfolk, påviser anderledes.

Det skal i denne sammenhæng pointeres, at såfremt nogle dyr på baggrund af ovenstående ikke dør, men slagtes efterfølgende korrekt, da har det ingen effekt på slutresultatet, da kødet af disse dyr ikke kan skelnes fra kødet af de selvdøde dyr. Og når man har halâl og harâm, der sammenblandes, påhviler det den enkelte muslim at afholde sig fra det hele, som den velkendte regel siger:

إذا اجتمع الحلال والحرام غلب الحرام

Når Halâl og Harâm samles, da vil harâm have forrang.

Derudover skal også nævnes, at hammerbolt-pistolen (der ikke penetrerer kraniekassen) kan forårsage samme resultater som den penetrerende bolt-pistol, men dette er afhængig af flere faktorer, der alle går tilbage til relationen mellem slagstyrken og dyrets vægt/alder. Dermed opstår behovet for konstant overvågning og kontrol med de dyr, der undergår forudgående bedømmelse med hammerbolt-pistolen.

De lovmæssige krav frikender ikke anvendelsen af bolt-pistolen, selvom det hedder sig officielt, at religiøse trossamfund kan søge om dispensation om anvendelse af forudgående bedømmelse, da det viser sig, at dyret (såfremt dispensation er indhentet) skal skydes med bolt-pistol umiddelbart *efter* den rituelle slagting. Således er man i Danmark lovmæssigt forpligtet til anvendelse af bolt-pistol enten før eller efter slagtingen. For at der ikke kan opstå tvivl om det slagtede er anbefalingen, at der ikke anvendes forudgående bedømmelse men søges om den dispensation, der er tilgængelig for bedømmelse efter den rituelle slagting. Det Islamiske Trossamfund opfordrer i denne henseende de slagterier, der anvender bolt-pistol, til kun at anvende den ikke-penetrerende type og med tilstrækkelig lav patronstyrke, så dyret ikke dræbes ved selve skuddet (der henvises til tidligere udsendte pressemeddelelse indeholdende de nødvendige krav, der skal være til stede, før dyret kan anses for at være slagtet islamisk korrekt). Derudover er der et behov for uafhængig kontrol fra et selvstændigt halal-certificeringsorgan, der også kan certificere slagterne og deres slagtemetoder, således, at de islamiske retningslinjer opretholdes. Dette kontrolorgan er noget, som alle de større muslimske organisationer bør støtte op omkring og være en aktiv del af således, at der er en fælles front mod de mange års fejlslagting af dyr og salg af harâm kød til muslimer, der i god tro har købt og spist dette kød sammen med deres familier.

Set i lyset af de tilgængelige videnskabelige undersøgelser er der overbevisende data for, at dyr, der skydes med den penetrerende bolt-pistol, dør med det samme. Og da de dør med det samme, da er de at betragte som maitah og dermed harâm at indtage. Afslutningsvis må der henledes til, at den velkendte regel i Fiqh (Qâ'idah Fiqhiyyah) siger:

الأصل في الذبائح التحريم

Som udgangspunkt er slagtede dyr harâm [at indtage]

Sagt på en anden måde da er det ikke tilladt at indtage slagtede dyr helt generelt, medmindre der foreligger helt klare og tydelige beviser på, at dyret er at betragte som halâl-slagtet. Og da de tilgængelige videnskabelige undersøgelser i den grad påviser, at dyret dør forinden og i allerbedste fald at en lille procentdel af de slagtede dyr ikke dør, da kan dette på ingen måde tjene til at fungere som et klar eller tydeligt bevis på, at dyret er halâl-slagtet, hvorfor det bibeholder sin oprindelige status: at det er harâm.

Og Allâh ved bedst.

Halâl-komiteen

Det Islamiske Trossamfund i Skandinavien

Bibliografi

Nedenfor følger en ikke-prioriteret, ikke-systematiseret liste over den anvendte videnskabelige litteratur, der er anvendt i denne skrivelse. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at der i selve teksten typisk henvises til årstal og forfatter, som der så kan indhentes yderligere referencer til nedenfor.

Publikationsdato	Titel	Forfattere	Tidskrift
2000	Penetrating captive boltstunning and exsanguination of cattle in abattoris	Neville Gregory og Frank Shaw	Journal of applied animal welfare science, 3 (3), 215-230.
2009	Assesment of the efficiency of captive-bolt stunning in cattle and feasibility of associated behavioural signs	KG Gouveia et al.	Animal Welfare 2009, 18: 171-175
2004	The effects of electrical stunning and percussive captive bolt stunning on meat quality of cattle processed by Turkish slaughter procedures	A. Önenc, A. Kaya	Meat Science 66 (2004) 809-815.
1993	Brain damage caused by a captive bolt pistol	J. W. Finnie	J. Comp. Path. 1993, Vol. 109, 253-258
1987	Captive Bolt stunning of cattle: Effects on brain functions and role of bolt velocity	C. C. Daly, N. Gregory and S. B. Wotton	Br. Vet. J. (1987). 143, 574
2007	Depth of concussion in cattle shot by penetrating captive bolt	Neville G. Gregory, Claire J. Lee, Joanne P. Widdicombe	Meat Science 77 (2007) 409-503
2002	Brain damage in sheep from penetrating captive bolt stunning	JW Finnie et al.	Aust Vet J, Vol 80 no 1 & 2, January, February 2002
1990	The role of the vertebral arteries in maintaining spontaneous electrocortical activity after electrical stunning and slaughter in calves	F. D. Shaw, F. Bager and C.E. Devine	New Zealand Veterinary Journal 38, 14-16, 1990
2004	Physiological insights into Shechita	S. D. Rosen	Veterinary Record (2004), 154, 759-765

2009	A re-evaluation of the need to stun calves prior to slaughter by ventral-neck incision: An introductory review	DJ Mellor, TJ Gibson and CB Johnson	New Zealand Veterinary Journal 57 (2), 74-76, 2009
2009	Components of electroencephalographic responses to slaughter in halothane-anesthetised calves: Effects of cutting neck tissues compared with major blood vessels	Tj Gibson et al	New Zealand Veterinary Journal 57 (2), 84-85, 2009
2009	Electroencephalographic responses of halothane-anesthetised calves to slaughter by ventral-neck incision without prior stunning.	Tj Gibson et al	New Zealand Veterinary Journal 57 (2), 77-83, 2009
2008	Observation on newborn calves rendered unconscious with a captive bolt gun	O. Svendsen et al	The Veterinary Record, January 19, 2008
1995	Neuropathological changes produced by the non-penetrating captive bolt stunning of cattle	J. F. Finnie	New Zealand Veterinary Journal 43, 183, 1995
2001	Jugular Venous emboli of brain tissue induced in sheep by the use of captive bolt guns	M. H. Anil et al	The Veterinary Record, May 19, 2001
2007	Stun quality in relation to cattle size, gun type and brain haemorrhages	B. Algers and S. Atkinson (Swedish University of Agricultural Sciences, Department of Animal Environment and Health)	ISAH-2007 Tartu
1981	Stunning and slaughter of sheep and calves in New Zealand	D. K. Blackmore and G. V. Petersen	New Zealand Veterinary Journal 29: 99-102, 1981
2002	Advances in animal welfare in New Zealand	KJ Stafford et al.	New Zealand Veterinary Journal 50 (3): 17-21, 2002
2008	Measure of efficiency and quality of stunning by penetrating captive bolt in beef cattle.	V. Marzin et al.	Revue Méd. Vet., 2008, 159, 8-9, 423-430
1982	The effect of different slaughter methods on the post mortem glycolysis of muscle in lambs	GV Petersen and DK Blackmore	New Zealand Veterinary Journal 30: 195-198, 1982
2009	Recommended Captive Bolt Stunning Techniques for Cattle	Temple Grandin	www.grandin.com L humane/cap.bolt.tips.html

1989	Physiologic reactions during the slaughter of cattle and sheep with and without stunning	E Kallweit et al.	Deutsche Tierärztliche Wochenschrift. 96(3):89-92, 1989 Mar.
1988	Use of captive bolt as a method of euthanasia in larger laboratory animal species	MB Jr Dennis et al	Laboratory Animal Science. 38(4):459-62, 1988 Aug

Oversigt over tilgængelig litteratur - Det Islamiske Trossamfund

Nedenfor følger en oversigt over nogle af de videnskabelige undersøgelser, der er relaterede til rituel slagtning og bedøvelse. Denne oversigtskrivelse er udgivet som følge af debatten i sommeren 2008 og er direkte på foranledning af forespørgsel fra journalist fra programmet DR detektor. Der blev ønsket belæg for DIT's udtalelser i den offentlige debat om at halalslagtning (herunder underforstået uden forudgående bedøvelse) var mindre smertefuldt og sundere end slagtning med forudgående bedøvelse.

Oversigtsskrivelsen er ikke offentliggjort og skal betragtes som en indledende skrivelse med mulighed for senere redigering sprogligt. Referencekilderne er dog endelige. Skrivelsen er delt op i følgende overskrifter:

- Smerter ved Halalslagtning
- Det er sundere at foretage Halal og Kocher slagtning end ved anvendelse af bolt pistol som bedøvende middel
- Anvendelse af bolt pistol efterfulgt af slagtning sammenlignet med slagtning uden bedøvelse gør at der ophobes mere blod i dyret, hvilket anses for at kunne være sygdomsfremkaldende og kan være med til at ødelægge kødet:
- Mængden af blod er mindre fordi at hjertet ved den rituelle slagtning fortsat slår kraftigt, og dette har sine fordele ud fra et helbreds og hygiejnemæssigt perspektiv.
- Der kan som følge af ovenstående være færre bakterier i kød slagtet rituelt

Kamran Shah

Religiøs vejleder

Det Islamiske Trossamfund

SMERTER VED HALALSLAGTNING?

- Tidligere danske veterinærdirektør Erik Stougård (Ekstrabladet, 1987) har ang. Halal- og Kocher slagtning sagt at den er mere effektiv end bolt pistol i forhold til smerte, da der er flere smerter forbundet med anvendelse af bolt pistolen (Cash knocker) såfremt blot kniven er skarp nok, hvilket er en forudsætning både i muslimsk og jødisk ritus. Han bygger sine udtalelser på en undersøgelse af professor W. Schulze på Den Veterinære Højskole i Hannover som citeret nedenfor
- Der er ingen smerter ved Halalslagtning, hvis den udføres korrekt: Attempts to Objectify Pain and Consciousness in Conventional (captive bolt pistol stunning) and Ritual (halal, knife) Methods of Slaughtering Sheep and Calves [W. Schulze et al, Deutsche Tierärztliche Wochenschrift, vol 85 (1978), pp 62-66]
- Samme undersøgelsesresultater er fået ved Dr. Rosen i 2004 og mange flere (se nedenfor).

Videnskabelige undersøgelser relateret til rituel slagtning og bedøvelse 21. august 2013

- Der er derudover mange undersøgelser der tyder på, at rituelt slagtede dyr ikke har smerter:

Grandin and Regenstein (1994) observed over 3000 cattle and veal calves in three different U.S. kosher slaughter plants (the plants had state of the art upright restraint systems). In all restraint systems, the animals had little or no reaction to the throat cut. There was a slight flinch when the blade first touched the throat, but this was much less vigorous than an animal's reaction to an ear tag punch. There was no further reaction as the cut proceeded. Both carotids were severed in all animals. It appears that the animal is not aware that its throat has been cut. Rosen (2004) reviewed a number of studies relating to behavioural responses and assessment of pain following shechita and concluded that shechita is a painless and humane method of animal slaughter because: (1) it is generally accepted that a functioning, conscious brain is necessary for the perception of pain. Within the brain, the cerebral cortex is essential for the perception of pain; (2) the shape and structure of the brain is maintained by the pressure of cerebrospinal fluid within the cerebral ventricles and by the gradient between the relatively high pressure of the arterial blood flowing into it and the lower pressure in the veins draining it. Sudden change in these pressures would have a devastating effect on the brain function; (3) after shechita incision, blood loss is extremely rapid. This applies not only to the blood that passes from the aorta, up the brachiocephalic trunk to the carotid arteries, but also to the blood that runs through the brachiocephalic trunk to the vertebral arteries; and (4) the fall in blood pressure in the brain is greater than the fall anywhere else in the arterial tree. This rapid and important fall in blood pressure causes loss of consciousness within a few seconds.

Derudover er det videnskabeligt belæg for at hovedbedøvelse med elektricitet reelt set er dårligere (smertemæssigt) end hvis der ikke anvendes nogen bedøvelse:

Zivotofsky and Strous (2012) used compelling arguments to challenge the widely accepted view that head-only electrical stunning is good procedure for improving the welfare of animals during slaughter. The authors likened the effect of electrical stunning to unmodified human electro-convulsive therapy (ECT) rather than epilepsy and argued that electrically stunned animals may suffer some of the negative aspects of ECT such as high incidence of fractures, muscle pain and severe anxiety. They (Zivotofsky & Strous, 2012) further argued that an animal that is mis-stunned or appropriately stunned but experiences "subconvulsive stimulation" – events that could occur under the best of circumstances during electrical stunning – may have its welfare compromised more than the animal slaughtered without stunning.

Andre eksperter, der har udtalt sig:

Statement made by Lord Horder, G.C.V.O., M.D., F.R.C.P.

"Careful and critical scrutinizing of this method of slaughtering leaves me in no doubt whatever that it is fraught with less risk of pain to the animal than any other method at present practiced".

Statement made by Sir C. A. Lovatt Evans, D.Sc. F.R.S. (Emeritus Professor of Physiology, London University)

"My opinion as a physiologist is that I should think this method is as humane as any other method in use or likely to be brought into use for the purpose. To consider that the animal suffers appreciable pain is, in my opinion, quite absurd. I consider the method to be equal to any".

Selv *The Farm Animal Welfare Council* i England har noteret at det synes svært at vurdere smerte og stress i løbet af slagtningen på en objektiv videnskabelig måde (s. 34, paragraph 194), hvorfor vi i dag kan finde modstridende studier, og da der er modstridende studier, hvordan kan man så i den offentlige debat åbenlyst og skråsikkert hævde, at der er smerter forbundet med den rituelle slagtning, når langt størstedelen af disse studier ikke formår at skelne objektivt mellem den korrekte religiøse slagtning, som foreskrevet i Islam vs. et

tilfældigt slagteri, hvor der er en muslimsk slagter tilstede, da det langtfra er tilfældet, at sidstnævnte slagter på den korrekte måde.

DET ER SUNDERE AT FORETAGE HALAL OG KOCHER SLAGTNING END VED ANVENDELSE AF BOLTPISTOL SOM BEDØVENDE MIDDEL:

Anil, Love, Helps, and Harbour (2002) compared penetrating captive bolt, non-penetrating captive bolt and electrical stunning of cattle and sheep and found that there was a risk of haematogenous dissemination of central nervous system tissue with the use of pneumatically- or cartridge-operated penetrating captive bolt. The dissemination of central nervous system tissue poses a threat to public health in relation to possible slaughter of animals with preclinical BSE (Anil et al., 2002). It is known that captive bolt stunning can result in brain material passing to the lungs via the jugular veins. If future studies show that BSE prions pass beyond the lungs to the edible carcass, there will be a move away from captive bolt stunning in large cattle towards electrical stunning (Gregory, 2005). Eight years since Gregory (2005) made that observation, captive bolt stunning is still in use in the production of red meat in spite of the fact that it can lead to cross-contamination of edible meat with BSE specified risk material (SRM) (Pitardi et al., 2013).

Ovenstående er fra et review i Meat Sciences: Advances in the industrial production of halal and kosher red meat, Farouk M, 2013.

Ovenstående fokuserer på anvendelse af sømboltpistol og der er også andre studier, der viser at der er en hæmatogen spredning af CNS-væv (proteiner fra hjernevæv i blodet) v. anvendelse af hammerboltpistolen, da kraniekassen også kan revne. Se f.eks:

Finnie, Blumbergs, Manavis, Summersides, and Davies (2000) reported that non-penetrating bolt stunning resulted in skull fracture in some lambs

Mængden af blod fosser meget hurtigere ud ved rituel slagtning sammenlignet med ikke.rituel slagtning (anvendelse af boltpistol) som defineret af Dr. Thornton i hans bog: Meat Hygiene. Og det er velkendt, at jo mindre blod der er i dyret, desto sundere er det, da blod over en længere periode kan gå i musklerne og forårsage ændringer af dette.

ANVENDELSE AF BOLTPISTOL EFTERFULGT AF SLAGTNING SAMMENLIGNET MED SLAGTNING UDEN BEDØVELSE GØR AT DER OPHOBES MERE BLOD I DYRET, HVILKET ANSES FOR AT KUNNE VÆRE SYGDOMSFREMKALDENDE OG KAN VÆRE MED TIL AT ØDELÆGGE KØDET:

The slow decline in blood pressure following a head-only stun and a neck cut causes blood splash (ecchymosis) in cattle. These are caused by burst blood vessels and produce obvious blood blisters, up to about 1 cm in diameter, in a range of muscles and also the heart, lungs and very occasionally the liver. Blood splash usually means downgrading the affected muscles and this can be a major cost (Gregory, 2005). The causes and mitigations of blood splash were discussed by Gregory (2007).

Dr. Majid Katme har også påvist i flere af sine studier at mængden af blod i ikke-rituelt slagtede dyr er større, og at det også kan have sundhedsmæssige ulemper. Derudover er der

også andre interesser involveret i dette, da blod i dyret medfører, at det vejer mere, hvilket desværre i nogles øjne kan være en vægtig fordel, da det medfører en økonomisk gunst.

Herudover næver Dr. Rosen, at når den rituelle slagtning (u. bedøvelse) foretages korrekt, så vil blodtabet være ganske stort og hurtigt, så at 33 % af dyrets totale blodvolumen er ude af dets krop på 30 sekunder og 50 % indenfor 1 minut, hvilket fører til at blodflowet til hjernen markant mindre meget hurtigt, hvorfor dyret taber dets bevidsthed og "bedøves" derved indenfor få sekunder. De bevægelser man måtte se efterfølgende skyldes primært reflekser og er ikke tegn på, at dyret er i en vågen tilstand. Og når blodtabet dermed er større, så vil det også være at karakterisere som værende sundere, jvfr. de øvrige referencer i denne sektion. Se derudover nedenfor Physiological insights into Shechita af S. D. Rosen:

After the Shechita incision, blood loss is extremely rapid. In Dukes's classical studies (Dukes 1958), 33 per cent of the animal's entire blood volume was lost in approximately 30 seconds and 50 per cent within one minute. The decrease in blood flow to the brain has been measured by means of a manometer placed in the internal maxillary artery, and the fall in blood pressure in the brain has been shown to be greater than the fall anywhere else in the arterial tree (Spörri 1965). As a consequence, flow through this artery was zero after Shechita. These rapid and important falls in blood pressure were associated with loss of consciousness within a few seconds. Since the carotid arteries are severed at Shechita, blood flows out of them at a great rate. This applies not only to the blood that passes from the aorta, up the brachiocephalic trunk to the carotid arteries, but also to the blood that runs through the brachiocephalic trunk to the vertebral arteries. In the case of carotid severance (as in Shechita) blood flowing through the vertebral arteries follows the route of lowest resistance, which is, in fact, back to the distal stump of the carotid (Fig 2). The importance of restraint for post-Shechita bleed out might also explain the variable period to loss of function reported in an experiment in cattle by Blackmore (1984). In this study, there was a manual cut of exteriorised neck vessels, but 'after incision of the neck, all restraint was immediately released'. This could produce re-occlusion of the vessels, which should not occur in Shechita.

MÆNGDEN AF BLOD ER MINDRE FORDI AT HJERTET VED DEN RITUELLE SLAGTNING FORTSAT SLÅR KRAFTIGT, OG DETTE HAR SINE FORDELE UDFRA ET HELBREDS OG HYGIEJNEMÆSSIGT PERSPEKTIV.

The heart continues to beat for a few minutes after the *Shechita* incision. For the first minute, the force of contraction is maintained as venous blood from the periphery of the body continues to flow back to the heart despite the arterial blood being lost through the severed carotids. Within approximately one minute, lack of venous return leads to a reduction in cardiac preload. Cardiac contractility is diminished because of this, as well as the reduction in oxygen reaching the myocardium. In contrast with the cardiac arrest immediately provoked in head-back electrical stunning, the fact that, after *Shechita*, the heart can continue to beat for a few minutes means that this method of slaughter contributes very positively to exsanguination. This has positive health and hygiene implications. In summary, the collapse in the arterial blood pressure that follows on from the severance of the carotid arteries at *Shechita* causes a dramatic fall in cerebral perfusion. The cerebral cortex is particularly sensitive to this (see, for example, Noell and Chinn 1950). Consciousness is lost rapidly (within approximately two seconds) and irreversibly.

DER KAN SOM FØLGE AF OVENSTÅENDE VÆRE FÆRRE BAKTERIER I KØD SLAGTET RITUELT:

Hajmmer, Marsden, Crozier-Dodson, Basheer, and Higgins (1999) reported that kosherisation of beef briskets reduced the APC, coliforms, *Escherichia coli* and salmonella counts on the samples compared to initial counts.

Videnskabelige undersøgelser relateret til rituel slagtning og bedøvelse 21. august 2013

Derudover er det interessant at bemærke at der også synes at være forskel i kvaliteten af kødet, som foreslået af Dr. Majid Katme i nogle af hans studier som præsenteret v. konference for Halal i Kuwait 2011. Argumentet lyder på ophobningen af blodet skaber forskellen i kvaliteten af kødet og dermed også smagen. Udtalelser fra ham nedenfor:

Stunning causes "salt and pepper hemorrhage" inside the meat and blood can not be taken out, also by causing some animals to die when the heart stops, this will cause less bleeding out and more blood inside. It has been proved that the direct method of slaying the animal without stunning as in dhabh (ritual slaughter) causes more bleeding out.

Blood is harmful to health as it is full of bacteria, infective agents and waste and harmful substances. Chemical changes in the meat... Making the meat less healthy and less nutritious.

Værdi af import (1000 kr.) efter im- og eksport, SITC-hovedgrupper,
land og tid

		2012
Eksport	Kød og kødvarer	Afghanistan 60
		Bahrain 1997
		Bangladesh 0
		Bosnien-Hercegovina 89
		Egypten 4848
		Forenede Arabiske Emirater 36014
		Gaza og Jericho 0
		Indonesien 20
		Irak 0
		Iran 0
		Jordan 5531
		Kuwait 6926
		Malaysia 67307
		Maldiverne 958
		Marokko 0
		Mauritanien 0
		Oman 4391
		Pakistan 60
		Qatar 12440
		Saudi-Arabien 21364
		Somalia 0
		Sudan 0
		Syrien 0
		Tunesien 0
		Tyrkiet 2667
		Yemen 37

Udtræk på lande i SITC2 og SITC5 kan give forskellige resultater. I SITC5 er der på grund af hemmeligholdelser placeret handel på landekoden "Diskretioneret".

JUSTITSMINISTERIET
Civil- og Politiafdelingen

Folketinget
Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Christiansborg
1240 København K

Dato: 16 juni 2009
Kontor: Dyrevelfærdskontoret
Sagsnr.: 2009-151-0292
Dok.: TRM40541

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 386 (Alm. del), som Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har stillet til justitsministeren den 20. maj 2009.

Brian Mikkelsen

/
Cristina A. Gulisano

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 386 (Alm. del) fra Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri:

”Vil ministeren i forlængelse af besvarelse af FLF alm. del – samrådsspørgsmål BB den 20. maj 2009 oversende et notat, der redegør for rituelle slagtninger i de andre EU lande, herunder om forskelle og ligheder med brug af rituelle slagtninger på danske slagterier?”

Svar:

1. For så vidt angår de danske regler om rituel slagtning uden forudgående bedøvelse, kan følgende oplyses:

Efter § 7, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 583 af 6. juni 2007 om slagtning og aflivning af dyr (slagte- og aflivningsbekendtgørelsen) er det tilladt at slagte husdyr (dog ikke strudsefugle) uden forudgående bedøvelse, når slagtningen foregår efter jødisk eller islamisk ritus. Det er en betingelse, at slagtningen finder sted på et slagteri.

Hvis husdyr (bortset fra fjerkræ) slagtes uden forudgående bedøvelse, skal slagtningen ifølge slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 2, finde sted på et slagteri, der har en eksportautorisation. Endvidere følger det af slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 2, at slagtningen af husdyr (bortset fra fjerkræ) skal overvåges af embedsdyrlægen, og at dyret skal fastholdes på forsvarlig måde. Ved slagtning af kvæg skal der anvendes en boks, der sikrer, at dyret fastholdes i opretstående stilling, ligesom boksen skal kunne justeres efter dyrets størrelse, således at hoved og krop fikseres så skånsomt som muligt.

Hvis fjerkræ slagtes uden forudgående bedøvelse, skal slagtningen ifølge slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 3, overvåges af en embedsdyrlæge, og hvert dyr skal fastholdes manuelt, når halssnittet lægges, og indtil døden er indtrådt.

Efter slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal en rituel slagtning uden forudgående bedøvelse foregå ved, at begge halspulsårer og halsvener manuelt overskæres, umiddelbart efter at dyret er fikseret. Ved slagtning af kvæg skal dyret endvidere bedøves ved skydning med en bolt pistol umiddelbart efter, at halssnittet er foretaget.

Efter slagte- og aflivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 5, skal slagterier, der ønsker at foretage slagtning uden forudgående bedøvelse, forud anmelde dette til Fødevarestyrelsen.

Justitsministeriet kan i øvrigt henvise til besvarelsen af spørgsmål nr. 388 fra Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, hvoraf det fremgår, at der ikke findes danske slagterier, som har indgivet anmeldelse til Fødevarestyrelsen om, at de ønsker at foretage rituel slagtning uden forudgående bedøvelse.

2. For så vidt angår rituelle slagtninger uden forudgående bedøvelse i de øvrige EU-medlemslande har Justitsministeriet anmodet Udenrigsministeriet om oplysninger herom. På den baggrund kan følgende oplyses:

Belgien

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt og kan udføres på samtlige generelt autoriserede slagterier. Et slagteri skal forud for gennemførelsen af den første rituelle slagtning anmelde dette til den lokale kompetente myndighed. Efterfølgende slagtninger på samme slagteri skal ikke anmeldes.

Den person, der udfører en rituel slagtning uden forudgående bedøvelse, skal anmode om autorisation hertil fra det pågældendes trossamfunds religiøse myndighed i Belgien.

Bulgarien

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse tillades i forbindelse med religiøse ritualer hos registrerede trosretninger. Der gælder ikke noget krav om, at den rituelle slagtning skal ske under tilstedeværelse af officielle repræsentanter for de veterinære myndigheder.

Cypern

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt. Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er imidlertid sjældent forekommende, men udføres dog årligt på et lille antal dyr. I disse tilfælde anmoder den pågældende religiøse myndighed de veterinære myndigheder om en særlig tilladelse. Den religiøse myndighed handler under overvågning af embedsdyrlægen.

Estland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Hvis en person eller organisation ønsker at udføre en rituel slagting uden forudgående bedøvelse, skal denne senest 10 dage før slagtingen ansøge det estiske veterinær- og fødevarekontor om tilladelse hertil. Slagtingen skal overvåges af en repræsentant fra den kompetente myndighed, og denne repræsentant skal aflive dyret ved brug af en elpistol straks efter, at halsnittet er foretaget. Den person, der udfører slagtingen, skal kunne dokumentere de nødvendige færdigheder.

Siden de estiske regler om rituel slagting uden forudgående bedøvelse trådte i kraft, er der udført cirka 10 rituelle slagtinger uden forudgående bedøvelse.

Finland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal foregå på en offentlig slagteplads eller et slagteri, og der skal være en certificeret dyrlæge til stede ved slagtingen. Det er et krav, at dyrene bedøves, når blodårerne overskæres.

Frankrig

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. En rituel slagting uden forudgående bedøvelse skal foregå på et slagteri under veterinært kontrollerede forhold. Endvidere må slagtingen kun foretages af personer, der er bemyndiget af autoriserede religiøse organisationer udpeget af indenrigsministeren via landbrugsministeren.

Grækenland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt for så vidt angår det muslimske mindretal i Nordgrækenland. Det er et krav, at slagtingen foregår på et godkendt slagteri.

Holland

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Der er i lovgivningen fastsat nærmere krav til, hvorledes en rituel slagting uden forud-

gående bedøvelse skal gennemføres, herunder regler om fikseringen af dyr, der slagtes uden forudgående bedøvelse.

Der slagtes i Holland årligt 2 millioner dyr uden forudgående bedøvelse.

Irland

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt. Den religiøse myndighed, der udfører slagtningen, skal være kompetent hertil og skal sikre overholdelsen af den gældende lovgivning. Endvidere skal den religiøse myndighed handle under en registreret dyrlæges ansvar.

Italien

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtningen kan alene udføres på slagterier, der er godkendt hertil af de regionale myndigheder.

Letland

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er ikke tilladt. Der er imidlertid blevet fremsat et lovforslag om ophævelse af forbudet mod rituel slagtning uden forudgående bedøvelse.

Litauen

Rituel slagtning uden forudgående bedøvelse er tilladt.

Luxembourg

Dyr skal som udgangspunkt bedøves forud for afblødningen. De kompetente myndigheder kan dog dispensere fra kravet om forudgående bedøvelse for så vidt angår dyr, der slagtes ved særlige metoder, der kræves i forbindelse med visse religiøse riter. Slagtningen skal foregå under forhold, der forhindrer, at dyret udsættes for smerter, lidelse eller ophidselse, og uden at dyret tilføjes læsioner eller kvæstelser.

Malta

Der er ikke fastsat særlig national lovgivning vedrørende religiøse rituelle slagtninger.

Der blev i 2008 indgået en aftale med overhovedet for det muslimske samfund på Malta, hvorefter alle halalslagtinger af drøvtyggere skal foregå efter forudgående bedøvelse.

Polen

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. De slagteanlæg, der udfører rituel slagting uden forudgående bedøvelse, er registrerede.

Portugal

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er ikke tilladt.

Rumænien

Rumænsk lovgivning stiller ikke krav om, at dyr skal bedøves før afblødningen, og rituel slagting uden forudgående bedøvelse er derfor tilladt. Det fremgår bl.a. af lovgivningen, at alle slagtinger skal overvåges af en veterinær inspektør.

Slovakiet

Slagting uden bedøvelse er kun tilladt i undtagelsestilfælde. Hvis en organisation ønsker at udføre rituel slagting uden forudgående bedøvelse, skal der indgives anmodning herom til det statslige veterinær- og fødevarerektor, som herefter udsteder en tilladelse, der er gyldig for ét år. Rituel slagting uden forudgående bedøvelse kan endvidere kun udføres på et godkendt slagteri, og der må på dette slagteri kun være dyr til stede, som skal slagtes rituelt.

Den person, som forestår den rituelle slagting, skal være certificeret slagter, og de regionale veterinære myndigheder skal mindst én dag i forvejen underrettes om slagtingen, således at der kan sendes en veterinær inspektør til slagteriet. Under slagtingen skal dyret bedøves umiddelbart efter, at slagtingen er påbegyndt.

Ifølge veterinærmyndighedernes statistik er der siden 2005 kun givet fire tilladelser til rituel slagting uden forudgående bedøvelse, heraf tre til slagting af fjerkræ og én til slagting af kvæg.

Slovenien

Som udgangspunkt skal alle dyr bedøves før afblødningen. Rituel slagting uden forudgående bedøvelse kan dog foretages, hvis myndighederne har givet tilladelse hertil, og en række yderligere betingelser opfyldes. Der er på nuværende tidspunkt ikke udstedt tilladelser til rituel slagting uden forudgående bedøvelse.

Spanien

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal overvåges og udføres efter aftale med en autoriseret dyrlæge. Den ansvarlige for slagtingen skal på forhånd underrette de relevante myndigheder herom.

Storbritannien

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal foretages af certificerede jødiske eller muslimske slagtere og må kun finde sted på et certificeret slagteri.

Der er i lovgivningen fastsat en række krav til gennemførelsen af en rituel slagting uden forudgående bedøvelse, herunder krav om, at kvæg skal slagtes i en opretstående position fastspændt i en bås godkendt til formålet.

Sverige

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er ikke tilladt.

Tjekkiet

De kompetente myndigheder kan give tilladelse til, at en kirke eller et trossamfund foretager rituel slagting uden forudgående bedøvelse. Kun godkendte slagterier har tilladelse til at udføre slagtingen.

En rituel slagting uden forudgående bedøvelse skal overvåges af en dyrlæge og af en repræsentant for det pågældende trossamfund. Selve slagtingen skal udføres af en person, der har de fornødne kompetencer til at sikre, at dyret spares for unødvendig smerte.

Under slagtingen skal dyret fastholdes. Der skal – til brug for nødstillfælde – være mulighed for at bedøve eller aflive dyret straks. Der gælder ikke noget krav om, at dyret skal bedøves, efter at halssnittet er foretaget.

Omfanget af rituel slagting i Tjekkiet uden forudgående bedøvelse kan kun vanskeligt fastslås, idet det ikke registreres, hvor mange dyr der årligt slagtes rituelt uden forudgående bedøvelse.

Tyskland

Som udgangspunkt skal dyr aflødes efter forudgående bedøvelse. De kompetente veterinærmyndigheder kan dog udstede dispensation, hvis religiøse forskrifter for medlemmer af trossamfund tvingende påbyder rituel slagting eller forbyder indtagelse af kød fra dyr, der ikke er rituelt slagtet. Rituelle slagtinger skal foretages af en sagkyndig person på et godkendt slagteri og overvåges af veterinærmyndighederne.

Dispensationer udstedes kun, hvis der foreligger en velbegrundet ansøgning fra et trossamfund, og det i den forbindelse bliver sandsynliggjort, at kødet fra de rituelt slagtede dyr konsumeres af trossamfundets medlemmer.

Rituelle slagtinger uden forudgående bedøvelse forekommer kun i begrænset omfang.

Ungarn

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Slagtingen skal overvåges af en dyrlæge, som er godkendt af de kompetente myndigheder.

På nuværende tidspunkt findes der 10 slagterier, hvor der må foretages rituelle slagtinger uden forudgående bedøvelse.

Østrig

Rituel slagting uden forudgående bedøvelse er tilladt. Den rituelle slagting skal foretages i et dertil særligt indrettet og myndighedsgodkendt slagteri.

En rituel slagting uden forudgående bedøvelse må kun foretages, når slagtingen er nødvendig på grund af et anerkendt trossamfunds tvingende religiøse påbud eller forbud, og der foreligger en myndighedstilladelse til slagting uden forudgående bedøvelse. En sådan tilladelse må kun gives, hvis en række betingelser er opfyldt, herunder at slagtingen overvåges af en dyrlæge, og at dyrene umiddelbart efter åbningen af blodkarrene bedøves effektivt.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا

Muslim World league
Copenhagen Office

رابطة العالم الإسلامي
مكتب كوبنهاجن

Dato: 06.12.2013
Nr.: 0013
Reference: Rk.7017

التاريخ
الرقم
المرفقات

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevestyrelsen
Stationsparken 31-33
Dk- 2600 Glostrup.

Svar til høring over bekendtgørelse om slagtning og afliving af dyr

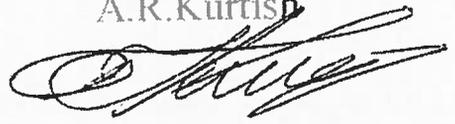
Tak for at sende en liste over samråd om slegtning af dyr i DK.

Vores bemærkninger om dette emner er.

- 1 – Da EU,s loven tillader at slagte dyre kan ver uden anæstesi/bedøvelse på offecelt slagterier og for privat behovet.
- 2 – Vi forslå til minsiteriet for fødevarer at tillader slagtning af dyre uden bedøvelse kun med en skarp kniv af kompetent personer.
- 3 – Vi bede det danske myndighedder for at giver muligheder til herboende muslimer at de kan slagte dyret på de relegiøse forhold

Vi takker oprindeligt for godt forståelsen

Med venlig hilsen

A.R.Kurtish

Po vægt af/MWL kontor i Danmark